

YENİ ÇAĞ

- **İ. Kapitonov:** İşçi sınıfının partisi, tüm halkın partisi
- **E. Wimmer:** Geleceği oluşturan parti
- **E. Papaioannou:** Başkanlık seçimlerinden sonra Kıbrıs
- **P. Auersperg, S. Mitra, J. West:** Bölgesel çatışmalar dünya barışına karşı bir tehdittir
- **A. Havari:** İran: Devrim tehlikede
- **M. Perez:** Saat çaldı
- **xx:** Sosyalizmin gelişmesi ve tarım
- **S. M. Zeray, N. A. Nur:** Halkın yurtsever birliğini güçlendirmek
- **H. H. Musa:** Centkom'u tehlikeli yapan nedir?
- **xx:** Neonazizm ciddi bir meydan okumadır

Özel sayfalar

- **xx:** TKP MK Genel Sekreteri Haydar Kutlu yoldaşın Arjantin Komünist Partisi Merkez Komitesine mesajı
- **xx:** TKP MK Genel Sekreteri Haydar Kutlu yoldaşın SBKP MK Genel Sekreteri Y. V. Andropov yoldaşa mesajı
- **xx:** TKP MK Genel Sekreteri Haydar Kutlu yoldaşın Portekiz Komünist Partisi Merkez Komitesi Genel Sekreteri Alvaro Cunhal yoldaşa mesajı

7

Temmuz

1983

BARIŞ VE SOSYALİZM SORUNLARI

İşçi sınıfının partisi, tüm halkın partisi

RSDİP'İN 2. KONGRESİNİN
80. YILDÖNÜMÜ ÜSTÜNE

Ivan Kapitonov
SBKP MK Sekreteri

Sovyet komünistleri, onların dostları ve yandaşları Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi (RSDİP)'nin 2. Kongresinin 80. yıldönümünü kutluyorlar.

V. İ. Lenin ve yandaşlarının yeni tip proletarya partisini kurmayı başardıkları bu kongre, yalnız bizim anayurdumuzu değil, dünya tarihinin de önemli bir olaydır. Tam da o zaman, 1903 yılının yaz aylarında yirminci yüzyılın toplumsal yaşam alanına, büyük bir ideolojik-politik güç olan Bolşevizm çıktı. Devrimci hareket için kilit bir sorun olan, çağımızda işçi sınıfının politik öncüsü olarak partinin nasıl olması gerektiği sorunu, tam da o zaman çözüme kavuştu. Geçen 80 yılda, hem kendi deneyimimiz ve hem de uluslararası deneyim, bu çözümün ilkesel doğruluğunu kanıtlıyor. Bu deneyim şunu öğretiyor: Leninci biçimde örgütlenen, düşünen ve eylem yürüten bir parti olmadan işçi sınıfı, emekçiler erki ele geçiremez, sosyalist toplum kurulamaz.

1

Partimizi kurarken Lenin, onun varoluşunun anlamını, «işçi sınıfının politik gelişmesine ve politik örgütlenmesine yardımcı olmakta» ⁽¹⁾ görüyordu. Lenincilerin partisi böylece kendisini koşulsuz olarak proletaryanın

(1) V. İ. Lenin, Tüm yapıtlar, c. 4, s. 374 (Rusça).

hizmetine koşuyor, bütün kaygı ve hedeflerini onun yüksek sınıf çıkarlarına bağlı kılıyordu.

O, 80 yıl içinde, küçük bir devrimci-Marksçılar örgütünden, bugün saflarında 18 milyondan fazla komünist bulunan güçlü birlik içinde bir parti durumuna geldi. SBKP'nin hangi gelişme aşamasından söz edilirse edilsin, onun sınıfsal-proleter özü, ideolojisinde, politikasında, örgütsel ilkelerinde, partinin bileşiminde net bir biçimde ortaya çıkıyor.

Partimizin *ideolojisi*, çağımızın merkezinde yer alan sınıfın, işçi sınıfının devrimci bilincinin bilimsel ifadesinden başka bir şey değildir. Lenin'in RSDİP'nin 2. Kongresindeki yandaşlarını esinlendiren görüşüne göre, yeni tip partiyi yaratmak demek, bilimsel sosyalizmi işçi hareketiyle birleştirmek demektir. Bu ödev, herşeyden önce, dahi bir düşünür ve K. Marks ile F. Engels'in davasının devamcısı olan Lenin'in bizzat yürüttüğü çok yoğun teorik ve pratik çalışmalar sonucunda başarıyla yerine getirildi. Lenin onların öğretisini değişen tarihsel koşullara uygun olarak geliştirdi, işçi sınıfının emeğin kurtuluşu, toplumun sosyalist yoldan değiştirilmesi uğrunda savaşımların utkan strateji ve taktiğinin temelini oluşturan yeni hükümlerle bu öğretiyi zenginleştirdi.

Sovyet komünistleri, Rusya proletaryasının Çarlık hükümetine karşı ilk direnişlerini örgütlemekten gelişmiş sosyalist toplumu yönetmeye dek, Marksizm-Leninizm'in ideolojik bayrağı altında zor, ama yüce ve şanlı bir yoldan geçti. Bu yol boyunca bizim şu inancımız sürekli güçlendi: İşçi sınıfının köklü çıkarlarını ancak, devrimci teoriyle silahlanmış olan, Marksçı-Leninci ilkeleri kendisine kesin kılavuz edinen bir parti dile getirebilir ve savunabilir.

Partimizin *politikadaki* çizgisini her zaman, toplumsal gelişmenin bizzat nesnel yasalarınca işçi sınıfına düşen tarihsel özgörevin, sermayenin egemenliğine son verme, sosyalizmin, komünizmin kurucusu olma özgörevinin özü belirlemiş ve belirlemektedir. Başında Lenin'in bulunduğu Bolşevik Partisi, kısa bir zamanda Rusya devrimci proletaryasının saygın önderi durumuna geldi. O, değişik politik eylem biçimlerini, değişik devrimci savaşım yöntemlerini ustalıklarla kullanarak, işçi yığınlarını erki ele geçirme yolunda şaşmadan, kararlılıkla yönetti. İşçi sınıfını devlet yönetiminin dümen başına getiren Büyük Oktobr'un etkusu, Lenin'in partisinin politik çizgisinin gerçek başarısı oldu.

Ülkemizde yeni toplumu kurma süresince işçi sınıfının sosyalist üretimde başlıca sosyal güç olarak oynadığı rol büyüdü ve güçlendi. Bizim komünizmin kuruculuğunun belirleyici alanlarda ileriye doğru adım atmamız, bugün olduğu gibi, her zaman onun emek alanındaki katkılarına bağlı olmuştur. İşçi sınıfı, sosyalist toplum ilişkilerinin doğal taşıyıcısı ve güçlü dayanağıdır. Onun görüşleri, yüksek hümanist ahlak normları tüm

Sovyet insanlarınca paylaşılıyor ve benimseniyor. Tek sözle, sosyalist toplumun yaşamında öncülük rolü işçi sınıfına aittir. Bu rolün daha da güçlenmesi, partimizin tüm iç politikasının en önemli ve zorunlu ögesini oluşturuyor.

SBKP'nin uluslararası eylemlerine gelince, bu eylemlerde özel, öncelikli yeri, kardeş sosyalizm ülkeleriyle dostluğu güçlendirmek, işbirliğini geliştirmek alıyordu ve almaya da devam ediyor. Partimiz uluslararası işçi ve komünist hareketine sıkı bağlarla bağlıdır. Sovyet komünistlerinin devrimci, kurtuluşçu, antiemperyalist güçlerle ardıcıl, etkin dayanışmasını da bütün dünya biliyor. Şöyle ki, partimizin sınıfsal doğası, iç politikada olduğu gibi dış politikada da açıkça ortaya çıkıyor.

İşçi sınıfı partisinin devrimci savaşımı ve yaratıcı çalışmaları için, onun *örgütsel kuruluş ilkeleri* çok büyük önem taşıyor. Bu ilkelerin nasıl olması gerektiği konusunda, RSDİP'nin 2. Kongresinde sert tartışmalar oldu. Lenin ve Leninciler, oportünist örgütsel belirsizliğe kesinlikle karşı çıkarak, parti kuruculuğunda ardıcıl santralizmi (merkeziyetçiliği), partinin tüm örgütlerinin onun üst organlarına, komünistlerin bütünsel bir programa, bütünsel bir tüzüğe ve herkes için bütünsel bir disipline, parti-içi ilişkilerinde demokratizm ile sıkı bağ içinde ve partili yoldaşlık normlarına uyulması koşuluyla bağımlı olunmasını savundular. Parti bu ilkeleri benimseyerek ve güçlendirerek, nesnel olarak işçi sınıfına özgü olan şu en iyi niteliklere politik güç vermiş oldu: Onun örgütlülüğe ve birlikteliğe olan şevki, disiplinliliği, yoldaşça yardımlaşması, kolektivizmi. Ve SBKP örgütsel çalışmalarında bugün, Sovyet toplumunun öncü sınıfının herşeyden önce bu niteliklerine dayanıyor.

Partimiz, *sosyal bileşimi* bakımından, daha doğuştan proleter bir partidir. Daha 1905 yılı eşiğinde partide işçilerin payı % 61'i aşıyordu. Onlar bugün de partinin 8 milyonluk bel kemiğini oluşturuyor, parti saflarını yeni dolduranlar arasında çoğunlukta bulunuyor. Örneğin, geçen yıl partiye aday üye alınanların % 59,4'ü işçiydi.

İşçi sınıfının Leninci partisi, tarihsel yolunun ta başlangıcında yalnız proletaryanın sınıfsal çıkarlarının savunucusu değil, aynı zamanda tüm emekçilerin, bütün Rusya halklarının genel demokratik istemleri uğurunda özverili bir savaşçı olarak da ortaya çıktı.

RSDİP'nin 2. Kongresinde kabul edilen Parti Programı, Rusya proletaryasının hem burjuva-demokratik devrimdeki yakın görevlerini (minimum program) ve hem de onun kapitalist düzeni alaşağı edip sosyalist devleti kurmak olan perspektif hedeflerini (maksimum program) da formüle etti. Söz konusu olan, sosyalizm savaşımının değişik aşamalarıydı. Ama bununla birlikte böylece, işçi sınıfının sosyalist ülkeleri ile tüm emek insanların, en geniş halk yığınlarının demokratik istemleri

arasındaki nesnel olarak kopmaz nitelikteki bağ dile getirilmiş oluyordu. Leninci partinin tüm tarihi boyunca uzanan ve onun her türden sekterliğe karşı savaşımında, komünizmin «çocukluk hastalığı solculuğa» karşı uzlaşmaz tutumunda, işçi sınıfı ile köylülüğün devrimci bağlaşıklığının kurulması ve güçlenmesi uğrunda çabalarında, faşizme, emperyalist gericiliğe karşı geniş, halk cephesi görüşü ve politikasına aktif desteğinde, ulusal kurtuluş hareketleriyle ardıcıl dayanışmasında ve onlara sağladığı çıkar gözetmez yardımda açıkça görülmekte olan politik çizgisi buradan başlıyordu.

Partimiz saflarının emekçi köylülüğe ve aydınlara, proletaryanın devrimci savaşımına bilinçli, aktif katılan, kendi yazgısını bütünüyle sosyalizmin kurucusu olan işçi sınıfının yaratıcı eylemleriyle birleştirmeye hazır olan hiç kimseye kapalı tutmamıştır. SBKP'de bugün endüstri işçileri birlikte, sovhöz işçilerinin, kolhozcuların yanısıra (bulan partide 2 milyon 250 bindir), tarım uzmanları, teknik ve sanatçı aydınlar, eğitim, sağlık alanında, yönetim aygıtında çalışanlar, ordu mensupları ve öğrenciler de geniş ölçüde temsil edilmektedir. 18 ve daha büyük yaştaki her 11 SSCB vatandaşından biri komünist olmanın yüksek onurunu taşıyor.

Tarih, sınıfsal çelişkilerle parçalanmış toplumda eylem yürütmekle birlikte, kendilerini «bütün halkın temsilcisi» ilan eden, belirli sınıflarla bağlı olmayıp «tüm ulusa» hizmet ettiklerini ileri süren birçok politik parti bilmektedir ve bunlar bugün de vardır. Bütün bu iddialar, aslında onların egemen sınıf olan burjuvazinin ideolojisi ve politikasına bağımlılığını gözleyen bir örtüdür. Marksist-Leninistler şunun açıkça bilincindedir: İnsanların sömüren ve sömürülen, ezen ve ezilenler diye ayrıldığı yerde her politik parti yalnızca sınıfsal parti olarak kalacaktır, asla tüm halkın partisi olamayacaktır.

Komünist partisinin karakterinde sınıfsal ve genel halkçı nitelikleri arasındaki gerçek birlik yalnız sosyalizmde, üstelik onun yeterince yüksek gelişme aşamasında oluşmaktadır. Bu arada, yani, sosyal uzlaşmaz çelişkilerin giderildiği toplum koşullarında, Marksist-Leninist partilerin gelişmesindeki, özünü Engels'in şu canlı sözleriyle dile getirebileceğimiz eğilim tüm gücüyle gelişmektedir: «Parti halk içinde giderek daha derin kök salıyor. (2)»

Son on yıllarda ülkemizde köklü sosyal-ekonomik ve politik değişimler oldu. Bu değişimler ülkemizi komünist formasyonun oluşmasında bugün için daha yüksek, yeni bir sınıra gelişmiş sosyalizm sınırına getirdi. Bugün temelini üretim araçları üzerindeki toplumsal mülkiyetin oluşturduğu güçlü, panlı bir biçimde gelişen ekonomimiz vardır. Bu ekonomi, bütünsel bir halk ekonomisi kompleksidir. Bizim sosyalist düzenimizin sosyal teme-

(2) Bak: K. Marks ve F. Engels, Yapıtlar, c. 22, s. 570 (Rusça).

lini; bugün tüm Sovyet halkı oluşturmaktadır. Sovyet halkı, işçi sınıfının, köylülüğün ve aydınların kopmaz bağlaşıklığı olarak, ülkemizdeki tüm ulus ve halkların kardeşçe dostluğu olarak gelişen yeni bir tarihsel insan topluluğudur. Toplumun ideolojik ve moral-politik birliği güçlendi. Ekim Devrimi'yle doğan proletarya diktatörlüğü devleti bizde tüm halkın devleti durumuna geldi. Sovyet toplumunun yaşamının tüm anlanlarının çehresini değiştiren içte bu gelişmeler sonucunda partimiz, işçi partisi, sınıfsal parti olma doğasını korumakla birlikte, tüm halkın partisi oldu. O, Sovyet toplumunun bütün sınıf ve sosyal gruplarının çıkarlarını dile getiriyor.

Biz bugün şöyle diyoruz: «Halk ile parti bir bütündür». SBKP MK Genel Sekreteri Y. V. Andropov'un dediği gibi bu, «şu yadsınmaz olgunun dile getirilmesidir ki, partinin önüne koyduğu amaç ve görevler, bütün Sovyet insanların istem ve gereksinimlerini tam bir biçimde yansıtmaktadır. Ve nice milyonları içeren halkımız eylemleriyle partinin politikasını yaşama geçirmektedir». (3)

2

RSDİP'nin 2. Kongresinin en önemli sonucu, Leninci parti öğretisinin, devrimci işçi sınıfının canlı pratiğine dönüşmesi oldu. Bu öğretinin ana halkası, emekçilerin, halk yığınlarının politik savaşımında, yeni toplum kuruculuğunda proleter öncünün yöneticilik rolüne ilişkin görüştür. Lenin ve yandaşları doğrudan kongrede oportünistlerin partiyi işçi hareketinin kuyruğunda sürünen, onun kendiliğinden gelmeliğine bağlı olan reformist, aydınlar örgütüne çevirme denemelerini kararlılıkla reddettiler. Ve SBKP'nin geçtiği tüm seken yıllık yol, Lenin'in şu saptamasının yaşamda gerçekleşmesi oldu: Partinin tarihsel görevi, «bütün proletaryanın tüm birleşik eylemlerini yönetmek, yani onu politik bakımdan yönetmek, onun aracılığı ile de bütün emekçi yığınlarını yönetmektir». (4)

Komünist partisinin işçi hareketindeki, devrimci savaşımındaki, sosyalizm kuruculuğundaki rolü sorunu, dünya çapındaki ideolojik-teorik tartışmanın, politik savaşımın düğüm noktalarından biridir. Sosyalist ülkeler komünist partilerine bazen, onların sözde «kendilerini toplumun üzerinde tuttıkları», «onun gelişmesine pranga vurdukları», «halkın girişiminin gelişmesini engelledikleri» yolunda suçlamalar yöneltiliyor. Çoğu kez doğrudan, sosyalizmin sözde kömünistler olmadan, partinin yönetici rolü olmadandan da yaşayabileceği ileri sürülüyor.

Bizim bu konudaki görüşümüz açıktır ve iyi bilinmektedir. Bizim bu görüşümüz Marksizm-Leninizm teorisinden kaynaklanıyor, reel sosyaliz-

(3) Y. V. Andropov, Altmış yıl SSCB. Moskova, 1982, s. 57–58.

(4) V. İ. Lenin, Tüm yapıtlar, c. 43, s. 94.

min zengin deneyimine dayanıyor. O, SSCB'de ve öteki ülkelerde sosyalizm kuruculuğunun tüm tarihine, söz konusu ülkelerin işçi sınıfının, emekçilerinin burjuvaziyle, karşı-devrimle, antisosyalist unsurlarla tüm savaşım süresince doğrulanmış bulunuyor.

Yaşam gösteriyor ki, komünist partisinin rolünün zayıflaması, oportünizme ve revizyonizme verilen her ödün, her zaman işçi sınıfının çıkarlarına zarar veriyor, belirli koşullarda ise, sosyalist düzenin bizzat varlığını bile tehlikeye sokabiliyor. Ve tersine, parti kendi yöneticiliğini ne kadar daha ardıcıl gerçekleştiriyorsa, yeni toplumun kurulması o kadar daha başarılı oluyor. Kuşkusuz, bu durumun, partinin rolünün «topluma komuta etmek» olarak vülgerce yorumlamayla bir bir ilişkisi yoktur.

SBKP sosyalizm kuruculuğundaki deneyimini, partiğini genelleme temelinde, teorik ve politik bakımdan önemli olan, Sovyet toplumunun yaşamında partinin rolünün arttığı sonucunu çıkardı. Bu sonuç, gelişmiş sosyalizm konseptinin temel hükümlerinden biri oldu, partinin ve halkın ideolojik cephaneliğine iyice yerleşti. Partinin rolünün artması, toplumsal gelişmenin nesnel yasallığıdır. Bu yasallık en tam olarak, olgunlaşmış sosyalizm aşamasında ortaya çıkıyor. Ancak o otomatik olarak, kendiliğinden gerçekleşmiyor. Onun gerçekleşmesi için, partinin tüm çalışmalarının içeriğinin derinleşmesine ve etkinliğinin artmasına, yığınlarla bağlarının güçlenmesine, parti-içi yaşamının yetkinleşmesine yönelik büyük çaba göstermesi gerekiyor.

Bu bakımdan partinin üst organlarının çalışmaları büyük önem taşıyor. Bizim parti kongrelerimiz «bir bakıma Sovyet toplumunun ileriye doğru genel yürüyüş yolunun çiziyor». (5)

Onbirinci beşyillik plan dönemi ve genel olarak 80'li yıllar için ülkenin ekonomik ve sosyal gelişme ödevlerini saptayan SBKP 26. Kongre kararları, tam da böylesi bir anlam taşıyor. Kongrenin kabul ettiği 80'li yıllar Barış Programı, insanlığın termo-nükleer savaş tehlikesinden kurtuluşunun, silahlanma yarışına son vermenin gerçek yolunu gösteriyor.

SBKP MK Kasım (1982) Plenumu, ekonomik ve kültürel kuruculuğumuzun ana yönlerindeki durumun özlü bir analizini yaptı. Bu Plenum partinin örgütsel ve politik çalışmasında nitel bakımdan yeni bir aşamayı simgeledi. Yadsınmaz kazanımlarımızı belirtmekle birlikte Plenumda partinin dikkati çözüm bekleyen sorunlara çekildi. Ekonomide planlama ve yönetimin iyileştirilmesine, çalışma stiline, alınan kararların uygulanmasıyla ilgili kontrolün etkinleştirilmesine, parti, devlet ve iş disiplininin artırılmasına ağırlık verildi. Bunların sonuçlarının özellikle ekonomik gelişme tempolarının yükselmesinde görüldüğünü haklı olarak söyleyebiliriz.

(5) Sovyetler Birliği Komünist Partisi 26. Kongresi, c. 1 Moskova, 1981, s. 87.

Parti, bu alanda görülen iyileşmeyi pekiştirmek, bu eğilime istikrarlı bir nitelik kazandırmak için elden geleni yapıyor.

Plenumda, SBKP'nin Sovyet insanların yıldan yıla daha iyi yaşama-larının, onların emek alanındaki çabalarının daha bol meyve vermesini, sosyalist düzeninin yaratıcı güçleri için daha geniş çevrenler açılmasını sağlamaya yönelik uzun erimli stratejisi doğrulandı. Merkez komitesi'nin Mayıs (1982) Plenumu'nda kabul edilen SSCB Gıda Programı, bu stratejinin ayrılmaz bir parçasıdır. Bu Program uyarınca bizde bugün halk ekonomisi-nin bütün kollarında, tarım üretiminin daha da artırılması, tarım-endüstri kompleksinin geliştirilmesi, ülkeye gıda ürünlerinin eksiksiz sağlanması sorunlarının çözümüne yönelik bir dönüş gerçekleşiyor. SBKP Merkez Komitesi ve Sovyet hükümetince, yığınsal tüketim malları üretiminin artırı-lmasına, bu malların çeşitliliğinin zenginleştirilmesine, kalitesinin yük-seltilmesine yönelik geniş boyutlu önlemler gerçekleştiriliyor.

İnsanın genliği için çalışmak partimizin genel çizgisidir ve öyle de kalmaktadır. Geniş tüketim malları üretiminin artırılmasını, gıda sorununun çözümüyle bütünsellik içinde hizmetler alanının geliştirilmesine parti SBKP'nin 26. Kongresinde onaylanan sosyal programın ana ögesi sa-yıyor. Bu sorunlar SBKP MK Politik Bürosu'nun oturumlarında düzenli olarak görüşülüyor, sürekli olarak onun dikkat alanında yer alıyor.

Parti, tüm politikasını uygularken, Sovyet toplumunu yönetirken reel kazanımlardan ve ülkemizin olanaklarından hareket ediyor. Bizim yapıcı eylemlerimizin başlıca edini mi, ana sonucu SSCB'de gelişmiş sosyalizmin kurulmuş olmasıdır. Ülke komünist formasyonun oluşumunun bu yasal ve tarihsel olarak uzun aşamasının başlangıcında bulunuyor. Gelişmiş sosyalizmin yetkinleştirilmesi bugün Sovyet komünistlerinin, bütün SSCB halklarının çalışma yaşamının özünü, temel içeriğini oluşturuyor. Bu bizim önümüze birçok büyük, önemli görevler koyuyor. Söz konusu olan, üretim güçlerinin daha da geliştirilmesi, toplumdaki kolektivizm ilişkilerinin, Sovyet devlet sisteminin ve sosyalist demokrasinin, bilim ve kültürün geliştirilmesi ve güçlendirilmesidir.

Toplumsal üretimin yetkinliğinin yükseltilmesine, onun entansifleştiril-mesine yönelik politikanın gerçekleştirilmesi, partimizin, bütün halkın dikkat merkezinde bulunuyor. Bilimsel-teknik ilerleme tempolarının elden geldiğince hızlandırılması ve kol emeğinin payının azaltılması, her çeşit kaynakların tasarrufu ve rasyonel kullanımı, tüm fonlardan, yatırımlardan sağlanan gelirin artırılması birincil önem taşıyor. Günün gereksinimleri arasında emeği maddi ve moral bakımdan özendirme sisteminin yetkinli-ğini artırmak da vardır. Parti, sosyalist dağıtım ilkelerinin ardıcılıkla uygu-lanması için çalışıyor. O, şunu vurguluyor: Sosyalist toplum yurttaşının genlik kaynağı yalnızca emek ve onun sonuçları olmalıdır ve olabilir.

Merkez Komitesi'nin Kasım Plenumu kararları, Y. V. Andropov yoldaşın söylevleri, partiyi, bütün Sovyet insanların toplumumuzu reel dinamizm içinde görmek gereğine yöneliyor. Söz konusu olan, nerede olduğumuzu açıkça bilmekte ilerlere koşmamalıyız, çözümünü olanaksız görevlere tutunmamalıyız. Ama eriştiğimiz yerde durmak, elimizdeki zengin olanaklardan yararlanmamak da olmaz.

Toplumsal ilerleme sorunlarına bilimsel yaklaşım, Marksizm-Leninizm teorisini yaratıcılıkla geliştirmek ve uygulamak, sosyalizm kuruculuğunda biriken deneyimi değerlendirmek ve aktif bir biçimde kullanmak, partinin halkın akıllı ve saygın önderi, politik örgütleyicisi olmasını sağlıyor.

SBKP her zaman şu noktadan hareket etmiş ve etmektedir: Onun yığınlarla bağları ne kadar daha güçlüyse ve çok yönlü olursa, yöneticilik rolü de o kadar daha etkin biçimde gerçekleşecektir. Lenin şöyle diyor: «Yığına hizmet etmek, onun doğru biçimde bilincine varılan çıkarlarını dile getirmek için öncü müfreze, örgüt, bütün çalışmalarını yığın içinde yürütmek, ... attığı her adımda yığınlarla bağın sürüp sürmediğini, bu bağın canlı olup olmadığını titizlikle ve nesnel bir biçimde sınamak zorundadır». ⁽⁶⁾ Lenin'in bu öğüdü Sovyet komünistleri için kalıcı bir önem taşıyor. Geçmişin deneyimi olduğu gibi bugünkü gerçek durum da, partinin yönetici rolünün artmasına, aynı zamanda onun emekçi yığınlarıyla kaynaşmasına, bütünleşmesine yönelik aralıksız bir süreç olduğunu da gösteriyor.

Parti taze görüş ve canlı enerjiyi yaşamının derinliklerinden alıyor ve bunlar onun politikasında, pratik eylemlerinde toplanan genelleşmiş ifadesini buluyor. Öte yandan da partinin öne sürdüğü görüşler yığınların yaratıcılığını etkin bir biçimde teşvik ediyor, bu yaratıcılığa gerekli örgütlülüğü ve doğrultuyu kazandırıyor. Yığınların benimsemesiyle bu görüşler, gerçekten maddesel bir güce dönüşüyor.

Parti, halkla bağlarını geliştirirken, kendi kararları ve çalışmaları hakkında Sovyet insanlarına ayrıntılı bilgi vermek için basından, radyodan, televizyondan ve diğer olanaklardan geniş olarak yararlanıyor. Parti organlarının çalışmalarında açıklık, soyut bir kavram değil, günlük pratiğimizde canlı bir gerçekliktir.

Parti ile halk arasında enformasyon alışverişi, iki yönlü bir süreçtir. SBKP için aşağıdan, emekçilerden gelen enformasyon, Sovyet insanların gereksinimlerini, ruh halini, görüşlerini bilmek için son derece önemli bir bilgi kaynağı olmuştur ve olmaya da devam etmektedir. Bu, değişik kanallardan sağlanmaktadır. Bunlar toplantılarda yapılan konuşmalar, basında çıkan yazılar, yurttaşların parti ve devlet organlarına başvuruları,

(6) V. İ. Lenin, Tüm yapıtlar, c. 24, s. 37.

onların gönderdikleri mektuplardır. Geçen yılın Aralık ayında SBKP Merkez Komitesi Politik Bürosu emekçilerinin mektupları üstüne çalışmalar sorununu özel olarak ele almış, görüşmüştür. O, mektupların, Sovyet insanlarının politik aktifliğinin, sosyalist ekonominin, toplum ve devlet işlerinin yönetimi biçimlerinin yetkinleştirilmesine doğrudan katılmalarının bir kanıtı olduğunu belirtti. Politik Büro parti ve devlet organlarını, SSCB bakanlık ve genel müdürlüklerini mektupları dikkatle incelemek, mektuplarda yer alan öneri, düşünce ve uyarıları gözönünde bulundurmak ve bunları çözmek için gerekli önlemleri almakla görevlendirdi.

Partinin halkla bağlarının geliştirilmesinde SBKP Merkez Komitesi üyelerinin, yerel parti komiteleri üyelerinin, diğer yönetici kadroların emek kolektifleriyle, halkla olan dolaysız ilişkileri son derece önemlidir. Y. V. Andropov yoldaşın Moskova'da tezgah üretimi fabrikasında işçilerle yaşamımızın en yakıcı sorunlarının ele alındığı karşılaşması partide ve tüm ülkede geniş yankı uyandırdı. Bu karşılaşma yığınlarla sağlam bağların kurulması için öğretici bir örnektir.

Bu bağların derinleşmesi ve güçlenmesinde, emek kolektiflerinde partinin etkisinin artmasında yerel parti örgütlerinin çok büyük rolü ve sorumluluğu vardır. Şimdi partimizde 427 bin yerel örgüt bulunmaktadır. Aslında onlar her fabrikada, her kolhozda ve sovhozda her kurum ve okulda eylem gösteriyorlar, partinin politikasının yığınların canlı yaratıcılığıyla birleşmesini sağlıyorlar. .

1983 Nisan'ında SBKP Merkez Komitesi'nin kararıyla Sovyetler Birliği Bilimsel-Pratik Konferansı yapıldı. Konferansta parti işçileri ve militanları, toplum bilimi uzmanları ve başka alanlarda çalışan bilim adamları günümüzde yerel parti örgütlerinin emekçilerin toplumsal ve üretimsel aktifliğini geliştirmede, disiplini güçlendirmede, çalışma stilini yetkinleştirmede görev ve rolünü nasıl yerine getirdiklerini enine boyuna çözümladiler. Konferansın materyalleri yerel parti örgütlerinde biriktirilen çok yanlı deneyimin daha derinlemesine irdelenmesine, partinin alt kademe-deki halkalarının çalışmalarını yaşamın ileri sürdüğü çağdaş istemler düzeyine hangi yol ve yöntemlerle yükseltebileceğini daha iyi kavramaya yardım ediyor.

Gelişmiş sosyalist toplumun yöneticisi olarak partinin rolü onun kadro politikasına olan istemleri artırıyor. Şimdi bizde oldukça etkin çalışan bir kadro seçimi, dağıtımı ve eğitimi sistemi oluştu. Kadrolara karşı çok dikkatli davranılan, onlara özenle yaklaşılan bir sistem yerleşti. Parti yöneticilerinin mesleki hazırlığının iyileştirilmesi, politik bilgi ve deneyimin artırılması için çok büyük dikkat ayrılıyor. Şimdi yöre komiteleri ve bölge komiteleri sekreterleri, birlik Cumhuriyetleri MK Sekreterleri görevlerine seçilen tüm komünistler çalıştıkları alanda uzman kişilerdir. Yerel parti komiteleri sekreterlerinin yaklaşık yarısı partisel-politik öğrenim görmüştür.

SBKP Merkez Komitesi kadrolarla çalışmalardaki eksiklikleri de görüyor. Bazan yöneticilik görevine yaşamın gerisinde kalmış, şimdiki ekonomik, sosyal ve kültürel gelişme düzeyinin gerektirdiği gibi çalışmayı başaramayan kişilerin geldiği de oluyor. Kimi yöneticilerin devlet ve parti disiplinini, bizim ahlak normlarımızı çiğnediklerini gösteren olgulara da rastlanıyor. SBKP Merkez Komitesi tüm parti örgütlerinden bu tür olaylara karşı kararlı savaşım vermelerini istiyor. SBKP, en kararlı biçimde şu ödevi öne koyuyor: Parti, devlet, ekonomi ve kültür-egitim çalışmalarının tüm alanlarında yönetimde politik bakımdan olgun, dürüst, kültürlü, bilgili ve girişimci kişilerin, örgütleyicilik yeteneğine sahip ve yeniyi görebilen kişiliklerin yer olmasını sağlamak.

SBKP, her yerde Leninci çalışma stiline, yaratıcı çalışmayı, tüm toplumsal süreç ve olgulara bilimsel yaklaşımı, sürekli olarak yığınlara dayanmayı, becerikliliği, sorumluluğu ve titiz çalışmayı öngören stilin yerleşmesine büyük önem veriyor. Bizim için önemli, gerekli olan, parlak sözler söylemek değil, iş yapmaktır.

Parti her tür eksikliğe, olumsuz gelişmelere karşı ardıcıl savaşım veriyor. O, formalizmin, bürokratik «örgütlenmenin» kökünün kazanması için kesin savaşım yürütüyor, bizim ilerleme yolumuzda emekçi yığınlarının girişkenliğini, onların yaratıcı fikir ve enerjisini engelleyen her şeyi ortadan kaldırmaya çalışıyor. Parti, Sovyet insanlarını emek ve toplumsal aktifliği artırmaya, onlarda sosyalist anayurtlarının gerçek efendisi oldukları duygusunu geliştirmeye yardım edecek koşulları oluşturmaya büyük özen gösteriyor.

Leninci stil, özü bakımından demokratiktir. Y. V. Andropov şöyle diyor: «Parti, Sovyet toplumunun politik sisteminin çekirdeği olarak, tüm çalışmalarını demokratik temelde örgütleme örneği veriyor; o, sosyalist yaşamımızın tüm alanlarını kapsayan demokratik ilkeleri hazırlıyor ve geliştiriyor. Bu, toplumun yaşamında partinin yöneticilik rolünün, onun yığınları esinlendirici etkisinin en önemli belirtilerinden biridir.» (7)

3

V. İ. Lenin'in RSDİP'nin 2. Kongresinde temellendirdiği ve savunduğu Bolşevizm ilkeleri SBKP'nin örgütsel kuruluşunun ve çalışmalarının temelini oluşturmuştur. Büyük yığınsal parti olmak ve aynı zamanda rastgele öğelerle çepellenmemek, donukluğa, biçimsizliğe, örgütün kesin olarak belirlenmiş sınırlarının aşınmasına yol vermemek, Lenin bunu parti kuru-

(7) Y. V. Andropov, Karl Marks'ın öğretisi ve SSCB'nde sosyalizm kuruluşunun kimi sorunları. Moskova, 1983, s. 23–24.

culuğunun en önemli ögesi sayıyordu. Leninci öğretisi temelinde parti – içi ilişkiler sürekli yetkinleştiriliyor, partinin ideolojik ve örgütsel birliği güçlendiriyor, kollektif yönetme geliştiriliyor, komünistlerin girişkenliği, onların örgütlerinin ve genellikle partinin durumuyla ilgili sorumlulukları artıyor. SBKP, Leninci parti yaşamı normlarına sıkı sıkıya bağlı kalarak, demokratik santralizm ilkesini kesinlikle uygulayarak, çalışmalarında büyük etkinlik sağlıyor. Santralizm ile demokrasinin uyumlu biçimde birleşmesi, partinin güç ve dayanıklılık kaynağıdır, gür gür gelişmesinin, aktif çalışmasının, halkla bağlarını güçlendirmesinin güvencesidir.

Partimiz, yaşam ve çalışmalarında santralizm ilkesini, komünistlerin yüksek düzeyde örgütlülük ve eylem birliğini sağlama aracı olarak görmüştür ve öyle görmeye de devam ediyor. Demokrasi ilkesine gelince bunun özü Lenin'in şu sözlerinde son derece açık ifadesini bulmaktadır: «Partinin tüm işleri doğrudan yada temsilciler aracılığıyla eşit haklar temelinde ve hiç bir istisnasız tüm parti üyeleri tarafından yapılır». (8)

Partinin saygınlığı ve etkisi, onun tüm çalışmalarının etkinliği doğrudan doğruya onun sözleri ile eylemleri arasında birliği nasıl gerçekleştirdiğine, örgütlerin aldıkları kararları yerine getirmeleri için onları nasıl destekleyip güçlendirdiğine bağlıdır. Son zamanlarda bizde denetime gösterilen dikkatin artırılması bir rastlantı değildir. Bunun başlıca amacı, alınan kararların pratikte nasıl yerine getirildiğini denetlemektir. SBKP Merkez Komitesinin 1982 Kasım Plenumunun istemlerine uygun olarak partide ancak eskiden alınan kararlar yaşama geçirildikten sonra ve gerçekten olgunlaşmış büyük sorunlarla ilgili yeri kararlar alınması kural haline geliyor. Bu, Leninci geleneklere tamamen uygundur. Alınan karar mutlaka yerine getirilmelidir. Pratikte bu, parti komitelerinin ve parti örgütlerinin, her kademedeki yöneticilerin, tüm Sovyet komünistlerinin kendilerine verilen görevi yerine getirmede sorumluluklarını artırıyor.

SBKP'nin kuruluşundan buyana en belirgin çizgilerinden biri de sağlam, bilinçli parti disiplini. Şimdi partimizin bu niteliği özel bir önem kazanıyor. Sovyet toplumunun önünde duran görevlerin boyutlarının büyüklüğü ve karmaşıklığı, halk ekonomisinin tüm halklarında düzenli ve örgütlü çalışmayı, planlamayı, iş disiplini, devlet düzenini güçlendirmeyi gerektiriyor. Ve bizim koşullarımızda birçok şeyin komünistlerin verecekleri örneğe bağlı olduğu bilinmektedir. Komünistler gerçekten de, Lenin'in belirttiği gibi, «iş disiplini ve çalışmalarda herkesten önde gitmelidirler». (9)

Parti, komünistleri tüm halkın çıkarlarını kavramaları ve savunmaları

(8) V. İ. Lenin, Tüm yapıtlar, c. 14, s. 252.

(9) V. İ. Lenin, Tüm yapıtlar, c. 39, s. 307.

ruhunda eğitiyor. O, dar kurumsal, yerel çıkarları her şeyin üstünde tutma eğilimlerine karşı kesin savaşım veriyor. Sovyet komünistlerinden tüm ekonomik, sosyal sorunlara gerçek partisel yaklaşım, yani tüm sorunlara devletin konumundan, politik konumdan yaklaşım göstermeleri isteniyor. Parti, örgütsel ve ideolojik-eğitim çalışmalarının birliğini sağlamayı en önemli ilke sayıyor. Deneyim gösteriyor ki, örgütsel çalışmalarla desteklenmeyen ideolojik-politik çalışmalar verimli olmuyor, ideolojik çalışmalardan kopuk örgütsel çalışmalar ise genellikle içeriksiz, bir işe yaramaz çalışma oluyor.

Parti toplantıları, parti üyelerinin kendi parti sorunlarını olduğu gibi geniş toplumsal sorunları da tartışmaya ve bunlarla ilgili kararlar almaya aktif katılma biçimidir. Bunlar partinin politikası ve çalışmaları üstüne, partinin, ülkenin sorunları üstüne açık biçimde, enine boyuna konuşulan kürsülerdir. Son zamanlarda parti toplantıları daha içerikli, sonuç verici oluyor ve bu, parti çalışmalarının etkinliğini önemli ölçüde artırmaya yardım ediyor.

Bu yıl Sovyet komünistleri emek kolektifleri ve onların işletmelerin, kurumların, örgütlerin yönetiminde rolünün artırılması yasa taslağının tüm halk tarafından görüşülmesi, tartışılmasına aktif olarak katıldılar. Onlar parti üyesi olmayan yurttaşlarla birlikte emek kolektifinin, bizim ekonomik ve politik organizmamızın bu en önemli çekirdeğinin güçlendirilmesi uğrunda emekçilerin gösterdikleri özeni yansıtan 100 binden fazla öneride bulundular.

Bizde tüm parti örgütlerinde özeleştiriyeye, eksikliklere göz yummama ruhunun yerleşmesine, her kolektifte yoldaşça yapıcı eleştiri için olumlu bir ortamın yaratılmasına büyük önem veriliyor. Eleştiri ve özeleştiriyeyi, parti, sağlıklı gelişmesinin, etki ve saygınlığının artışının, parti sıralarının birliğinin güçlendirilmesinin çok önemli koşulu, kadroları eğitmenin etkin bir aracı sayıyor. Parti, ısrarla yönetici kişilerin, tüm örgüt ve kurumların eleştiriyeyi doğru karşılamalarını, bundan gerekli sonuçları çıkarmalarını sağlamaya çalışıyor.

Sovyet toplumunun sürekli gelişmesini sağlamaya, parti üyelerinin girişkenlik ve aktifliğini artırmaya çalışan SBKP, her komüniste tüm konularda kendi görüşünü açık olarak belirtmesi, yoldaşlarını kendinin haklı olduğuna ikna etmesi, çalışmalardaki eksiklikleri ortaya koyması ve bunların ortadan kaldırılması yönünde çalışması için olanak sağlıyor. Parti üyelerine çeşitli sorunları tartışma özgürlüğü, parti toplantılarında, parti konferanslarında, kongrelerde, parti komitesi oturumlarında ve parti basınında bulunduğu mevkiye bakmaksızın her parti işçisini eleştirme hakkı sağlamıştır. Eleştirme hakkı SBKP tüzüğüne güvence altına alınmıştır ve Sovyet komünistleri bundan aktif olarak yararlanıyorlar.

Parti-içi demokrasinin geliştirilmesi, partinin seçimi militan kadrolarının rolünü artırmakla kopmaz biçimde bağlıdır. Özellikle onlar Leninci kolektif parti yönetimi ilkesini gerçekleştirmekle görevlidirler. Seçimli militan kadro sayısı bizde yıldan yıla artıyor, onların mesleki hazırlık, beceriklilik ve politik düzeyi de yükseliyor. Komünistler kendi kolektiflerindeki en aktif, en saygın olan 4 milyon 650 bin kişiyi parti komitesi ve parti bürosu üyesi, sekreter ve parti grup sorumlusu olarak seçmişlerdir. Bunlardan yaklaşık yüzde 40'ı işçi ve kolhozcu köylüdür. Bu, muazzam bir örgütleyici güçtür. Parti, ortak çalışma yapan organlarının somut çalışma yürütmesini, gerçek çalışma yerine çeşitli toplantılar düzenliyerek işi geçiştirmemelerini, kolektif yönetimin her zaman kişisel sorumlulukla sınımsız bağlı olmasını sağlamaya çalışıyor.

Böylece SBKP'nin parti-içi yaşamında demokratik santralizmin iki yönü, iki ilkesi de geliyor ve güçleniyor. Komünistlerin aktifliğinin artması ile partinin tüm halkalarında çalışmaların düzenli ve uyumlu olması birbirine sınımsız bağlıyor.

Toplumumuzda komünistlerin hiç bir ayrıcalığı yoktur. Parti üyesi olmak demek, ülkede olup bitenle, sosyalist kuruculuğun ve toplumsal gelişmenin yazgısıyla ilgili daha büyük sorumluluk taşımak demektir.

Her komünist daha yüksek ideolojik ve ahlaksal niteliklere sahip olukça partinin saygınlığı ve etkisi de artmaktadır. İdeolojik dayanıklılık, emek alanında özverlilik, dürüstlük ve ilkelere bağlılık, yüksek sorumluluk duygusu, her zaman en zor alanda çalışmaya hazır olmak, yığınların çıkarlarıyla yaşamak – işte komünistlere insanlar arasında saygınlık kazandıran nitelikler bunlardır. «Parti üyesi ünvanını ve önemini daha yüksek, daha yüksek kılmaya çalışmalıyız». (10) Lenin'in RSDİP'nin 2. Kongresinde söylediği bu sözler bugün de her Sovyet komünisti için kesin uygulaması gereken normdur, esinlendirici normdur.

4

Leninci parti, 80 yıl önce kabul ettiği birinci programında, kendini uluslararası devrimci işçi hareketinin bileşen bir kolu saydığını ilan etti. Bolşevikler politik yaşam alanına inanmış enternasyonalistler partisi olarak çıktılar. Proletarya enternasyonalizmi ilkelerine bağlılık SBKP'nin tüm tarihinde kıvılcık bir şerit gibi boydan boya uzanmaktadır.

Dünyada ilk ve o zamanlar tek sosyalist devlet kurulmağa başladığı zaman Lenin, komünistlerin enternasyonal görevinin, kendi ülkelerinde tüm dünyada devrimi uyandırmak, desteklemek ve geliştirmek için ola-

(10) V. İ. Lenin, Tüm yapıtlar, c. 7, s. 290–291.

naklı olanın en çoğunu yapmak olduğunu belirtiyordu. Günümüzde Lenin'in bu öğüdü, SBKP'nin ardıcıl olarak yerine getirdiği iki yönlü bir tek görev olarak belirmektedir. Bunun özü şudur: Sovyet toplumunun gelişmesinde yeni yeni başarılarla ulaşmak ve böylece dünya güçler oranını, dünyanın gelişmesini etkilemek ve günümüzdeki devrimci, ilerici hareketlere etkin destek göstermek. Parti, bunu gerçekleştirirken, Lenin'in bizim dünya devrimci sürecine başlıca etkiyi ekonomi politikamızla göstereceğimiz yolundaki öngörülü uyarısını kılavuz edinmektedir. Bizim gelişmiş sosyalist toplumu yetkinleştirme, Sovyet devletinin gücünü daha da artırma yönündeki başarılarımız, dünya sosyalizminin ortak davasına, halkların emperyalizme karşı, demokrasi, ulusal bağımsızlık ve sosyal ilerleme için verdikleri savaşıma hizmet etmektedir.

Dünyadaki komünist ve işçi partileriyle yoldaşça bağların aktif geliştirilmesi, sınıfsal dayanışmanın güçlendirilmesi SBKP'nin enternasyonalist politikasının açık kanıtıdır. SBKP'nin uluslararası eylemlerinde kardeş sosyalist ülkelerdeki erk partileriyle işbirliğini geliştirme ve derinleştirme önemli yer almaktadır.

Sosyalist ülkeler parti ve devlet yöneticilerinin sistemli olarak en yüksek düzeydeki toplantıları düzenleniyor, parti ve hükümet delegasyonları arasında karşılıklı görüş değiş tokuşu yapılıyor. Sosyalist ülkeler komünist ve işçi partileri MK Sekreterlerinin uluslararası ilişkiler ve ideolojik sorunlarla ilgili toplantıları düzenli olarak yapılıyor. Merkez Komitesi Sekreterlerinin toplantılarında ekonomik işbirliği sorunları üzerinde de görüş değiş tokuşu yapılıyor.

1974–1982 yılları arasında Moskova, Varşova, Budapeşte, Berlin ve Prag'da örgütsel-parti çalışmalarından sorumlu MK Sekreterlerinin toplantıları yapıldı. Onlar bu toplantılarda günümüz koşullarında sosyalist ülkeler komünist ve işçi partilerinin geliştirilmesi ve örgütsel bakımdan güçlendirilmesi, toplumun politik sisteminde partinin rolü, kadro politikasının uygulanması deneyimi, yerel parti örgütlerinin rolünün artırılması, onların emek kolektiflerinin yaşamına etkisi gibi güncel sorunları ele aldılar.

Sosyalist ülkeler komünist ve işçi partileri ekonomi ve kültür alanlarında, parti-içi ilişkileri geliştirme alanında parti yönetimini sağlamada zengin deneyim biriktirdiler. Bu, bir bütün olarak sosyalist ülkeler topluluğunun ortak enternasyonal zenginliğidir. Kardeş ülkeler erk partileri bu deneyimi inceleyip öğrenmeye, bundan yaratıcı biçimde yararlanmaya büyük önem veriyorlar. SBKP, 26. Kongreden sonraki dönem içinde örgütsel parti çalışmalarını incelemek için sosyalist topluluk üyesi ülkelere 10 delegasyon gönderdi, kendi de sosyalist ülkelerden 30 delegasyon kabul etti.

İşbirliğinin genişlemesi, deneyimin elbirliğiyle zenginleştirilmesi tüm sosyalist ülkeler topluluğu ortak davasına hizmet etmektedir, sosyalizmin güçlenmesine önemli bir katkıdır. Yeni toplumsal düzenin yetkinleşmesi karmaşık, güçlükle dolu bir uluslararası ortamda olduğu için bu daha da büyük önem kazanıyor. Emperyalizm, sosyalist devletlere sürekli baskı yapıyor, onlara karşı kışkırtma, baltalama eylemlerini artırıyor. SBKP ve öteki kardeş partiler bu koşullarda politikada salınan yanlışlıkların, partinin yöneticilik rolününün, onun yığınlarla bağlarının zayıflamasının, ideolojik çalışmalarda eksikliklerin özellikle tehlikeli olduğunu gözönünde bulunduruyorlar. Sınıf düşmanının bize karşı kullanabileceği bu tür olgulara yer vermemek için kardeş ülkeler halkları arasında dostluğu daha da güçlendirmek, heryönlü işbirliğini, karşılıklı yardımlaşmayı daha da geliştirmek, enternasyonal birliği sağlamlaştırmak gerek.

SBKP, ulusal kurtuluş hareketlerini desteklemeyi, onların gelişmesine yardım etmeyi, sömürgecilik boyunduruğundan kurtulmuş ve politik ve ekonomik bağımsızlığı için savaşım veren ülkelerle işbirliğini geliştirmeyi enternasyonal görevi sayıyor. Partimiz en kararlı biçimde her halkın kendi yazgısını kendinin belirlemesi, gelişme yolunu kendinin seçmesi hakkını savunuyor. SBKP ve Sovyet devleti sosyalist yönelimli ülkelerle bağları genişletmeye ve derinleştirmeye özel önem veriyorlar. Biz bağlantısızlar hareketine, onun antiemperyalist ve savaş karşıtı yönelimine büyük değer biçiyoruz.

Partimizin politikasının insancıl özü, enternasyonalizmi, onun dünya savaşı felaketini önleme, Leninci barış stratejisini yaşama geçirme uğrunda verdiği savaşımda ifadesini buluyor. Bugün bu savaşım tüm insanlığın yazgısı için birincil önem taşımaktadır. SBKP'nin uluslararası planında en önemli görevi dünyada barışı korumaktır.

SBKP ve Sovyet devletinin uyguladıkları barışsever dış politika dünya kamuoyunun en geniş çevrelerinde anlayışla karşılanıyor ve destekleniyor. Yalnız komünistler, devrimci, ulusal kurtuluş hareketlerinin temsilcileri değil, aynı zamanda değişik politik görüşe ve dinsel inanca sahip milyonlarca insan Sovyetler Birliği'nin yeni barış girişimlerini, Varşova Antlaşması Örgütü üyesi devletlerin politik Danışma Komitesi'nin Prag toplantısında kabul ettiği Politik Deklerasyonu büyük bir ilgiyle karşıladı ve onayladı.

Partimizin yorulmak nedir bilmeden verdiği barış savaşımı, antikomünist «haçlı seferi» örgütlemeye çalışan emperyalizmin, ABD militarist çevrelerinin saldırgan yeltenişlerine kesinlikle karşı koymakla sıkı sıkıya bağlıdır. Saldırgan emperyalist gericiliğin planları karşısında yüksek uyanıklık göstermek, Sovyet komünistlerinin şaşmadan uyguladıkları Leninci öğüttür.

SBKP'nin dış politikası etkindir, çünkü tüm emekçi insanların, tüm halk-

ların istem ve çıkarlarına yanıt veriyor. Bu politika Sovyetler Birliği'nin sosyalist devletler topluluğunun ekonomik ve savunma gücüne, halkın, sınırsız desteğine, tüm ülkelerden milyonlarca insanın barışı koruma istemine dayanıyor. Partimiz inanıyor ki, bu etmenler halkların barış için, yeryüzünde yaşamın korunması için verdikleri büyük savaşta utkuyu sağlayabilirler.

*

Sovyetler Birliği'nde RSDİP'nin 2. Kongresinin 80. yıldönümü emekçilerin politik alanda, emek alanında büyük aktiflik gösterdiği, parti ile halkın sarsılmaz birliğinin daha da güçlendiği, emekçilerin SBKP etrafında daha sıkı biçimde kenetlendiği bir ortamda kutlanıyor.

Sovyet insanları tüm başarılarını haklı olarak Leninci partinin çokyönlü eylemleriyle bağlıyorlar. Partinin geçtiği yol, gerçekten büyük kahramanlık ve utkularla dolu bir yoldur. Sovyet halkı SBKP'nin kendi temel çıkarlarını yansıttığını görüyor, partinin iç ve dış politikasını, onun tüm dünyada barış uğrunda verdiği ardıcıl savaşımı aktif olarak destekliyor. Parti halkla olan sarsılmaz birliğe büyük değer veriyor, onu olağanüstü büyük bir zenginlik, tükenmez bir güç kaynağı sayıyor. SBKP, bugün de görevlerini, geçen bu 80 yıl içinde olduğu gibi, yüce Lenin'in öğrettiği gibi, özveriyle, şaşmadan yerine getirmeye karardır.

Marks'dan 100 yıl sonra Marksizm

GELECEĞİ OLUŞTURAN SINIF

Ernst Wimmer

Avusturya Komünist Partisi MK Politbüro üyesi

V. İ. Lenin'in vurguladığı gibi, proletaryanın, sosyalizmin yaratıcısı olarak evrensel-tarihsel rolünün aydınlatılması Karl Marks'ın öğretisinin ana ögesini oluşturmaktadır. (1) İşçi sınıfının tarihsel özgörevinin ortaya çıkarılması, Marks'ın şu ünlü sözlerinde ifadesini bulan soruna çözüm getirmiştir: «Filozoflar, şimdiye dek hep dünyayı çeşitli biçimlerde açıklamakla yetinmişlerdir, ama asıl sorun onu *değiştirmektir.*» (2) Marksizm ile işçi sınıfı arasındaki bağ şundan ileri gelmektedir ki, Marks hem işçi sınıfının bilimsel dünya görüşünün yaratıcısı, hem de çağdaş devrimci işçi hareketinin kurucusu olmuştur. .

İlginçtir ki, Marks yılında burjuva ideologları, onun eylemlerini «değerlendirirken», işçi sınıfının tarihsel özgörevinin ilk kez en geniş biçimde saptandığı «Komünist Partisi Manifestosu»nun tarihte güya hiç bir şekilde bir dönüm noktası, ideolojik dönüşüm oluşturmadığını iddia etmektedirler. Onlar uyduruk bir ikilem kurmaktadır. Ya «Manifesto»dan önce, sadece çeşitli yönelimli ve değişik kökenli küçük burjuva hayırseverliği (filantropizm) ve ütöpizmi değil, işçi sınıfının savaşım lar içinde oluşan bilinci de vardır (ki, o zaman hiç bir ideolojik dönüşüm olamaz, tersine bir süreklilik vardır). Ya da proletaryada sınıf bilinci diye birşey yoktur, ki o zaman, elbette böyle bir bilinç Marks düşüncesinin bir «ürünü»dür, ve işçi sınıfı bundan «yakayı» kendiliğinden «kurtarmalıdır».

Karşımıza, o eski ve çok iyi bilinen yöntem yine çıkıyor: Çeşitli biçimlerde yürütülen sınıf savaşımının değişik aşamalarında oluşan sınıf bilinci, sınıf duygusu ile sınıfın kendi tarihsel durumunu ve tarihsel görevini kavraması sonucu ortaya çıkan sosyalist bilinç arasındaki önemli farkı hiçe indirmeye yelteniş i. Bu yeni saldırı, önceki binlerceleri gibi, işçi sınıfının tarihsel özgörevi, bu görevin gerçekleştirilmesi ile sosyalist amaçlara ulaşılmasında vazgeçilmez bir araç olan devrimci parti arasındaki kopmaz bağlara yöneltilmiştir. Bu eleştirinin, Marksizm'e yöneltilen benzer öteki saldırılar gibi hedefi, «sosyal devrimin etkisini sağlayabilmek ve onun sonul amacı olan sınıfları ortadan kaldırmayı başarabilmek» (3) için, ken-

(1) Bak: V. İ. Lenin, Tüm yaptılar, c. 21, s. 1 (Rusça).

(2) K. Marks ve F. Engels, Yapıtlar, c. 3, s. 4 (Rusça).

(3) Agy, c. 18, s. 143.

di tarihsel rolünün bilincine ulaşabilmek ve bunu yerine getirebilmek için işçi sınıfının mutlaka bir devrimci partiye gereksinimi olduğu görüşünü yıkmaktır.

Günümüz sermaye dünyasında devrimci işçi hareketinin teorik temeli ve eylemleri için, proletaryanın özgörevine ilişkin olarak «Manifesto»da nitelendirilen üç durum, âtekileriyle birlikte, büyük önem taşımaktadır.

Birincisi, proletaryanın toplumdaki özel durumuna ilişkin sonuç: «Çağdaş toplumun en alt katını oluşturan proletarya, onun üzerinde yükselen ve resmi toplumu oluşturan katın tüm üstyapısı havaya uçurulmadan ne yükselir, ne de belini doğrultabilir.» (4)

İkincisi, hedefin belirlenmesi: Politik egemenliğe dayanarak «sermayeyi adım adım burjuvazinin elinden alabilmek, tüm üretim araçlarını devletin, yani egemen sınıf olarak örgütlenmiş bulunan proletaryanın elinde yoğunlaştırabilmek ve üretim güçleri toplamını daha hızlı arttırabilmek» için erkin elde edilmesi, «proletaryanın egemen sınıfa dönüşmesi ve demokrasinin kazanılması» (5) gerekmektedir.

Üçüncüsü, komünistlerin rolünün belirlenmesi: Onlar, tüm demokrasi güçleriyle birlikte ömrünü doldurmuş mevcut düzenlere karşı çıkmaktadırlar. Gelişmenin çeşitli aşamalarında, proletaryanın burjuvaziyle savaşının değişik evrelerinde «onlar, her zaman tüm hareketin çıkarlarının temsilcileri olmakta», işçi sınıfının yakın amaçları ve çıkarları için savaşmakta, ancak aynı zamanda «bugünün hareketi içinde onlar, hareketin geleceğini de savunmaktadırlar.» (6) Demek ki, onların pratik bakımdan rolü «tüm ülkelerin işçi partilerinin en kararlı, her zaman ileriye doğru gitmeyi özendiren kesimi olmalarından» ileri gelmektedir.» . . . Teorik bakımdan da, proletaryanın geri kalan yığınına oranla onların koşulları, proletarya hareketinin rotasını ve genel sonuçlarını anlamada çok daha yetenekli olmalarıdır.» (7)

Egemenlikleri sona ermekte olan, ancak hâlâ erkte durabilenler eğer günlerinin sayılı olduğunu gösteren, sonlarının yaklaşmakta olduğunu anımsatan her şeyi çılgınca tartışmazlarsa, saldırı üstüne saldırı düzenlemezlerse, o zaman şaşılacak bir durum olurdu. İdeolojilerin sınıfsal savaşı olmasaydı, işçi sınıfının toplumsal-dönüştürücü rolü çoktan tartışma konusu olmaktan çıkardı. Proletaryanın tarihsel özgörevini yaşam, tarihin akışı doğrulamıştır: Tarihte ilk kez burjuvaziyi alaşağı eden Büyük Ekim Sosyalist Devrimi; dünya sosyalist sisteminin oluşması; dev sömürge imparatorluklarının çöküşü; çeşitlilik, farklılıklara karşın tek bir doğrultuya yönelen ulusal kurtuluş hareketleri; gelişmekte olan ülkelerin işçi sınıfının

(4) Agy, c. 4, s. 435.

(5) Agy, c. 4, s. 446.

(6) K. Marks ve F. Engels, Yapıtlar, c. 4, s. 437, 458.

(7) Agy, c. 4, s. 437.

sayıca az olmasına karşın, genel nüfus içindeki orana göre çok daha büyük bir politik ağırlığa sahip olması olgusu; bir dizi benzer ülkenin, işçi sınıfının uluslararası etkisiyle kapitalist olmayan gelişme yoluna yönelmesi.

Bu derin dönüşümlerin önemini tartışırken, çoğu kez, kapitalist dünyanın henüz çok güçlü olduğuna, işçi sınıfının birçok ülkede henüz utku kazanmadığına, kimi ülkelerde ise böyle bir utkudan çok uzak olduğuna işaret ediyorlar. Genel gelişmenin içinden çıkarılan olguları dayanak gösterme biçimi, toplumsal gelişmenin ana doğrultusunu gözgeleyerek, yanlış yola saptırabilir. Marks ve Engels, onlara atfen ileri sürülen iddianın tam tersine, hiç bir zaman işçi sınıfının kurtuluşunun kendiliğinden olmayacağını vurgulamışlardır. Engels, Aralık 1889'da yazdığı bir mektubunda şunları belirtmiştir: «Marks'ın ve benim 1847'den beri savuna geldiğimiz konum şudur: Proletaryanın, çözümleyici anda yeterince güçlü olabilmesi ve üstün gelebilmesi için özel bir parti oluşturması gerekir ve bu partinin, ötekilerden ve kendisinin karşıtı olanlardan tamamen ayrı, kendisinin bir sınıf partisi olduğu bilincine varmış bir parti olması gerekir.»⁽⁸⁾ Bununla birlikte Engels, komünistleri yalıtılmaya ve sekterciliğe karşı da uyarmıştır.

Bilimsel komünizmin kurucuları aynı zamanda karşıt eğilimleri, güçlükleri ve uzun süreli duraklamaları da gözönünde bulundurmuşlardır. Örneğin onlar, İngiltere'de işçi sınıfının bir kesminin «burjuvalaştığı» na işaret etmişler, ya da başka bir halkı ezen bir ulusun özgür olamayacağını vurgulamışlardır. Onlar, daha «Manifesto»da, «proletaryanın bir sınıf içinde örgütlülüğü, aynı zamanda politik parti içinde örgütlenmesi işçiler arasındaki rekabet yüzünden her dakika yeniden bozulmaktadır. Ama bu örgütlülük tekrar tekrar ortaya çıkmakta ve her defasında daha güçlü, daha sağlam ve kapsamlı olmaktadır.»⁽⁹⁾

Marks'ın ve Engels'in dehası, proletaryanın, İngiltere dışında, her yerde azınlıkta olduğu daha o dönemde proletaryada, geleceği oluşturacak o büyük gücü görebilmeleridir. Neki, onlar, orta katmanları ve henüz daha biçimlenmemiş olan sınıfları hiçbir zaman gözardı etmemişler, proletaryanın, nüfusun çoğunluğunu oluşturduğu zaman bile, bu katmanlarla bağlaşıklık kurmak zorunda olacağını belirtmişlerdir. 1848–1849 devriminin deneyimleri Marks'a, anakarada «halk devrimi»nin başarısının «proletarya devriminin çıkacak herhangi ikinci bir Köylü Savaşıyla desteklenmesi olanağına bağlı olduğu»⁽¹⁰⁾ görüşünü temellendirme olanağı vermiştir. Proletaryanın bilinçliliği, örgütlülüğü, bağımsız oluşu ve öteki emekçi katmanların çıkarlarına ve gereksinimlerine ilgi göstermesi bu yığınların radikalleşmesinde çözümleyici rol oynamaktadır. Onyıllarca sonra,

(8) Agy, c. 37, s. 275.

(9) Agy, c. 4, s. 433.

Lenin'in stratejisi sayesinde ve bolşeviklerin uzun yıllar çalışmaları sonucunda bu koşulların birleştirilmesi Rusya'da Ekim Devrimi'nin utkusunu için çözümleyici olmuştur.

«Kapital» adlı yapıtta, kapitalizmin ekonomik gelişme yasasını ortaya çıkaran, nesnel ilişkileri ardında gizli olan kişi ve sınıflar arasındaki ilişkileri açığa vuran Marks, işçi sınıfının tarihsel rolünü, onun sömürücü toplum düzenlerinin birbirini izlemelerine son verme öz görevini geniş olarak temenlendirmiştir.

Marks, Paris Komünü'nün deneyimlerinden şu sonuçları çıkarmıştır: Yeni topluma yeni tip bir devlet gereklidir; bu yeni tip devlet, nitelik bakımından yepyeni bir demokrasiye, yani ezenlerin demokrasısından ezilenlerin demokrasisine geçiş devleti olabilir. Marks, proletaryanın sınıfsal egemenliğinin, sınıfların ortadan kaldırılması yolunu açacağını göstermiştir.

Marks'ın tarihsel teorisini Rusya koşullarına, biçimlenmekte olan emperyalizm aşamasına göre uygulayarak Lenin, bugün de devrimcilerin düşüncelerini ve eylemlerini zenginleştiren, komünistlerin bugünkü stratejik konseptlerinin temelini oluşturan görüşleri ileri sürmüştür. O, gericiliğin veya gericiliğe ödünler veren burjuvazinin karşısında duran işçi sınıfına, daha sosyalizm öncesi burjuva devrimlerinde bağlaşıklar içinde öncülük rolüne yönelmesi gerektiğini göstermiştir. Proletarya, emekçileri utkuya götürmeyi ve «tabandaki» savaşımı «tepedeki» savaşımı olanaklı olan her yerde birleştirerek, bu utkuyu kazanmayı öğrenmek zorundadır.

Oportünizmin ve oportünist eylemlerin varolması için teknelci kapitalizm yarattığı nesnel temeli inceleyen Lenin, yeni tip partinin kurulması, işçi sınıfının tarihsel öz görevini inkâr eden yada onu çürütmeye kalkışanlardan hem örgütsel, hem de ideolojik bakımdan arınması gerektiği sonucuna varmıştır. Emperyalizmin özünü açığa vuran Lenin, kapitalizmin temel çelişkisinin emperyalist sistem içindeki uluslararası çelişkilerle bağlı olduğunu, bunun için de tüm ezilen halkların, teknelci sermayenin baş düşmanı olan, antiemperyalist kurtuluş hareketlerinin doğal bağlaştığı olan işçi sınıfıyla aynı saflarda yer almaları gerektiğini göstermiştir. Onlar da, kapitalizmden sosyalizme geçiş gibi enternasyonal bir sorunun çözümüne önemli katkılarda bulunmaktadırlar. (11)

Kapitalistlerin sınıfsal egemenliğinin bir biçiminin – burjuva demokrasisinin yerini başka bir biçimin – terörcü diktatörlüğün, teknelci kapitalizmin her bakımdan en gerici eğiliminin en iğrenç göstergesi olan faşizm aldıkları koşullarda Komintern'in 7. Kongresi, partiye, devrime ilişkin öğretiyi yeni, önemli görüşlerle zenginleştirmiştir. 7. Kongre, anti-faşist birleşik işçi ve halk cephesi stratejisini hazırlamıştır. Bu strateji, sosyalizmi dolay-

(10) Agy, c. 29, s. 37.

(11) V. İ. Lenin, Tüm yapıtlar, c. 39, s. 327.

sız bir amaç olarak ilan etmiyor, ancak faşizme karşı savaşımla sosyalizme yaklaşılabileceğini gösteriyordu. Doğu Avrupa'daki antifaşist-demokratik rejimlerin sosyalizm yolu, bunun çarpıcı kanıtıdır. İşçi sınıfının tarihsel özgöreviyle ilgili Marksist saptama günümüz koşullarında daha da somutlaştırılmakta, yeni yeni deneyimlerle zenginleştirilmektedir.

Sermaye, işçi sınıfının kişiliğinde, kendi mezarkazıcısını gördüğü günden beri burjuva ideologları bıkmadan usanmadan proletaryanın öldüğünü yineleyip durmaktadırlar. Bunların, ideolojik savaşımında dört elle sarıldıkları argümanlardan birine göre, gelişmiş kapitalist ülkelerdeki işçi sınıfı, güya bir zamanlar ona da özgü olan bu tarihsel özgörevi, şimdi tamamen yitirmiştir. Üstelik, kapitalizmde üretim güçlerinin gelişmesi yeni bir nitelik aldığı için, sözde işçi sınıfı bir sınıf olarak varlığını tamamiyle yitirecektir.

Bunu hem tutucu çevreler, hem de Marksizm'in «sol» eleştiricileri iddia ediyorlar. «Proletarya diktatörlüğü, eğer proletarya olmazsa, kimin diktatörlüğü olacaktır?» diye tumturaklı bir soru soruyor, örneğin, «sollar»dan bir kahin. Üstelik, burada geleceğin sınıfsız toplumu değil, üretimin otomatizasyonu nedeniyle gelecek birkaç on yıl içinde işçi sınıfının güya toplumsal yaşam alanından tamamen yokolacağı bir kapitalizm gözönünde bulunduruluyor. İşte o zaman sosyalizm için koşulların olgunlaşacağı söyleyen bu «peygamber», o zamana kadar «devrimin frenlenmesini», çok daha ileri bir döneme ertelenmesini öneriyor. Bu ve benzer görüşler, Marksizm'in yeni eleştiricilerinin, hangi ideolojinin borazanlığını yaptıklarını gösteriyor.

Endüstrideki yoğun otomatizasyonun kapitalist mülkiyet ilişkilerine getirdiği boyutlara ilişkin soruyu bir yana bırakalım. Tam bir otomatizasyon durumunda emek gücünün yedek ordusu yoksullar ve işsizlerin ne ölçülerde artabileceği sorusundan da kendimizi soyutlayalım. Olgulara başvuralım. Avusturya gibi bir endüstri kapitalist ülkesinde meydana gelen değişmelere ilişkin verileri ele alalım. Son yirmi yıl içinde (1960–1980) «kendi olanaklarıyla kendisi için çalışanlar»ın toplam aktif nüfus içindeki payı iki kat azalmıştır. Şu anda tüm Avusturyalıların beşte dördü, ücretle çalışan insanlardır. Bununla birlikte, 1979'da ilk kez memurların sayısı işçilerin sayısını aşmıştır. Her birinde binden fazla kişinin çalıştığı 170 Avusturya tekelinden yarısından fazlası hizmet alanında faaliyet göstermektedir. Maden ocaklarının ve metalurji işletmelerinin kapanması sonucu geleneksel proleter merkezleri etkinliklerini yitirmektedir. Endüstri işçilerinin yapısında elektronik, kimya vb. gibi perspektifi olan endüstri dallarında çalışanların payı artmaktadır.

Bütün bunlar, işçi sınıfının devrimci partisinin önüne yeni baştan ele alınması gereken daha karmaşık sorunlar koyuyor ve bunlar «üzeri kalemle çizilerek» çözülemez. Eğer, işçi sınıfı kavramını sadece, onun *doğrudan* artı değer üreten kesimiyle sınırlarsak, kuşkusuz teorik ve pratik açıdan

güçlülüklerle karşılaşırız. İşçi sınıfı, kendi gelişme süreci içinde belli aşamalardan geçtiğine göre (Marks ve Engels «Manifesto»da buna işaret etmişlerdir), işçi sınıfı kavramını da onun somut gelişme aşamasına uygun bir içerikle doldurmak gerekir. Kavram, en önemli reel eğilimleri yansıtmalıdır. Örneğin, bilimsel-teknik devrimin, toplam toplumsal emeğin giderek daha büyük bir kesiminin temel üretim öncesi alanlarına, bunlarla bitişik olan, yada bunlardan sonra gelen alanlara aktarılmasına yol açtığı bir olgudur. Kavram bu olguyu da yansıtmalıdır. Ayrıca, işçi sınıfı kavramı, şu temel olguyu da gözönünde bulundurulmalıdır ki, günümüzde üretim araçlarından yoksun edilen ve yaşamını sürdürürebilmek için işgücünü satmak zorunda bırakılan, kârını artırmak için sermaye tarafından emeği sömürülen, toplumsal emeğin örgütlenmesi sistemi içinde yöneticilik işlevi görenlerin dışında kalan herkes işçi sınıfına dahil edilebilir. Özel sektördeki memurların ezici çoğunluğunu ve devlet memurlarının önemli bir kesimini ele aldığımızda, onların emeğinin sermayeye, kendi emekleri için ödenenden çok daha fazla kâr getirdiğini görebiliriz.

Bütün bunlardan biz ne gibi sonuçlar çıkarıyoruz?

Partinin niteliği ve geleceği açısından, onun *işçi sınıfı içinde*, işçi sınıfının kapsamına giren her kesim arasında, işçiler, memurlar, bu arada devlet memurları arasında çalışmaları çözümleyici önem taşımaktadır. Sınıfın ana güçleri büyük merkezlerde, devlet endüstri işletmelerinde ve modern üretim araçlarıyla donatılmış olan tekelci sermayenin işletmelerinde yoğunlaşmıştır. İşçi sınıfının çekirdeği burada toplanmıştır.

Böylece, yaşamda tekelci devlet sisteminin sosyal temelinin *daralma-sıyla birlikte* emekçilerin somut sosyal durumlarında bir ayrışma olmaktadır ve bu da dolaylı olarak onların deneyim, tutum ve bilinç farklılıklarına yansımaktadır, dayanışma duygusunun zayıflamasına ve dağınlığının artmasına neden olabilir. Ama bu, işçi sınıfının tarihsel öz görevini yitirdiği anlamına gelmemekte, sadece günümüz koşullarında bunun yerine getirilmesinde devrimci partinin önündeki istemlerin çok daha arttığını göstermektedir. Burada söz konusu olan, her şeyden önce varolan farklılıklar içinden birleştirici olan öğeyi yakalayabilme, ortak olanı insanların bilincine gösterebilme, onların eylemlerinin deneyimlerine dayanarak *devrimci davayı daha ileriye götürebilecek* olan özneyi ayırtılabilmek, çelişkiler bütününe kaydettiği hareketler içinden en uygun biçimi, yani çelişkilerin itici güç rolü oynayacağı biçimleri bulup çıkarma yeteneğidir. İşçi yığınlarının bilincinin yükselmesindeki güçlülükler, sınıfsal içgüdü ve duyguların gelişmesinden sosyalist bilincin oluşmasına kadarki sürecin karmaşıklığına göz yummak toplumsal ilerlemeye *her bakımdan zarar vermek* demektir.

Bu ve benzer karmaşık süreçlerin akışı içinde yalpalamalar, artık üstesinden gelindiği sanılan yanlışlıkların tekrarlanması kaçınılmazdır. Kate-

dilen yolun yeniden belli bir kesimine geri dönmek zorunda kalınmaktadır. Kimileri «yeni olayları» ileri sürerek, artık sınıanıp yerleşmiş olan değerlendirmeleri eskisi gibi yadsımakta, kimileri bu bunları yeniden sorun yapmaktadırlar. İşçi sınıfının temel çıkarlarını gözardı eden yada bunları küçümseyen, kapitalizmin gelişmesinin ana çizgilerini yanlış yorumlayan yada bunları yadsıyan, kısa erimli çıkarları uzun erimli çıkarların üstünde tutan oportünizm kendini işte böyle göstermektedir.

Küçükburjuva dünya görüşlerinin emperyalizm koşullarında işçi partileri içinde sürekli yinelenmesi doğal bir durumdur. Kim ki, kapitalizmin ana eğilimlerini, onun açık çelişkilerini göremiyor yada görmezlikten geliyorsa, o artık sosyalizm davasından uzaklaşmış demektir. Kim ki, bu eğilimleri sadece saptamakla yetiniyorsa, o böyle bir kavrayışın pratik değerini bizzat kendisi düşürmüş olmaktadır. Kapitalist toplumun çelişkilerini çözecek daha ilerici biçimler bulabilmek için bunlar arasındaki karşılıklı bağların, varolan çelişkilerdeki hiyerarşinin incelenmesi eskiye oranla bugün çok daha gereklidir.

Bazan kimileri işçi sınıfının toplumdaki rolünün azaldığını «kanıtlamak» için «yeni sosyal hareketler»in belirmesine ve gelişmesine dayanmaya çalışıyorlar. Aslında bunlar, kapitalist sistemin insanları kendi etki alanında tutabilme yeteneğini azaldığını kanıtlamaktadır. Çok çeşitli olmasına karşın bu hareketler kapitalizmin hastalıklarına karşı tepkiyi ifade etmektedir.

Bu nedendir ki, «alternatifçiler»in ve komünistlerin silahlanmanın çalgınca körüklenmesine karşın, çevrenin tahrip edilmesine, konut alanındaki yürekler acısı duruma, eğitim sisteminin yozlaşmasına, kültürün ticari amaçlarla sömürülmesine karşı savaşanların sıralarında omuz omuz yürümeleri anlaşılır bir şeydir. Ne ki, önemli ayrılıkların olduğu da doğrudur: «Alternatifçiler» tüm dikkatlerini olaylar üzerinde yoğunlaştırırken, komünistler bütün bunların nedenlerinin kapitalizmden kaynaklandığını görmekteyirler. Sonuçların gerçekten ortadan kaldırılması için bunları yaratan nedenlere karşı, tekelci devlet sistemine karşı savaşım gereklidir, kapitalizmin en amansız düşmanı olan işçi sınıfıyla yeni sosyal hareketlerin bağlaşıklığı gereklidir. Elbette ki, bu, basit ve tek yönlü bir süreç değildir. Çünkü bu hareketlerin gelişmesine, yeni çatışma alanlarının ve işçi sınıfı eylemlerinin öneminin bunlar tarafından yeterince değerlendirilememesi damgasını vurmaktadır. İleri sürülen alternatiflerin geleceği ise, işçi sınıfının harekete katılanlara böyle bir perspektif verme yeteneğine önemli ölçüde bağlıdır.

İşçi sınıfının tarihsel öz görevine ilişkin teze karşı günümüzde de onun özünü boşaltmayı amaçlayan sayısız teoriler, konseptler aralıksız ileri sürülmektedir. Ama hepsinin de, örneğin «sınıfların uzlaşması», «toplumun uyumlaşması», «çıkartları aynı düzeye getirmek» yoluyla «ödünler den-

gesi»nin «sağlanması» gibi teorilerin özü çürüktür. İşçi sınıfı içinde hem burjuva reformistleri, hem oportünistler bu ve benzer idelerle uğraşmaktadırlar. Örneğin «sosyal partnerlik» (ki bu, sermaye ile sosyal-demokrasinin sendikaların tepesi arasında işbirliğinin kurumsal biçimine dönüşmüştür) Avusturya'da «sınıf savaşının antitezi», bu savaşın «önlenmesi» olarak göklere çıkarılmaktadır.

Daha geniş tarih kesitleri ele alındığında, sosyal gelişme çizgisinin hiç te kesintisiz olmadığı görülecektir. Her şeyin hareket içinde geçtiği dönemlerin yerini «ölü mevsimler», on yıllarca süren duraklamalar almıştır ve böylesi dönemlerde sınıflararası ilişkileri ilelebet donduğu, «istikrar»laştığı görünümü doğmuştur. Burjuva toplumu eleştiren Fransız moralisti J. de La Bruyere, çok daha başka koşullarda şunu belirtmiştir: Halk arasında huzursuzluk yaygınlaşınca hiç kimse huzurun nasıl sağlanacağını söyleyemez, halkın sakinleştirilmiş olduğu bir durumda ise, onun huzurunu neyin bozacağını da hiç kimse kestiremez.

Avusturya'nın, yukarıda nitelendirilen özgüllüğü, kapitalizmin genel bunalımı çerçevesinde onun aldığı özel konumdan, çeyrek yüzyıl boyunca süren elverişli ekonomik konjonktürden ileri gelmektedir. Bu durum sermayeye, ödümler verme bakımından çok daha geniş manevra alanı sağlamıştır ve ayrıca ülkenin reel sosyalizmin hemen yanibaşında oluşu, objektif etkisi onu böylesi ödümlere gitmeye zorlamıştır. «Sosyal partnerlik» taraftarları neden ile sonucu tepe takla ederek, bunu «Avusturya mucizesi»nin neredeyse temeli olarak göstermişlerdir. Ne ki, «sosyal partnerlik»in hâlâ sürdürülmesine karşın «mucize» sona ermiş bulunmaktadır.

Ülkemizin belirtilen bu özgüllüğü, bunalımın, bir dizi ülkeye oranla henüz Avusturya'yı aynı ölçüde sarsmamasına karşın, şimdi başlayan dönüştürme açıklık getirmektedir. Bu dönüşüm, genel hatlarıyla şöyle nitelendirilebilir: On yıllar boyunca Avusturya işçi sınıfı ödümler kopartabilmek için, ki bu ödümler başka ülkelerde savaşım yoluyla elde edilen kazanımlardan çoğu kez daha fazla olmuştur, kendi sosyal rolünün küçülmesine boyun eğmiştir. Şimdi ise o, yaşam düzeninin önemli ölçüde düşmesine izin vermemek için, kendi toplumsal etkinliğini harekete geçirme zorunluluğu ile karşı karşıya kalmıştır.

Kapitalizmin genel bunalımının keskinleşmesi, bunun devresel ve yapısal krizlerle içiçe girmiş olması, bunların durumdaki sağlıklı mantığın istemleriyle gelişmesi, varolan kâr yüzünden milyonlarca insanın en temel haktan, çalışma hakkından yoksun edilmiş olması kâr hirsına dayalı sistemin artık tarihsel bakımdan ömrünün dolduğunu açıkça kanıtlamaktadır. Bunalımın sonuçları sadece işçi sınıfını vurmamakla kalmamaktadır. Kaldı ki, çözümleyici güç olan işçi sınıfı olmadan ne kapitalizme karşı etkin bir karşıkoşu olabilir, ne de bu düzenin alaşağı edilmesi olanaklıdır.

Emperyalizmin dünya ölçüsünde barışa yönelik tehditleri sadece işçi sınıfına zarar vermekle kalmamaktadır. Barışı savunma hareketi günümüzde çok çeşitli sınıflardan ve katmanlardan insanları, dünya görüşleri farklı olan kişileri kapsamaktadır. Komünistler bu hareket içinde, güçleri ölçüsünde eşit haklılık temelinde çalışmakta, bu harekete katılanların eylemlerinin etkinliğini zayıflatacak, onun kapsamını daraltacak her türlü hegemonyacı eğilimlere karşı çıkmaktadırlar. Ne ki, savaş karşıtı çıkışların amaca yönelik, etkin, yığınsal ve pekişik, doğru yönelimli oluşunun işçi sınıfının, devrimci işçi hareketinin katkı ölçüsüne bağlı olduğunu; barış savaşımının, en güçlü temeli işçi sınıfının utkan olduğu ülkelerde bulunduğunu görmezlikten gelemeyiz.

Tüm gezegenimiz üzerinde yaygınlaşan çeşitli hareketlerin genişliği, *proletarya enternasyonalizminin güya «ömrünün tükendiği»* gibi bir sonuca varılmasına hiç bir şekilde temel yapılamaz. Şüphesiz işçi sınıfı, onun devrimci çekirdeği bu hareketlerin çeşitliliği ve genişliği, çeşitli aşamalarda, üstelik değişik toplumsal düzenlerde eylem koşullarının çok farklı oluşu nedeniyle nitel bakımdan yepyeni istemlerle karşı karşıya gelmektedir. Ama tartışma götürmeyen şu olgu bize neyi gösteriyor: sermayenin kodamanları kapitalist dünyadaki üretimin giderek daha büyük bir bölümü doğrudan yada dolaylı yoldan denetimleri altına almakta, hiç bir sınır tanımayarak artıdeğeri yutmakta, uluslararası sömürmekte, «uluslarüstü» kararlar almakta ve milyonların yazgısıyla oynamaktadırlar. Bu olgu bir tek şeyi gösteriyor: «çeşitli uluslardan proleterlerin savaşında onlar (komünistler – E. W.), hangi ulustan olduğuna bakmaksızın, tüm proletaryanın ortak çıkarlarını öne çıkararak savunmaktadırlar» ⁽¹²⁾ saptaması günümüzde, her zamankinden daha günceldir. Deneyim, ulusal çerçeve içindeki doğru olanın, uluslararası planda daha az adaletli olamayacağını kanıtlamaktadır. Hareketin genişliği ne kadar büyükse ve bu harekete katılanların yelpazesi ne kadar çeşitli ise, bu hareketin dayanıklılığı ve ortak amaca ulaşılması açısından proleter çekirdeğin önemi de o derece artmaktadır.

Tekelci kapitalizme özgü gericileşme eğilimi de, sadece işçi sınıfını her yönden vurmakla sınırlı değildir. Ara katmanların, aydınların giderek daha büyük kesimleri bu eğilime, onun her türlü belirtilerine karşı koymakta, demokratik hakların ve kurumların çiğnenmesine ve yozlaştırılmasına karşı çıkmaktadır.

Yüzyılımızın zengin demokratik savaşım tarihi işçi sınıfının, demokratik kazanımların elde edilmesinde, burjuva gericiliğinin saldırılarına karşı bunların savunulmasında başlıca güç olduğunu kanıtlamaktadır. Kapitalizmin tekelciliğe ve açık gericiliğe yönelmesinden beri burjuva demokra-

(12) K. Marks ve F. Engels, Yapıtlar, c. 4, s. 437.

sisinin yazgısı işçi sınıfıyla bağlanmış bulunmaktadır. İşçi sınıfı, çürüten tekeli kapitalizmin bir ürünü olan faşizmle kavgada çözümleyici güç olmuştur ve öyle de kalmıştır. Kendi ulusunun en iyi demokratik geleneklerini koruyan ve sürdüren de yine işçi sınıfı olmaktadır. Kaldı ki, işçi sınıfının yazgısı burjuva demokrasisine bağlı değildir.

İşçi sınıfının sınıf savaşları içinde doğduğu ve sınıflar varolduğu, onun demokrasinin bir aracı olarak kalacağı olgusunun işçi sınıfı tarafından unutulduğu yada küçümsendiği yerlerde demokrasiye büyük zararlar verildiği kanıtlanmıştır. Sınıfsal-proleter konumların zayıfladığı her yerde, bu durumdan gericiliğin yararlandığı; tersine, bu konumların güçlü olduğu yerlerde gericiliğin bu tür olanaklardan yoksun bırakıldığı görülmektedir. Sınıfsal çelişkileri gölgelemeye yönelik her türlü yeltenişlere karşı koyan, devletin ve demokrasinin «sınıfsal tarafsızlığı»na ilişkin masalları her yönüyle açığa vuran devrimciler, bu tutumlarıyla demokrasi davasına, sosyalizm için savaşım davasına hizmet etmektedirler.

Günümüz dünyasındaki ilerici hareketleri çarpıtmamak ve bunların içeriğini boşaltmamak gerekir. Aynı zamanda bu hareketlerin zenginliği, çeşitliliği ve genişliği de şu veya bu formüllere indirgenemez. Genel yasalıklar ve ulusal özellikler (ileriye doğru adımların atılması için her ikisi de gereklidir) her hangi bir «model» içine sıkıştırılıp ele alınmamalıdır. «Sosyalizme geçişin yeni yolları» ya da «yeni toplum modelleri» gibi uydurmalar hiç bir biçimde yaratıcı, analitik (çözümleyici) ve sentezli araştırmalarla bağdaşmamaktadır. Böylesi yöntemler, kişisel isteklerin ve riziko korkusunun keyfi bir biçimde «tarihin itici gücü» düzeyine çıkarma yeltenişinden başka bir şey değildir.

Hangi tür «ideal» modeller uydurulursa uydurulsun, bunlar ne kadar çok şeyler vadecici olursa olsun, hepsine de şu onanmaz hastalık: Yaşam, oluşmuş bulunan koşullarda amansızca savaşımı gerektirirken, bunu hem «uslu köstebeğe» hem de «göklere hücum» edenlere dayatırken hâlâ gerçeklere ders verme yeltenişi özgüdür. Böylesi iyi niyet istekleri, «ideal» tasarımlar ileriye doğru bir gelişme değil, tersine Marks öncesi zamanlara geriye dönüştür. Bu, ütopyden bilime olan nitel sıçrayışı unutmak, Marks'ın tutarlı, gerçekçi ve ardıcıl devrimci bir taktiğin hazırlanmasında şu veya bu ülkenin somut ekonomik ve politik koşullarının, uluslararası alandaki şu veya bu politik güçler dengesinin gözönünde bulundurulması gerekliliğine ilişkin teorisini kavramayı yadsımak demektir.

Bu teorinin özünü, sosyal ilerleme ve demokrasi, ulusal kurtuluş, barış ve sosyalizm için savaşta öncü, çözümleyici güç olan işçi sınıfının tarihsel rolüne ilişkin öğreti oluşturmuştur ve oluşturmaya devam edecektir.

Başkanlık seçimlerinden sonra Kıbrıs

Ezekias Papaioannou

Kıbrıs Emekçi Halkının İlerici Partisi (AKEL)

Genel Sekreteri

Kıbrıs'daki başkanlık seçimleri (Şubat 1983), AKEL ile Demokratik Parti (DİKO) arasındaki Demokratik İşbirliği bağlaşıklığının, onların ortak programının ve ortak başkanlık adayının, ülkenin tüm demokratik ve yurtsever güçlerinin büyük bir utkusuyla sonuçlandı. Demokratik İşbirliği'nin ortak adayı Spiros Kipriyanu oyların yüzde 56,54'ünü aldı ve bir dönem daha başkan oldu. AKEL'in ve DİKO'nun ayrı ayrı katıldıkları 1981 genel seçimlerinde, bu iki parti sırasıyla oyların yüzde 32,77'si ve yüzde 19,5'ini almışlardı; başkanlık seçimlerinde ise, onlar yüzde 4,27 daha fazla oy kazandılar.

Partiler arası işbirliği bağlaşıklığının kurulması 1982 ilkbaharında AKEL ile DİKO arasında imzalanan bir anlaşmayla başladı. (!) Demokratik İşbirliği bir asgari program üzerine oturdu, işbirliği yapan partiler, şu amaçları önlerine koydular:

– Kıbrıs sorununun ülkenin tam bağımsızlığını, egemenliğini, toprak bütünlüğünü, birliğini ve bağlantısızlığını güvence altına alan doğru ve hakça çözüme ulaştırılması;

– demilitarize bir Kıbrıs;

– doğru politika olan bağlantısızlığın sürdürülmesi;

– tüm yurtseverler arasında birliğe ve işbirliğine hizmet eden, iç istikrarı sürekli güvence altına alan, demokratik kurumları korur ve teşvik ederken devlet aygıtında ya da onun tarafından kontrol edilen kurumlarda suistimalleri ve keyfi davranışları önleyen bir iç politika; tüm halkın, özellikle de en alt gelirli kesimlerin çıkarlarına sağlıklı demokratik bir sosyal-ekonomik program; Kıbrıs Rumları ve Türkleri arasında yakın ilişkilerin, karşılıklı güvenin ve işbirliğinin yeniden sağlanması.

İşte bunlar, Asgari Programda ayrıntılarıyla belirlenen Demokratik İşbirliği'nin (AKEL-DİKO) başlıca amaçlarıydı. Programda yer alan görüşler yığınlar tarafından selamlandı. Demokratik İşbirliği, kapılarını yalnızca darbeci liderlere (!) ve yazgılarını emperyalizm ve NATO ile bağlayan-

(!) Bak: Danis Christofinis, «Eylem kılavuzu, Kongre tarafından onaylanan yurtsever program», «Barış ve Sosyalizm Sorunları», № 10, 1982. (Not Red.)

(!) 1974 yazında girilen dizginleri NATO gizli servislerinin elinde olan gerici devirmeye doğrudan katılanlar. Devirmeyi, Kıbrıs'ın büyük bir bölümüne el koyan Türk birliklerince işgali izledi. (Not Red.)

lara kapattı. O, aynı zamanda burjuvazinin emperyalist amaçları destekleyen, Kıbrıs'ı NATO'ya bağlamaya çalışan, aşırı sağdaki darbeci öğeleri koruyan ve onlara politik sahneye yeniden çıkmalarında yardım eden kesimin partisi olan Demokratik Birlik'e de kapalıdır. Geriye kalan politik güçlerin Demokratik İşbirliği'ne katılmaları istenmektedir.

Kıbrıs halkının savaşımının şimdiki aşamasında yurtsever güçlerin işbirliği, nesnel bir zorunluluktur. Bu savaşım içeriği bakımından antiemperyalist, antiişgal ve kurtuluş savaşımı olarak kalmaktadır. Kıbrıs sorunu, yabancı müdahale, saldırı ve işgal, Kıbrıslıların haklarının kabaca çiğnenmesi sonucu doğmuştur. Ülkede devirmenin ve Türk işgalinin etkilerini yok etmek politikası, yabancı düşman güçlerin amaçlarının yarattığı tehdidi geçiştirme, bağımsızlık uğruna savaşım ve toplumsal ilerlemeye sımsıkı bağlılık, demokratlar ve yurtseverler arasındaki birliğin ve işbirliğinin çıkarlarıyla uygundur.

İşçi sınıfının ve tüm emekçilerin partisi olan, Marksizm-Leninizmin ve proletarya enternasyonalizminin yenilmez teorisini kılavuz edinen AKEL, Kıbrıs halkının gerekli en geniş güçlerin birliğini gerektiren savaşımının geçtiği şu andaki aşamayı gözardı edemez; o şu anda hemen sosyalist dönüşümler çağırısı yapamaz, çünkü böyle yapmak, antiemperyalist, antiişgal, kurtuluş savaşımını, aynı zamanda tamamen sınıfsal temelde gelişen sınıf savaşımına dönüştürmek anlamına gelir.

Toplumun sosyalist temeller üzerinde yenilenmesi AKEL'in sonul amacıdır. Bu, ancak, Kıbrıs gerçekten bağımsız, egemen, toprak bütünlüğü olan, bağlantısız ve demilitarize bir devlet olduğu zaman ve halk sosyalist değişim programının yanında saf tuttuğunu açıkladığı zaman mümkündür. Bizim ülkemiz, yaklaşık yüzde 37'si Türk salgıncıları tarafından işgal edilmiş, 184 kilometrekaresi artı 32 noktası «egemen İngiliz üsleri» denilen alanlar olan, İngiliz emperyalistlerinin hâlâ yolları, limanları, hava alanlarını ve hava sahasını askersel amaçlarla kullanma hakları olan ve Amerikan emperyalistlerinin üç casusluk dinleme istasyonu bulunan bir ülkedir. Bu durumda dünün gereği olarak sosyalist dönüşümlerden söz etmek, kesinlikle gerçek dışı olur.

Başkanlık için çarpışanlar arasında bir yanda işçi sınıfının partisi, daha geniş sol kanat halk hareketi ve onlarla işbirliği içinde olan ve DİKO'yu da içeren ulusal burjuvazinin kesimi vardı, öte yanda ise gerici sağcı güçler, onların devirmecileri destekleyen partisi Demokratik Birlik ve onunla üstü kapalı ittifak halinde bulunan sosyalist partinin, Kıbrıs Birleşik Demokratik Birlik (EDEK) liderliği vardı. Ayrıca bu kritik durumda Demokratik Birlik ile bağlanmış olan kimi başka küçük partiler de bulunuyordu.

Seçim savaşımı, birincil olarak ülkenin demokratik, yurtsever güçleriyle anti-Kıbrıs, Amerikancı ve NATO'cu güçler arasında geçti.

Seçimler, gerçekten de iki birbirine zıt çizginin çarpışmasıydı. Birincisinin amacı, gerçekten bağımsız, egemen, toprak bütünlüğü olan federal, bağlantısız ve demilitarize Kıbrıs idi. Bu çizginin ana savunucusu Asgari Programıyla Demokratik İşbirliği'ydi. Öteki ise gerici sağı temsil eden Demokratik Birlik ile tehlikeli serüvenciliği çifte enosis (3) ya da bağımsız bir devlet olarak Kıbrıs'ın gerçekten ortadan kaldırılması ile bağlı olan EDEK tarafından savunulan Kıbrıs'ı NATO paktına bağlama çizgisiydi. Seçim kampanyası sırasında Kıbrıs sorununu barışçı araçlarla, diyalog ve özlü toplumlararası görüşmelerle, BM çerçevesi ve gözetiminde çözümlü taktiği, Demokratik Birlik'in müdahaleyi ve işgali bitmiş olgular olarak kabul eden yenilgici taktiğine karşı çıktı. Bu serüvenci, sorumsuz bir taktiktir, yer ve zaman etmenini yadsıyan belgiler ortaya atmaktadır ve EDEK ile Ulusal Selamet Cephesi (4) için tipiktir.

Kıbrıs burjuvazisi üç gruba bölünmüştür: Bir kesimi ülkelerini gerçekten bağımsız, bağlantısız, demilitarize olarak görmek isteyenler, ki bunların sözcüsü DIKO'dur; başka bir kesimi bağımsızlığın önemini görenler, fakat sınıfsal geleceklerini güvence altına almak için Kıbrıs'ı NATO'ya bağlanmasını ileri sürenler; üçüncü kesim kendi hegemonyaları için garanti olarak ikili enosisi savunanlar. Son iki grup Demokratik Birlik içinde temsil ediliyorlar. Ne ki bunların farklı tutumları parti içinde anlaşmazlıklara dönüşüyor.

EDEK'e gelince. onun yönetimi her zaman Ulusal Konsey'in (5) bağımsız federal Kıbrıs görüşüne karşı bir politika izlemiştir. O milliyetçi, şovenist bir politikaya bağlanmıştır, bunun çifte enosisin burjuva savunucularından çok az farkı vardır. Öteki küçük partilerin yönetimleri adanın Yunanistan ve Türkiye arasında bölünmesinden yana olan burjuvazinin kuyruğuna takılıyorlar.

Çeşitli politik güçlerin ve çizgilerin ve onların ardındakilerin arasındaki seçim mücadelesini, daha önce söylendiği gibi Demokratik İşbirliği ve onun adayı, Spiros Kipriyanu kazandı.

Demokratların ve yurtseverlerin kazandıkları büyük utkunun önemi, Kıbrıs sınırları dışına taşıyor. Bu, ulusal ve uluslararası bağlamda (ülkenin küçüklüğüne karşın) Demokratik İşbirliği'nin bu utkuyu hangi ortamda kazandığıyla sıkı sıkıya bağlıdır.

(3) Enosis'ten (Yunanistan'a ilhak) yana olduklarını ilan ederken sağ, gerçekte, bölünmeyi, yani adanın bir bölümünün Yunanistan'a, öteki Türk birlikleri tarafından işgal edilmiş bölümünün de Türkiye'ye bağlanmasını amaçlıyorlar. (Not Red.)

(4) EDEK ile küçük bir merkez sol partinin seçim cephesi. Başkanlık seçimlerinden sonra kendisini dağıttı. (Not Red.)

(5) Cumhurbaşkanı'na bağlı Kıbrıs sorunu ile ilgili konuları ele alan Danışma organı. Tüm politik partileri temsil etmektedir. (Not Red.)

Biz ada topraklarının büyük bir bölümünün hâlâ Türk işgali altında olduğu ve BM'in Kıbrıs'la ilgili tüm önlemlerinin ve kararlarının yadsındığı bir durum karşısındayız. ABD emperyalizmi ve NATO paktı tarafından desteklenen Türk tarafının uzlaşmazlığı nedeniyle toplumlarası görüşmelerde gerçek bir ilerleme kaydedilmemiştir.

Ülke içinde Demokratik İşbirliği partileri «sosyalist» EDEK yönetimi ve kimi öteki liderler tarafından desteklenen gerici, emperyalizm yanlısı, devirmeci güçlere karşı savaşım yürütmek zorundaydılar. Gericiler, dev fonları, birçok basın organını kontrol ediyor, devlet aygıtında yarı hükümet organlarında önemli sayıda anahtar pozisyonu ellerinde tutuyorlar.

Demokratik İşbirliği'nin düşmanları öylesine hayasız demagoji ve karalamalara, öylesi kaba antikomünizm ve antisovyetizme başvurdular ki, bu Göbbels'in nazi propagandasını andırıyordu.

Seçimlerin yapıldığı Şubat ayında uluslararası koşullar da çok karmaşıktı. *Tırmandırılan gerginlikler ve silahlanma yarışı, ki Amerikan emperyalizmi bunu politikası yapmıştır, gezegendeki politik iklimi zehirlenmektedir. Antikomünist ve antisovyet baskılar artmaktadır. Bu ortamda «komünist tehlike»nin kullanıldığı ve Demokratik İşbirliği ve Başkan Kibriyanu'nun seçimleri kazanması durumunda Kıbrıs'ın yeniden Türk işgalci birliklerinin saldırısına uğrayacağı söylentisi çıkarıldı ve yaygınlaştırıldı.*

Kıbrıs'ın kapı komşusu Lübnan'da, bu ülke için Filistinlilerin savaşımı ve Lübnan ilerici güçleri için dramatik sonuçlar getiren olaylar oldu. Irak-Iran savaşı hızını azaltmadan sürüyor ve İsrail saldırısını Lübnan'a yerleştiriyor. Ayrıca Lübnan'da bir emperyalist «barış» gücü yerleşmiş bulunuyor. Arap devletleri hâlâ birlik değiller ve bu, siyonist yöneticilerin, Amerikan ve NATO emperyalistlerinin saldırı ve ilhak planlarıyla uyuyor. Komşu Türkiye, Evren başkanlığında askersel diktatörlük rejimiyle yönetiliyor, ilerici, demokrat güçler kovuşturuluyor, onların kimi temsilcileri öldürülüyor.

Bunlar seçimlerin yapıldığı iç ve uluslararası durumdaki elverişsiz yanların kısa bir listesidir. Bu nedenle, kanımızca, seçimlerin sonuçlarını halkın yurtsever demokratik güçlerinin utkusunu olarak nitelendirmek abartma olmayacaktır.

Demokratik güçlerin utkusunun birçok nedeni vardır. Bunların en önemlileri şunlardır:

– Demokratik İşbirliği'nin Kıbrıs sorunuyla ilgili doğru çizgisi ve taktikleri; onun bağlantısızlığa bağımlılığı ve Asgari Programda formüle edilen ve halkın yaşam ve kültürel düzeyinin yükseltilmesini amaçlayan ekonomik ve mali politikaya gerçekçi ve sorumlu yaklaşımı. AKEL, DİKO ve işbirliği yapan yurtsever, demokratik güçler genelde Asgari Programı, tüm

saldırlara, çarpıtmalara ve karalamalara karşı militan bir kararlılıkla savundular.

– Asgari Programı olan Demokratik İşbirliği, daha geniş yurtsever ve demokratik güçler için güçlü bir çekim merkezi oldu. İşbirliği yapan partilerin, öteki yurtsever ve demokratları ülkenin selameti için ortak savaşıma ve Kıbrıs sorununun hakça çözümüne katılmalarını engellemeyen doğru taktikleri, bu demokrat ve yurtseverlerin, aralarındaki ideolojik ve öteki farklar ne olursa olsun, birlik ve işbirliği beklentilerini teşvik ediyor. Demokratik İşbirliği yığınlar arasında saygınlık ve etkinlik kazandı; onlara kendi konumlarını almada ve kime oy vereceklerini doğru olarak saptamalarında yardımcı oldu.

AKEL ve DİKO tarafından Nisan 1982’de başlatılan açıklama çalışmaları (bu tarihte iki parti asgari programlarını ve ortak açıklamalarını yayınlamışlardı) seçim gününe dek hiç azaltılmadan canlı olarak sürdürüldü. Bu çalışmalar çok yönlüydü ve çok iyi planlanmıştı. Hasımlarımızın gerçeğe olmayan, demagojik vaat ve belgilerini kararlı bir biçimde sergilememiz özellikle etkinliklerini kanıtladı.

Demokratik İşbirliği’nin ortak adayı Spiros Kipriyanu’nun AKEL ve DİKO işbirliğini ve bu partilerin asgari programını savunmada, Demokratik İşbirliği’ni yıpratma yönündeki muhalefetin yenilgiye uğratılmasında ve antikomünist propagandanın etkisiz kılınmasında gösterdiği kararlılık. Bu, yığınlarda her iki parti arasındaki işbirliğine ve onların ortak başkanlık adayına saygının artmasına yol açtı. Ayrıca, hükümet, seçmenler tarafından selamlanan seçimlerin normal, demokratik işleyişini de güvence altına aldı.

Son olarak, parti kadrolarının, DİKO üyeleri ve destekçilerinin dev politik örgütsel çalışması ve bu çalışmaya demokratik yığın hareketinin ve örgütlerinin katkısı, utkunun garanti edilmesi için çok önemli koşul oldu. Binlerce kişi aylarca seçmenlerle ilişkiyi canlı tutarak çalıştılar. Bunlar, sonuna kadar süregiden politik savaşımındaki çetin örgütsel ve öteki görevleri yerine getirdiler.

Demokratik İşbirliği’nin tüm zorlukları aşarak gerçekleşen büyük utkusu, iç ve dış gerici kampında panik yarattı. Onlar, bir komünist partisinin, AKEL’in, ulusal burjuvazinin bir partisiyle asgari bir program altında işbirliğini gerçekleştirmesini ve sonucun her iki partinin büyük bir seçim utkusu kazanmasını hiçbir zaman kabul edemezler, etmeyeceklerdir de.

Gerici en çok kızdıran da Demokratik İşbirliği partilerinin ortak programının yaklaşık bir yıl süreyle en şiddetli saldırılara konu olmasına, hasımlarımızın programa karşı her türlü yıkıcı yöntemi kullanmasına karşın, halkın bu programı selamlamış olmasıdır. Bu program emperyalizmin ve onum Kıbrıs’taki ortaklarının planlarına – bağımsız Kıbrıs devletinin yok

edilmesi planları ve adanın Türkiye ile Yunanistan arasında paylaşılması – karşı olduğu için, propaganda saldırıları ve yıkıcı faaliyetler sürecektir. Özellikle de Demokratik İşbirliği'ni parçalama ve yığınlar tarafından desteklenen politikanın uygulanmasını önleme dikkat merkezi olacaktır. Partimiz için, Demokratik İşbirliği için ve Kıbrıs halkı için asgari programın yaşama geçirilmesi çok büyük önem taşıyor. Eğer işbirliğinin düşmanları planlananların yaşama geçmesini, özellikle de Kıbrıs sorununun çözümüyle ilgili olanları, engellemeyi başarırlarsa, ülkemiz kendisini korkunç bir tehlike içinde bulacaktır.

AKEL bir hükümet partisi değildir. Fakat o, asgari programın harfi harfine uygulanmasına derin bir ilgi duyuyor. AKEL ve DİKO, programın dışında olup bitenlerle ilgili olarak reddetme haklarını ve bağımsızlıklarını tümüyle koruyorlar. Örneğin, Kıbrıs'ın AET üyeliğiyle ilgili yaklaşımda farklılık vardır. AKEL bırakın üyeliği, AET ile ortaklığa bile karşıdır. O, Kıbrıs'ın AET ile tüm öteki ülkelerle imzaladığı tipten anlaşmalar imzalamasını öngörüyor.

Ne ki AKEL, DİKO ile programı yaşama geçirme yükümlülüğü de içinde, asgari programın içerdiği herşeyde ortaktır. Program da, kendisinin «planlı olarak uygulanacağı ve resmi hükümet programı anlamına geleceği» belirtiliyor. Devamla şöyle deniyor: «Asgari Programın uygulanmasını gözetleyen, işbirliği yapan partilerin katılımıyla oluşacak ve Cumhuriyetin Başkanına sürekli saptamalarını, gözlemlerini ve önerilerini bildirecek özel yüksek düzeyde bir komite kurulacaktır.»

Demek ki, AKEL ve DİKO halkın savaşımının şu andaki aşamasını dikkate alan bir anlaşma ya da uzlaşma yaptılar. Fakat ideolojik konumları, uzlaşmaz ve uzlaşmayacaktır.

AKEL ve bir bütün olarak Demokratik İşbirliği, kararlı bir biçimde üstesinden gelmek zorunda oldukları bir dizi politik ve örgütsel görevle karşı karşıyadır. Partimiz MK'nin Politik Bürosu bu çalışmanın başlıca yönlerini belirlemiştir.

En başta, bağılaşıklığın seçim vaatlerinin ardıcıl biçimde yerine getirilmesi aracılığıyla yığınların güvenine hak kazanmak geliyor. Yani, halkın çoğunluğu tarafından coşkuyla desteklenen ve ülkemizde «halkla sözleşme» adı verilen asgari programın harfi harfine yerine getirilmesi. İki parti, sıkı işbirliği içinde, programın geliştirilmesi ve uygulanmasındaki öncelikleri saptayan ve yol ve araçları belirleyen somut bir plan yapmalıdırlar. Programın yaşama geçirilmesinde hiçbir tereddüt ya da şerh olmamalıdır. Programın öngördüklerinden tek bir geri adım ya da geri dönüş olmalıdır. Nerede bu olursa, halkın düşmanlarına Demokratik İşbirliği'ne saldırımları ve demokratik ve yurtsever güçlerin kararsız oldukları ve bunlara güvenilmemesi gerektiği izlenimini yaratma çabaları için gerekçe sağlanmış olacaktır.

İkinci olarak, partimiz, verdiğimiz sözleri yerine getirirken, BM ilkeler ve kararlarına yüksek düzeydeki anlaşmalara uygun olarak – Kıbrıs sorununun barışçı, hakça, karşılıklı kabul edilebilir ve kalıcı çözümü yolunda çalışmaların sürdürülmesi zorunludur. Böylesi bir çözüm, toplumlar arası görüşmeler temeline dayandırılabilir. Bunun için savaşım, işbirliği yapan partilerin, AKEL ile DİKO'nun yönetimleri arasındaki diyalogda dikkat merkezinde olmalı ve başlıca konu olarak kalmalıdır. Böylesi bir çözüm yolunda ilerleyebilmek için demokratik Yunanistan'ın, sosyalist ve bağılantısız ülkelerin tam desteğini sağlamamız gerekmektedir. Dostlarımızın ve sempatanlarımızın desteğini almak, Kıbrıs sorununun uluslararası yönleri üzerine özel bir uluslararası konferans toplanması için özellikle önemlidir.

Üçüncü politik görev, her fırsatı kullanarak, Demokratik İşbirliği'ni korumak, güçlendirmek ve genişletmektir. Halkımızın iç ve dış düşmanlarının yurtseverler ve demokratlar arasındaki işbirliğini bozmak ve Asgari Programın yaşama geçirilmesini engellemek için her aracı kullanmaktan bir an bile geri durmayacaklarını çok iyi bilerek, her zaman bu türden eylemlere karşı uyanık olmalı ve AKEL ve DİKO'nun yurtsever güçlerinin birliğini koruyabilmeliyiz.

Partimiz, ayrıca önemli örgütsel görevlerle de karşı karşıyadır. Seçimler sonrası politik iklimi dikkatle değerlendirmeli, AKEL'e öncelikle gençlik içinden, kadınlar arasından ve çeşitli okulları bitiren uzmanlar arasından, toplumun her kesiminden yüzlerce yeni üye kazanmasını sağlayacak olan Demokratik İşbirliği ve onun büyük etkusunun politik örgütlenme çalışmalarının yarattığı olanaklardan yararlanmalıyız.

Dahası, ideolojik çalışmaya sürekli dikkat çevirmeliyiz. İdeolojik çalışmayı gittikçe daha verimli sürdürerek, tüm partiyi ideolojik bakımdan öyle donatabiliriz ki, her üyesi ideolojik ve sınıf düşmanlarımızın herhangi bir propaganda saldırısını geri püskürtebilsin ve AKEL'in birliğini ve politikasını her türlü tehlikeye karşı koruyabilsin.

AKEL çalışmasının genel düzeyini yükseltmek, bu alanda 1983 planını aşmak ve bu arada sıralarını pekiştirmek ve görevlerinin üstesinden gelme yeteneğini iyileştirmek zorundadır.

Yığınların Demokratik İşbirliği'ni, onun asgari programını, onun ortak adayı Spiros Kipriyanu'yu seçerek bize gösterdikleri güven, işçi sınıfının partisinin omuzlarına olaganüstü büyük sorumluluk yüklüyor. Komünistler, ciddi yaklaşım ve ardıcılıkla karakterize edilirler. Halk, ciddi ve deneyimli bir politik örgüt olduğunu deneylerle saptanan AKEL'e, adadaki birinci politik güç haline gelen bir partiye güveniyor. Ve biz kesinlikle ilan ediyoruz ki, partimiz yığınların yeni, barışçı, özgür ve mutlu bir gelecek umudunu haklı çıkaracaktır.

Bölgesel çatışmalar dünya barışına karşı bir tehdittir

Pavel Auersperg

Çekoslovakya Komünist Partisi MK üyesi

Sarada Mitra

Hindistan Komünist Partisi Ulusal Konsey üyesi

James West

ABD Komünist Partisi Politik Büro üyesi

Gelişmeleri izleyen kişiler Washington'un politikasının şu bellibaşlı yanını görmezden gelemezler: ABD ve NATO'ya iki toplumsal sistemin karşılaştığı ana bölgede, Avrupa'da sosyalist topluluğa karşı askersel üstünlük sağlama girişimleri, «çeper stratejisi»ni canlandırma yönünde benzer ısrarlı çabalarla birlikte yürütülmektedir. Amaç, sadece Asya, Afrika ve Latin Amerika'da güçler yeralımının ulusal bağımsızlık ve ilerlemeden yana daha fazla değişmesini durdurmak değil, aynı zamanda «ABD'nin çıkarlarını koruma» bahanesiyle saldırgan savaşlar için dayanak noktaları sistemi yaratmaktır.

Bu strateji aynı zamanda süregelen bölgesel çatışmaları kullanmayı ve yenilerini kışkırtmayı öngörüyor. İşte bu nedenle, barış hareketleri her şeyden önce Avrupa'ya yeni Amerikan ilk nükleer darbe silahlarının yerleştirilmesini önleme, stratejik silahları sınırlama ve azaltma savaşımını yoğunlaştırırken nerede olursa olsun, savaşın patlak verdiği noktaları söndürmeye çalışıyorlar. Açıktır ki, şu ya da bu coğrafi bölgede iki devletin karşı karşıya gelmesi biçiminde görülen yerel bir çatışma emperyalist ve gerici politikanın etkisiyle silahlı bir çatışmaya dönüşebilir ve çokçası dönüşür. (!) Bu çatışmalar uluslararası ortamı tümüyle zehirleyerek dün-

(*) Bu yazı yazarlarının Helsinki «Nükleer Çağda Yerel Çatışmalar» sempozyumunda okudukları tebliğler temel alınarak hazırlanmıştır. «Barış ve Sosyalizm Sorunları» – «Yeni Çağ» dergisinin 1983 yılı Ocak sayısındaki yorum yazısında ortaya konan sorunları geniş bir biçimde ele alıyor.

(!) «Frankfurter Rundschau» gazetesinin 9 Ağustos 1982'de yazdığına göre İkinci Dünya Savaşının sonundan 1982'ye kadarki dönemde Asya, Afrika ve Latin Amerika'da 148 yerel çatışma oldu. Bunların 64'ünde Britanya, İspanya, Hollanda, Portekiz, ABD ve Fransa'nın silahlı kuvvetleri de işe karıştı. Bazıları emperyalizmin kukllarınca başlatıldı. (Orneğin, İsrail ve Günye Afrika) bazı devletlerarası çatışmalar gelişmekte olan ülkelerde sınıf savaşımının enternasyonalleşmesi sonucunda emperyalist çevrelerce başlatıldı. Sadece 1946–1975 arası dönemde böylesi savaşlarda 10 milyon kişi öldü.

yada gerginliği besliyorlar, evrensel çapta çatışmalar için potansiyel dinamikleri oluşturuyorlar.

Bu türden askersel-politik bir çatışma, iç ve dış pek çok faktörün içiçe geçmesinden kaynaklanıyor. Her somut durumda bu faktörlerin biraraya gelmesi toplumsal ve politik anlamda özgürlük göstermekte ve çoğunca ulusal-etnik, dinsel ve psikolojik nitelikler taşımaktadır. Bir başka tipik durum da düşmanlıklar patlak verdiğinde yerel çatışmaların sık sık resmen savaş ilân edilmeksizin alevlenmesidir.

Bu büyük ölçüde karmaşık ve çelişkili durumların ortaya çıkmasına neden oluyor. Bugün pratik olarak tüm toplumsal sınıfları ve grupları, partileri, kamu örgütlerini ve dinsel akımları içeren değişik savaş karşıtı hareketlerin farklı dünya görüşleri ve politik yönelimleri, şu ya da bu çatışmayı ve tümüyle sorunu değişik bir biçimde değerlendirmelerine yol açıyor.

Bununla birlikte, özellikle ana konulardan biri üzerinde, bölgesel çatışmaların sonuçları, herşeyden önce de bunların evrensel boyutlu çatışmalar da dahil, silahlı çatışmalara dönüşmesi tehlikesi üzerinde ortak bir tutum saptanmasının olanaklı olduğunu zannediyoruz. Bunun varlığını, en azından hâlâ uluslararası ilişkilerde olasılık sınırları içinde bulunan çatışma biçimi üzerinde görüşlerin birleşmesi etkin bir biçimde doğrulamaktadır. Bununla «bölgesel nükleer çatışma» yani bunu belli politik hedeflere ulaşma aracı olarak güren emperyalist doktrini kastediyoruz.

ABD'nin saldırgan askersel çevrelerinin ve NATO'nun bugünkü tutumunu belirleyen işte bu doktrindir. İsrail'deki Siyonist yöneticiler ve Güney Afrikalı ırkçılar bunu onaylıyorlar. Yığınsal iletişim araçlarının raporlarına göre bunların şimdiden kendi nükleer silahları var ya da çok yakında nükleer silaha sahip olacaklar ve bunları bölgelerindeki ulusal kurtuluş savaşlarına karşı kullanmaktan geri durmayacaklarını gösteriyorlar. Dahası, «bölgesel nükleer çatışma teorisi»ni sanayileşmiş kapitalist ülkelerdeki aşırı tutucu ögeler, yeni naziler, çeşitli diktatörlük rejimleri vb. destekliyorlar.

Amerikan stratejik doktrininin, Washington tarafından «ABD'nin çıkar alanları» olarak belirlenen değişik bölgelerde nükleer silahların» sınırlı kullanımı»na izin verdiği herkesçe bilinmektedir. Ancak herşeyden önce, nükleer darbeyi Avrupa anakarasında öngörüyor. Pentagon, Batı Avrupa'ya yaklaşık 600 orta menzilli füze yerleştirmeyi planlamakla Varşova Antlaşması ülkeleri topraklarına, Urallara kadar uzanan bölgede ABD'deki stratejik silahları kullanmaksızın saldırı gücüne sahip olmayı amaçlıyor. Başka bir deyişle, bu nükleer bir savaşı Avrupa anakarası ile sınırlama ve böylece ABD'ni kendi topraklarına yayılmasını önleme girişimidir.

Nükleer bir çatışmanın Avrupa sahnesinde «yerleştirilmesi» planları böylece sadece sosyalist topluluk devletlerinin güvenliğine karşı ek bir teh-

like oluşturmamakla kalmıyor, Batı Avrupa uluslarını Washington'un rehini yaparak onlara hiyanetini de ortaya koyuyor. Dahası, askersel ve politik uzmanların çoğunun (ABD'ndekiler de dahil) düşündüğü gibi, bir kez nükleer darbeler değişimi başladı mı bu bir zincir reaksiyonunu başlatacak ve kaçınılmaz olarak sonuçları ABD'ni de etkileyecek olan evrensel bir felakete götürecektir. (2)

19. yüzyılın ilk yarısının askersel kuramcısı Alman Karl von Clausewitz'in öne sürdüğü, savaş «yalnızca politikanın başka araçlarla devamıdır» biçimindeki formülün başlangıçtaki anlamının çoğunu yitirdiğini görmek istemeyen NATO çevrelerinin tutumunun açıkça serüvenci niteliği ve kötü niyeti ortadadır. Elbette, savaşlar hâlâ emperyalist politikanın bir aracıdır. Ama bölgesel ölçekte bile, nükleer füzelerle «politikanın devamı», uluslararası hukukun tüm kurallarına ters, gezegenimizde yaşamın toptan yok edilmesi mekanizmasını harekete geçirecek çılgınca bir girişimdir. Böyle bir savaşı, akla uygun bir politik davranış saymak, canice bir şeydir.

Daha önce belirttiğimiz gibi, herhangi bir bölgesel çatışmanın ana tehlikesi, böyle bir çatışmanın bir dünya savaşına doğru gelişmesi olasılığıdır. Bu gerçeğin kabulü, savaş karşıtı güçleri olağanüstü geniş bir yelpazede birleştirmiştir. Buna uygun olarak, sosyal mensubiyetleri, dünya görüşü ve politik inançlarına bakılmaksızın, tüm samimi barış savaşçıları, böyle bir çatışmayı ve çatışmayı tutuşturmaya hazırlananları kayıtsız şartsız kınadıkları zaman, bir ve aynı tutumu benimsiyorlar.

Nedir ki, bu görüş birliği, bölgesel çatışmaları bu durumda yalnızca daha büyük ve dehşet verici bir sorunun, yani, topyekûn bir nükleer savaşın parçası olarak açıklamış olmuyor mu? Eğer «nükleer olmayan bir bağlam»da incelenirse, bu konu temelden farklı bir duruma gelmez mi? «Nükleer sınır»ın altında bir çatışmanın yalnızca biçim olarak değil, aynı zamanda öz olarak da farklı olacağı, iş çatışmalarının çözümüne gelince, bunun dünyadaki güçlerin daha değişik bir yeralımını öngören başka bir politik niteliği olacağı söylenemez mi?

Olasılıklar alanını bir yana bırakalım ve kendimizi eski Clausewitz formülünün hâlâ geçerliliğini koruduğu nükleer olmayan gerçeklere yöneltilim. Burada hemen kimi önemli ihtiraz kayıtları yapma gereğini duyuyoruz. Birincisi, çatışmaların ortaya çıktığı sosyal çelişkilerden, bu çelişkilerin ardında duran sınıf güçlerinden Clausewitz'in kendini soyutladığı göz önüne alınmalıdır. İkincisi, Clausewitz'in formülü, yükselen kapitaliz-

(2) Avrupa'daki NATO Başkomutanı ABD'li General Bernard Rogers, herhangi bir nükleer değiş tokuşun, evrensel bir nükleer savaşa hızla tırmanma sonucu getireceğini söyledi. («International Herald Tribune», 9 Kasım 1981).

min askersel-politik deneyiminin genelleştirilmesinden kaynaklanıyor ve bu formül elbette bütünüyle emperyalizm çağındaki savaflara uygulanamaz. Ulusal kurtuluş hareketlerini ezme girişimleriyle bağı askersel çatışmalara, ve özellikle iki karşıt sosyal sistem arasındaki savaşıma uygulanması ise, elbette bundan daha da az sözkonusu edilebilir.

Eğer kaynaklandığı sosyal ortam, somut tarihsel koşullar gözardı edilirse, savafların gerçek nedenleri anlaşılabilir, savafları insanlığın yaşamından söküp atmanın etkin yol ve yöntemleri belirlenemez. Gerçekten, her savaş politikanın devamıdır. Ama bunu söylemek, çok az şey söylemektir. Savaşın hangi belirli sınıfın ve hangi devletin politikasının devamı olduğunu bulup çıkarma gereğini geçiştiremeyiz. Hiçbir durumda, belirli bir tarihsel durumun, uluslararası ilişkilerin belirli yapısının değişik yanları gözden uzak tutulmamalıdır. Askersel çatışmaları genel olarak burjuvazi ile feodal sınıf arasındaki uzlaşmaz çelişkilerin tutuşturduğu yükselen kapitalizm döneminden farklı olarak, emperyalizm döneminde türdeş bir sosyal taban üzerinde – ulusal açıdan içe dönük tekeli gruplar ile onların devletlerarası koalisyonları – gelişen çelişkiler, savafların ana kaynağı durumuna geldi. Kapitalist egemenlik rahatsız edilmediği sürece, devletler arasındaki barışçıl ilişkiler, son derece nazik bir «güç dengesi»ne dayanıyordu. Bu güç dengesinin çığnemesi, etki alanları, pazarlar ve hammadde kaynakları için savaflara yol açtı. Bizim kuşağımızın yaşamı döneminde, sonsuz yerel çatışmalar zinciri iki dünya savaşıyla sonuçlandı.

Rusya'da sosyalist devrimin etkusu, uluslararası ilişkilerin yapısında çığır açıcı bir değişikliği beraberinde getirdi. Dünya politikasının eksenini, emperyalistler arası çelişkiler alanından sosyalizm ve kapitalizm arasındaki rekabet alanına kayd. İki doğrultu arasındaki savaşımların belirlediği yeni bir tarihsel durum dünya sahnesinde biçimlendi. Bu savaşımlar, değişik sosyal sistemlere sahip devletlerin barış içinde yanyana yaşamalarına yönelik sosyalist ülkelerin doğrultusuyla askersel çatışma ve onun en aşırı biçimi olan silahlı çatışmaya yönelik emperyalist doğrultu arasındadır.

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonraki bunalım durumlarında, bu açık görüldü. Sosyalizm, bu bunalım durumlarından barışçıl bir yolla çıkmayı ararken, emperyalizm, anlaşmazlıkları hep askersel güç tehdidi ya da kuılanımıyla çözmeye çabaladı. Dahası, bölgesel nitelikli en keskin bunalımlarda, emperyalistler en aşırı önlemlere başvurmaya örneğin nükleer silâhlar kullanmaya hazırlandı. (3)

Washington'un bu öldürücü adımı atması, yalnızca sosyalizmin savun-

(3) Amerikan «Brookings Institution»a göre, 1946 ile 1978 yılları arasındaki dönemde, Beyaz Saray 19 kez nükleer silah kullanmak istedi. Bunların 4'ü Sovyetler Birliği'ne karşıydı.

ma gücü, dünya kamuoyunun savaş karşıtı eylemleri ve ABD'ni bağıtlarınlın protestolarıyla önlenebildi.

Daha sonra, ABD'nin «çeper stratejisi», «sınırlı nükleer savaş»a umutlarını yaslaması da içinde, ABD emperyalizmi açısından rastgele bir sürçme değildir. ABD'nin bölgesel çatışmalardaki tutumu, «politikanın gelgeç hevesleriyle» değil tersine, çok daha elle tutulur nesnel etmenlerle belirleniyor.

Burada, en başta, *militarizmden* söz etmek gerekiyor. Militarizm emperyalizmin doğasında vardır ve güçlü bir sosyal-ekonomik, politik tabana, yani, askersel-sanayi kompleksine sahiptir. Militarizm, bölgesel çatışmaları dürtücü güçlerden biri olarak görülmelidir; militarizm, emperyalizmin dünyanın değişik bölgelerine yayılma silahıdır. Dünyanın stratejik bakımdan önemli tüm bölgelerinde (4) ABD'nin kurduğu dallı budaklı askersel üsler ve tesisler şebekesi en başta sosyalist ülkeleri hedef alıyor. Ayrıca bu üsler ilerici rejimlere boyun eğdirmek, gerici rejimleri payandalamak ve ulusal kurtuluş hareketlerini ezmek için kullanılıyor. Dahası, bu üsler şebekesi, konumlandırıldıkları ülkelerin hükümetlerine, gizli ya da açık, baskıda bulunmada kullanılıyor.

ABD'de deniz kuvvetlerinin gelişmesine özel bir dikkat ayrılıyor. Son yıllarda askersel ödeneklerin büyük bir payını alan deniz kuvvetleri, gittikçe artan ölçüde «gambit diplomasisi» kalıbına uyduruluyor. «Deniz piyade birlikleri» mekanizması, başka ülkeler ve halklara karşı Washington'un iradesini dayatma aracı, müdahale aracı olarak uzun zamandır kullanılıyor.

200 bin kişilik «Çevik Güçleri»nin kuruluşu 1980 yılında başladı. Beş yıl içinde bu güçlerin sayısı iki katına çıkarılmak isteniyor. Tüm ülkeler arasında yalnızca ABD, dünyanın herhangi bir yerindeki «sakin olmayan bölgeye» hemen kaydırmak üzere, en seçkin bir askersel vurucu gücü biraraya getirdi. Bunun amacı, «yaşamsal ABD çıkarları»nı etkileyen bir dış bunalımda, Amerikan gücünün en önce varmasını sağlamaktır. ABD askersel çevreleri, bu gücün görevinin petrol alanlarına ve stratejik merkezlere el koymak, egemen devletlerin içişlerine açıkça karışmak ve Washington'a ters düşen rejimleri devirmek olduğunu gizlemiyorlar.

(4) 1981 yılında, 110'u aşkın ülkede Pentagon'un 2.500 askersel üssü ve benzeri tesisleri vardı. ABD nükleer potansiyelinin (12 bin birim) yaklaşık üçte biri ABD dışına yerleştirilmiştir. Bunlardan 7 bin Batı Avrupa'da, 1.800'ü Asya'da, 2.500–2.800 arasında birim ise savaş gemilerindedir. 1982'de ABD, denizasıırı askersel gücünü 543,400 askere çıkardı. (Buna ek olarak 18,200 deniz piyadesi Avrupa'ya, 1.200'ü Lübnan'a, Sina'daki 800'ü de içinde olmak üzere 1.300'ü Mısır'a yollandı. Pasifik ve Uzak Doğu'da ABD garnizonlarındaki birliklerin sayısı 12,000'den çok artırıldı.)

Bölgesel çatışmaların patlak vermesi ve daha da kötüye götürülmesi için koşullar yaratmada en aktif bir rolü *emperyalist askersel bağlaşıklıklar sistemi* oynuyor. Bu bağlaşıklıkların merkez halkası olan NATO'nun faaliyetleri, ki sürekli olarak Afrika ve Ortadoğu'da çatışmalar tezgahlamıştır, bu sistemin ne denli tehlikeli olduğunun kanıtlarıdır. 1982 yılı Mayıs ayında NATO Konseyi, bu bağlaşıklığın askersel-politik alanını genişletme kararı aldı. Böylece NATO Konseyi, bu bağlaşıklığın tüzüğünde belirlenen «eylem alanı» dışındaki ülkelerin içişlerine Atlantik militaristlerinin müdahalesini onayladı.

Bu müdahale değişik biçimler alıyor. Askersel sıçrama tahtalarının ve stratejik köşebaşlarının hazırlanmasını, gerici rejimlere kendi savunma gereksinimlerinin çok çok ötesinde silah sağlanmasını, NATO'nu denetim ve gözetimi altında askersel «mini-bloklar»ın oluşturulmasını, vb. içeriyor. Bunun sonucu, doğrudan çatışma durumlarına yol açan yöntemlerle karşı karşıya kalıyoruz. Bölgesel düzeyde, benzeri işlevler emperyalizmin biraraya getirdiği daha küçük askersel gruplarca yürütülüyor.

Son yıllarda, emperyalizm, kendi silahlı kuvvetleriyle müdahale etme yerine, kahyaları eliyle gittikçe daha sık savaşlara başvuruyor. Washington ve bağlaşıkları buna müşteri devletlere dayanma diyorlar. Burada amaç, maddi ve manevi destek yoluyla, emperyalizmin hoşuna gitmeyen bir doğrultu izleyen ülkelerin işgali için İsrail, Güney Afrika ve Pakistan gibi devletleri kullanma olasılıklarının yaratılmasıdır.

Bu taktiğin içerlacısı sonuçlarının bir örneği, İsrail'in Lübnan'a saldırısıdır. Bu saldırı, yalnızca ABD-İsrail «stratejik uyum»unun «şemsiye»siyle mümkün oldu. Bu «stratejik uyum», özünde, ABD'nin hegemonyacı tutkularıyla İsrail'in yayılmacı istem ve iddialarının birbirine denk düşmesine dayanan askersel-politik bir bağlaşıklıktır. Geçen Eylül ayında formüle edilen Reagan planına göre, bu komplonun amacı, Arap dünyasında ABD'nin askersel ve politik konumlarını pekiştirmektir. Bu planın bir sonucu, Washington ve Tel Aviv'ce Lübnan'a dayatılan ve sanki küfreder gibi adına «barış anlaşması» denilen «anlaşma»dır. Bu, aslında, saldırgan siyonizme Ortadoğu'da bir başka savaş için bir sıçrama tahtası hazırlamaktan başka bir şey değildir.

Güney Afrika, ABD ve NATO'yu birleştiren benzeri gizli bir anlaşma Afrika'nın güneyini keskin çatışmalar alanına döndürmüştür. Bu bağlaşıklığın üyelerinin amacı, ulusal kurtuluş hareketlerini ezmek, ilerici rejimleri alaşağı etmek ve bölgeyi emperyalist ve ırkçı üstünlük alanına dönüştürmektir.

ABD, Latin Amerika'daki diktatörlüklerle kurduğu bağlaşıklıklarla da geniş kapsamlı amaçlar peşinde koşuyor. Bu bölgede, reel sosyalizmi aşındırmak (Küba'ya karşı kışkırtmalar), bölge ülkelerinde ilerici değişim-

leri önlemek (Nikaragua'ya müdahale) ve gerici rejimleri sürdürmek (El Salvador) gibi birbirine sıkı sıkıya bağlı girişimler gözlüyoruz. Nisan ayı sonunda ABD Kongresi'nin iki meclisinin ortak toplantısında konuşan Reagan, Orta Amerika halklarının içişlerine müdahaleyi devlet politikası düzeyine çıkardı. Burada senaryo, ABD «ulusal çıkarlar»ını koruma bahanesini kullanmak ve bölgede Kuzey Amerikan tekeli sermayesinin ekonomik ve politik konumlarını sürdürmek ve pekiştirmektir. ABD Ulusal Güvenlik Konseyi'nin gizli bir belgesinin basına sızmasıyla ortaya çıktığı gibi, bu amaçla Washington işgal gruplarının yaratılması, sabotaj eylemlerinin örgütlenmesi ve Beyaz Saray'ın işine gelmeyen yasal hükümetlerin istikrarsızlaştırılması için eylemler tezgahlanmasını içeren bir bozgunculuk programı formüle etti.

Zamanımızın bölgesel çatışmalarının çoğunun kaynağı *sömürgecilikte*, sömürgeciliğin miras ve kalıntılarında yatıyor. Gerçi sömürgecilik bir dünya sistemi olarak artık var olmasa bile, onun «böl ve yönet» politikasının sonuçlarının henüz üstesinden gelinebilmiş değildir. Aslında, bu politika günümüzde de süregeliyor. Bunun bir örneği, emperyalist güçlerin Afrika Birliği Örgütü'ne üye ülkelere arasında dayanışmayı sürekli zayıflatma çabalarıdır.

Süregelen sınıf anlaşmazlıklarının çoğunun kökleri, özellikle Afrika'da, sömürgeci fetihler çağında keyfi olarak çizilen sınırlara dayanıyor. Bu tür anlaşmazlıkların ille de savaşa yol açmaları gerekmiyor ve bu anlaşmazlıklar barışçıl olarak çözülebilir. Eğer bu anlaşmazlıklar düşmanlıklara dönüşüyorsa, bu, gerici rejimlerin hegemonyacı politikalarının ve emperyalist bir devletin (ki bu genellikle eski bir sömürgeci güç ya da ABD'dir) oyunları ve kışkırtmaları sonucudur. Doğal kaynaklara erişme, denize çıkış yolları bulma konusundaki anlaşmazlıklar, komşu ülkelerde oturan etnik azınlıklar konusunda hak iddiaları, vb. aynı şekilde görüşmeler yoluyla çözülebilir. Yerel ya da emperyalist sömürü ve baskı güçleri bile bile saldırgan eylemlere girişince, bu anlaşmazlıklar silahlı çatışmalara yol açıyor.

Son zamanlardaki gelişmeler, sömürgeci politikaya geri dönüş olasılığının gözardı edilemeyeceğini gösteriyor. 1982 yılında Falkland (Malvinas) adaları konusunda Britanya'nın Arjantin'e karşı başlattığı askersel çatışma bunun örneğidir. Bugün hâlâ Britanya sömürgesi statüsünde olan pek çok adanın (Virgin, Cayman, St. Kitts, Nevis, vb.) bulunduğu bu bölgenin başka bir yerinde yarın durumun keskinleşmeyeceğini kimse garanti edemez.

Gelişmekte olan ülkeler konusunda, emperyalistler şimdiki durumu göz önüne alıp, bir ölçüde değiştirerek, sömürgeci yayılmanın geleneksel kural ve ilkelerini izliyorlar. Yeni devletlerin bağımsızlık ve egemenliğini zedeleme, içişlerine sürekli karışma ve onların ekonomilerine dalmanın «modernize» biçimleriyle birleştirilmiş politik ve ekonomik baskı, artan bir

askersel varlık, yeni-sömürgeciliğin cephaneliğinin parçaları durumuna geldi. Emperyalist güçler gelişmekte olan ülkelere ağır şartlar koyarak yaptıkları «yardım»ı, çokçası yeni askersel köşebaşları tutmak, üsler kurma hakkını elde etme için kullanıyorlar.

Güçü ve etkisinin hızla artışı yirminci yüzyılın ikinci yarısında emperyalizmin evriminin belli başlı ögelerinden biri olan uluslarüstü tekellerin faaliyetleri, çatışma durumlarını yaratan kilit etmenler arasındadır. Uluslarüstü tekeller, emperyalist devletlerin istisnasız birer politik aracıdır. Emperyalist devletler bu tekellerin muazzam, dallı budaklı uluslararası ekonomik bağlarını militarist bir politika uygulamak için kullanırlar. Uluslarüstü tekellerin yapımı olan silah satışlarıyla gerginlik ihraç ederler ve dünyanın dengişik bölgelerine askersel çatışmaların tohumlarını ekerler. (5)

Kendi ulusal topraklarından uzaklara gittikçe, uluslarüstü tekeller, kendi politik ihtiraslarını beslemeye başlar ve faaliyet gösterdikleri ülkelerin egemenliğinin üzerine çıkan bağımsız bir güç rolü iddiasında bulunurlar. Bu da askersel çatışma tehlikesiyle dolu durumlara yol açar.

Örneğin, Afrika'da faaliyet gösteren uluslararası tekellerin Angola ve Mozambik'e karşı müdahale eylemlerinin örgütlenmesine doğrudan katıldıkları biliniyor. Bu tekeller Nijerya'daki etnik çatışmaya karıştılar, bu çatışmayı iç savaşa doğru körüklediler. Nijerja ile Biyafra arasındaki savaşın, uluslarüstü tekellerin masum bir ülkeyi nasıl kan banyosuna çevirdiklerinin açık bir kanıtı olduğunu Nijeryalı bir ekonomist I. Nzimiro yazdı. (6)

Uluslarüstü tekellerin politikasının ana yönelimi, anlamı ve özü yeni devletlerde kapitalist ilişkiler sistemini sonuna dek geliştirmek, bu devletleri emperyalizmin yörüngesinde tutmaktır. Gelişmekte olan ülkelerle sanayileşmiş kapitalist ülkeler arasındaki çelişkilerin keskinleşmesi ve ulusal kurtuluş hareketinin sosyal ilerleme için savaşıma dönüşmesi sonucu, uluslarüstü tekellerin yayılcı gerici politikası uluslararası gerginliğin yaratıcısı işlevi görür ve savaş odaklarının hızla ortaya çıkması olasılığını artırır.

Çatışma durumlarını kaskatı biçilmiş bir modele uydurma gibi bir niyetimiz yok. Başlangıçta da belirttiğimiz gibi, bu anlaşmazlıklar çok değışik

(5) NATO dünyadaki silah ticaretinin yüzde 65'ini gerçekleştiriyor. İhraç edilen tüm silahların yüzde 45'i ABD malıdır. Yalnızca 1980 yılında ABD'nin dışarı sattığı silahların miktarı 15 milyar dolar tutuyor. 1967 yılından 1977 yılına kadar İngiliz silah satışları beş kat arttı. Son zamanlarda Batı Almanya her yıl birkaç milyar dolar değerinde silah satıyor. İtalya, 30'u aşkın ülkeye silah ihraç ediyor. İsrail, Latin Amerika diktatörlerine, Güney Afrika'ya öteki ülkelere silah sağlıyor.

(6) Bak: Multinational Firms in Afrika, C. Woodstrand'ın derlemesi, Uppsala, 1975, s. 242.

çatışmaların etkisi altında ortaya çıkar, gelişir ve değişirler. Nedir ki, herhangi bir bölgede ciddi bir çatışma patlak verdiğinde, bunda, başka ülkeler ve halkların yasal çıkarlarını hiçe sayan, onların içişlerine karışmaya çabalayan, iradesini onlara dayatmak isteyen emperyalist güçlerin hep parmağının bulunduğu bir gerçektir.

Bugün savaş tehdidinin ana kaynağı ABD emperyalizmidir. ABD emperyalizminin global stratejisinde bölgesel çatışmalar önemli bir rol oynuyor. Washington, potansiyel hasımları saydığı güçlerin birliğini önlemek, onları zayıflatmak, ABD tekellerinde hammadde, pazar, ucuz emek sağlamak ve sosyalist ülkelerin çevresinde köprübaşlar kurmak için yerel çatışmalar tezgahlamaya çabalıyor. Bölgesel çatışmaların köklerinin bulunmadığı yerlerde, emperyalizm yapay olarak bunları yaratıyor.

Komünistler, özellikle termo-nükleer çağda, silahlı çatışmaların yarattığı tehdidin tümüyle bilincindedirler. Ama komünistler bu çatışmalar karşısında tutarlı bir sınıfsal yaklaşıma sahiptirler. Bağımsızlık ve sosyal ilerleme için savaşan halklar, ekonomik ve politik baskı sistemini zorla korumak isteyen çevrelerle eş tutulamaz. Halkların yasal kurtuluş özemleleriyle miadı dolmuş sosyal uygulamaların zorla korunması arasında açık, ilkesel bir fark vardır.

Bu tutum, hiç de savaşlara çağrı ya da askersel çatışmaların özendirilmesi anlamına gelmez. Bunun anlamı, insanlığın ileriye doğru gidişini engelleyen saldırgan güçlerin kınanması ve yalıtılmasıdır. Komünistlerin her durumda devletlerin egemenliğinin savunucularının yanında olduklarını ve başka ülkelerin içişlerine karışmayı kınadıklarını kanıtlamaya bile gerek yok. Bu, çağdaş uluslararası hukuk kurallarıyla ve Birleşmiş Milletler tüzüğünde yazılı ilkelerle tümüyle uyum içindedir.

Marksizmin formüle ettiği haklı ve haksız savaşlar sorusu, sonuç olarak güncelliğinden hiçbir şey yitirmemiştir. Bu sorunun sınıfsal özünün incelenmesi, nükleer çağda da haklı ve haksız politikayı, haklı ve haksız savaşları, haklı ve haksız barışı insanların ayırtedebilmeleri gereğini gösteriyor.

Sınıfsal yaklaşımdan şu yadabu biçimde vazgeçmek, ideolojik savaşım da bir boşluğun doğmasına yol açar. Emperyalizm bu boşluğu doldurmaya çalışır. Gerici çevreler, müdahaleci politikalarını haklı gösterebilmek için, kendi «haklı savaşlar» kavramını öne sürmede ellerinden geleni ardlarına koymuyorlar. Şöyle ki, Reagan'ın ilân ettiği antikomünist «haçlı seferi»nin belli başlı ideolojik makelerinden biri de, «uluslararası terörizm»in göstergeleri arasında tanıtılan kurtuluş hareketlerini ezmenin «haklı» ve «yasal» olduğu doktrindir. Özünde antikomünist olan bu doktrin, emperyalizmin yağmacı politikalarını haklı göstermekte, bundan ötürü yerel çatışmaların ortaya çıkışını ve daha da kötüye gidişini kolaylaştırmaktadır. Bu doktrin, aslında ilerici güçlere karşı yöneliktir.

Bütün bunlar, antikomünizmi ve antisovyetizmi geri püskürtmenin, ardıcıl olarak barışı savunmanın ne denli büyük bir önem taşıdığını gösteriyor. Sovyetler Birliği ve öteki sosyalist ülkeler konusunda, onların izlediği barış politikası konusunda, herhangi bir yalan ve uydurmaya kesinkes bir kararlılıkla karşı çıkmak zorunluluktur.

Dünya sahnesindeki toplumsal güçler dinamiğinin somut bir çözümlemesi, varolan bölgesel çatışmaları söndürme, yeni bölgesel çatışmaları önleme çabalarıyla, emperyalizme ve onun yarattığı militarizme, yayılmacılığa, antikomünizme karşı savaşım arasındaki ayrılmaz bağa ışık tutuyor. Bu bağın anlam ve önemi, en çarpıcı biçimde, dünya politikasında iki doğrultu arasındaki savaşım bağlamında görülüyor: Bir yanda, sosyalist topluluk ülkelerinin, tüm öteki barış güçlerinin yumuşamayı sürdürme ve derinleştirme, silahlanma yarışına son verme uluslararası barışçıl ilişkileri geliştirmeye yönelik doğrultusu; öte yanda, emperyalizmin askersel-politik üstünlük elde etmeye, sosyalist dünyayla çatışmaya ve dünyada bundan önceki gelişmeleri değiştirmeye yönelik doğrultusu.

Bölgesel çatışmalar konusunda sosyalist topluluk ülkelerinin tutumu, Varşova Antlaşması'na üye devletlerin 1983 yılı Ocak ayında Prag'da kabul ettikleri Politik Deklarasyon'da açıkça ortaya konmuştur. Deklarasyon, dünyada yada bölgesel alanda, barışçıl araçlarla hakça çözümlenemeyecek hiçbir sorun olmadığını belirtiyor. Deklarasyon'a göre, temel olan, herkesin her bir ülke halkının dış karışma olmadan kendi iç işlerine kendisinin karar verme ve eşitlik temelinde uluslararası yaşama katılma yasal hakkını etkin olarak tanımalarıdır; devletlerin bağımsızlığına, toprak bütünlüğüne, sınırlarının dokunulmazlığına dünya ölçüsünde saygı gösterilmelidir ve güç tehdidi ya da güç kullanmadan vazgeçme ilkesine uyulmalıdır; hiçbir güç hegemonya politikası izlemeye çalışmamalıdır.

Deklarasyon varolan çatışmaları sona erdirmeye, yenilerini önleme konusunda somut öneriler içeriyor. Bu öneriler şunları öngürüyor: Askersel-politik bağlaşıklıkların operasyon alanında herhangi bir genişletmeden vazgeçilmelidir. Asya, Afrika, Latin Amerika'nın değişik kesimlerinde barış ve işbirliği bölgeleri yaratılmalıdır. Ortadoğu'da bölgedeki tüm devletlerin ve halkların haklarını ve bağımsız varlığını güvence altına alacak herkesi kapsayan görüşmelere dayalı bir çözüm sağlanmalıdır. Afrika, Güneydoğu Asya, Orta ve Güney Amerika'da çatışma durumları politik olarak çözümlenmelidir.

Ama emperyalizm, dünyanın değişik bölgelerinde gerginlikleri körüklemeye, savaş ocakları tutuşturmaya, ilerleme güçlerine karşı «haçlı seferi» açmaya devam ediyor. Bundan ötürü, buna karşı doğal yanıt da, «Nükleer Savaşa Karşı, Barış ve Yaşam İçin» Dünya Asamblesi'nin gösterdiği gibi, savaş tehdidine karşı savaşımında birliğe doğru yükselen eğilimdir.

İran: Devrim tehlikede

«Barış ve Sosyalizm Sorunları» dergisi, İran Halk Partisi'nin yöneticileri ve üyelerine karşı geçen Şubat ayında başlatılan ağır baskı kampanyasının haberini vermişti. Aşağıdaki açıklamada da, İran Halk Partisi Politik Büro üyesi ve MK Sekreteri Ali Havari, devrimi tehdit eden gelişmelerin ardındaki esas nedenleri ortaya koymaktadır.

Partimize karşı düşmanca saldırıların yoğunlaşması ve onu lekelemek için başlatılan kampanya için bir dizi neden vardır. Her ne kadar İran devrimi, emperyalistlere birbiri ardına darbeler indirmişse de, yine sonuçta, liberal burjuvazi, büyük kapitalistler ve toprak ağaları gibi yerli karşı-devrimci unsurların gizil anlaşmalarıyla, ülkedeki durumu etkileyecek dolaylı ve dolaysız birçok kanal varlığını sürdürebilmiştir. Başkan Beni Sadr yönetimin de ve hatta onun politika sahnesinden uzaklaştırılmasından sonra bile bu çevrelerin, esas olarak emperyalizmle ilişkileri olan temsilcileri, devlet aygıtının en yüksek yerlerine kadar sızmışlardır.

Son aylarda, çok uzun zamandır SAVAK (Şahın gizli polisi), CIA İngiliz gizli Servisi ve İsrail gizli servisi MOSSAD ile işbirliği içindeki aşırı-sağ kanadın devlet aygıtındaki etkisi hızla artmıştır. Bu yüzkarası ilişkileri onlar çoğu zaman, İHP'ne karşı yönelttikleri «uzlaşmaz» antikomünist savlarla «haklı göstermeye» çalışıyorlar. Devrimi baltalamak için yabancı görüşlerle savaşma bahanesiyle kullanılan ve aşırı sağın baskılarıyla rejimdeki yurtsever unsurların geri çekilmesine insan ancak üzülebilir. Gericiler, emperyalist ajanların yardımıyla belli yöntemler uygulayarak açık adeletsizliğin kurbanı olmuş insanların suçlarını «kanıtlamak» için her türlü delil uydurabilir ve kendilerine yöneltilen her suçlamanın önünü kesebilirler.

Bir noktayı özellikle belirtmek istiyorum. İran'daki egemenliklerini tekrar kazanmak isteyen ABD emperyalistleri, önlerinde başlıca engel olarak her zaman partimizi görmüşlerdir. Bugünkü ABD yönetimi açıkça İHP'nin düşmanıdır. 1981'in başlarından beri Reagan, İHP'ne karşı nefret uyandırmak ve İran'ın kendi içinde partiye karşı etkili komplolar çevirmek amacıyla, İran'da İHP'nin erki ele geçirme «tehlikesinin» var olduğunu söyleyerek bile bile kışkırtıcı konuşmalar yapıyordu. Geçen ilkbahardaki olaylardan hemen önce ortalığı karıştırıcı propagandayı yoğunlaştıran emperyalist basın da aynı çizgiyi sürdürdü. Diğer yandan bugünkü rejimin kapitalist dünya ile ilişkilerinde, «mollalarla Moskova arasındaki» ilişkilerin zararını «olumlu» bir değişiklik ortaya çıktığı dikkati çekiyordu. İslam Cumhuri-

(1) «Barış ve Sosyalizm Sorunları» – «Yeni Çağ», sayı 4, 1983.

yeti'nin Türkiye ve Pakistan ile barışması da gizlemedikleri bir memnuniyetle değerlendiriliyordu.

Süregiden olayların arkasında sosyal nedenler de vardı. İran kapitalistleri ve toprak ağaları ile işbirliği içinde olan ABD emperyalizminin kompoları ülkemizdeki devrimci süreci çıkmaza sokmuştu. İç ve dış politikada köklü bir değişme, sağa kayma olmuştu. Planlanan reformlar durma noktasına getirilmişti. Parlamentodan geçen toprak reformu, dış ticaret'in devletleştirilmesi yasalarının yaşama geçirilmesi durduruldu, rejim tarafından ilan edilen hak ve özgürlükler kağıt üstünde kaldı.

Son yıllarda, komprador sermayeyi ve hatta Şah rejiminin dayanağı olan «saray seçkinleri»ni geriletken geleneksel ticaret burjuvazisinin (pazar tüccarları) durumunda gözle görülür bir güçlenme oldu. Parlamento Bütçe Komitesi Başkanı Sahabi'nin açıklamalarından görülüyor ki, 1980-1981 mali yılı içinde yalnızca büyük tüccarların net kârları 16 milyar dolar olmuştur. İktidardaki sağkanat unsurlar, bundan sonra da pazar tüccarlarına bu türden «altın yağmuru» yağdırmayı sürdürmüşlerdir. Toprak ağalarıyla bağlanmış ve din adamlarının iyi niyetinden yararlanan burjuvazinin bu kesimi açıkça, kendilerinin ekonomik ve diğer ayrıcalıklarını daha da sağlamlaştırarak daha egemen duruma gelmek.

Böylece hükümete yerleşen ve yurtsever halk hareketinin yeminli düşmanlarının elinde büyük bir sopa rolü oynayan, fanatikleri kıskırtan büyük işletmeciler, kapitalistler, toprak ağaları, orta tabakanın ayrıcalıklı kesimleri, emperyalist ajanlardan oluşan birleşik bir sömürücü cephesi ortaya çıkmış oldu.

Bu güçler partimize karşı saldırıya geçtiler. Halkın acıları üstünde semirip gelişen bu güçleri özellikle çileden çıkararak şey, emekçi halkın dört yıl boyunca kendilerine verilen güzel sözlerin ciddiliğinden kaygı duymaya başlamış olmasıdır. İHP ise, devrimci amaçların yok edilmesine karşı ciddi bir tutum aldı, ve sağ-kanat unsurların da çok iyi gördüğü gibi, onları devlet aygıtının tümünü ele geçirmekten alıkoyan başlıca engel de bu oldu. Ekonomik ve politik kaldıraçları ellerine geçiren bu güçler, önce partimizin liderlerini hapsederek, sonra da İHP'nin kendisini yasaklayarak partimize güçlü bir darbe vurdular. Bu dönemde, emperyalizme bağlı güçlerin ve hatta islam doğmalarını özel iyeliği savunmak için istedikleri gibi açıklayıp kullanan unsurların politik çizgisinden yürüyenler üstünlük sağlamış oldular.

İHP'ne karşı İran'lı yetkililerin yapmış oldukları «suçlamalara» gelince, bunlar ancak, inanılmaz ve pis birer yalan olarak nitelendirilebilir. İHP her zaman ulusal çıkarların ardıcıl savunucusu, emekçi halkın umut ve istemlerinin bir sözcüsü olmuştur ve olmaya da devam ediyor. O, varolan rejime karşı silaha sarılarak savaşmamıştır. İHP, devrim öncesi dönemde

emperyalizme ve şah diktatörlüğüne karşı kahramanca savaştığı gibi, devrimden sonra da iç ve dış karşı-devrimcilerin komplolarının bozguna uğratılmasında etkin rol oynamıştır.

IHP'ne saldırmanın ve onun yasaklamanın hiçbir yasal nedeni yoktur. Bu nedenle sağ kanat karşı-devrimci güçler Reichstag yangınında Nazilerin yaptıkları kışkırtmaların anılarını yeniden diriltmek suretiyle tiksindirici bir görünüm sergilediler. Bu alandaki yabancı uzmanların öğütleriyle ve Şah'ın gizli polisinin deneylerinden çıkarak, İran güvenlik servisi, IHP yönetici ve üyelerine, şimdiye kadar işlemedikleri, bundan sonra da işlemeyecekleri «suçları kabul etmeye» zorlayarak insanlık dışı işkence-ler uyguladılar. İran televizyonunda düzenlenen utanç verici yayında da, seyirciler, görünüşlerinden şiddetli acılara uğramış oldukları belli olan, yarıdmsız, fizik ve moral açıdan yıkılmış insanları gördüler.

IHP üyelerine uygulanan zorbaca saldırılar, açıkça, İslam Cumhuriyeti anayasasına aykırıdır. Anayasa hükümleri ideolojik inanışlarından dolayı baskı yapmayı ve ifade almak için maddesel ve moral araçlar kullanmayı koşulsuz olarak yasaklar. Anayasa hükümleri, yasalara uygun olanların dışında tutuklamalara izin vermez. Anayasa hükümleri şu ilkeyi getirir. Erkek veya kadın olsun, herhangi biri, ancak mahkemece hüküm giydikten sonra suçlu kabul edilebilir.

Bütün bu anayasa hükümlerini utanmazca çiğneyen gericilik, IHP'ni bugünkü rejimi planlı bir yekilde yıkmakla suçluyor. Biz de kesinlikle şu yanıtı veriyoruz: İran işçi sınıfı partisinin düşmanlarını öfkeden çılgına döndüren, bizim devrimci kazanımları kararlı savunmamızdır.

IHP'nin Yurtdışı Komitesi'nin bildirisinde de dikkat çekildiği gibi, parti politikamızın Moskova tarafından «yönlendirildiği» ve kendi iç sorunlarında diğer partilerin «iç işlerine» karışması hakkındaki uydurma haberler, bunları üretenlerin istedikleri sonuçları vermiyor. Bu tür masallar yaratma «şerefi» bugünkü katillerin öncelleri olan Hitler, Mossolini vb. aittir.

Karşı-devrimci güçlerin ve emperyalizmin ajanlarının ağır saldırılarıyla karşılaşan partimizin, şimdi, her zamankinden daha çok sınıf kardeşlerinin ve bu güçlerle karşı olan dünyadaki tüm halkların desteğine gereksinimi vardır. Katillerin eli durdurulmalıdır. Haksız yere suçlanmış olan IHP'sinin yöneticileri ve üyeleri kurtarılmalıdır.

Büyük bir tehlike içinde olan halk devriminin kazanımları korunmalıdır. Tekrar ve tekrar açıklıyoruz ki, kardeş partilerin yoldaşca yardım ve dayanışmaları bizim için son derece değerlidir.

Yurtseverler serbest bırakılsın

Hapishaneler dolup taşarken Suudi Arabistan rejimi, yine büyük bir grup insanı politik nedenlerden ötürü demir parmaklıkların arkasına koydu. (!) Lübnan ve Filistinli kardeşlerimiz, Amerika'yı tümüyle arkasına alan İsrail'le savaşırken, ülkemizde de yeni yasadışı eylemler yer alıyor. Ülkelerinin onurunu ve bağımsızlığını yüksek tutmak ve çağdışı düzene son vermek isteyen bütün ilericiler, bütün araplar rejimin keyfi uygulamalarından kaygı duyuyor.

Zorbalıkları, savaşta parçalanmış Lübnan'da İsrail'in giriştiği gaddarlıklarla aynı olan Suudi Arabistan gericiği, emperyalist ve siyonistlerle Filistin Direniş Hareketi ve Filistin halkının kendisini bozguna uğratmak ve Suriye'yi çöktürmek için saldırılarda bulunuyor. «Arap davasına» sahte bir ilgi gösteren, fakat gerçekte ABD ve İsrail'le işbirliği yapan Arap gericiğinin oynadığı gerçek rol işte budur.

Rejim şimdi, içyüzünün kendi halkının gözünde açığa çıkmasından korkuyor. Kendi iç politikası daha da gericileştikçe ve uluslararası alanda emperyalizm ile bağları daha da sıkılaştıkça, başka türlü düşünenlere, haktan, gerçekten yana, ülkesinin çıkarlarından yana olan herkese karşı saldırılar sıklaşıyor, zorbalık artıyor.

Ortak bir antiemperyalist platformda Arap birliğini savunan gerçek yurtseverler hapsediliyor, toplumdan ve yakınlarından koparılıyor. Tutuklulara elektrik, radyasyonla, bayıltıcı gazla ve kurbanların irade ve düşüncelerini bastırmak için kimyasal bileşimlerle işkence yapılıyor. ABD'nin bu alandaki en son bazı «kazanımlarının» Suudi Arabistan'lı işkenceciler tarafından kullanıldığı haberleri geldi. Tutukluların akıbetleri konusunda yakınları hiçbir şey bilmiyor. Hapisteki tutukluların arasında önde gelen aydınlar, işçiler ve öğrenciler vardır. Modern meslek sahibi, tarafsız ileri görüşlü insanlar, ulusun seçkin insanları, keyfi yönetimin kurbanlarıdır. Tutuklananların listesine sürekli yeni yeni isimler ekleniyor.

Barış ve demokrasi savaşçıları işkencecileri şiddetle suçluyor ve Suudi Arabistan'daki politik tutukluların serbest bırakılmasında ısrar ediyor.

Yurtseverlerin kurtarılması, hapisten çıkarılması için her şey yapılmalıdır.

Suudi Arabistan

Abu Abdala

(!) Suudi Arabistan rejiminin yurtseverlere ve demokratlara karşı terörü tırmandırması Suudi Arabistan Komünist Partisi temsilcisinin dergimize verdiği demeçte belirtilmişti. «Barış ve Sosyalizm Sorunları», sayı 4, 1983. (Not Red.)

Saat çaldı

Manuel Perez

Uruguaylı gazeteci

Bu yıl 1 Mayıs'ı kutlamak için Montevideo'da en azından 150 bin kadın ve erkek toplandı. Bu, ülkenin tüm tarihinde böylesi gösteriler de bir rekordur ve uzun yıllardır askersel diktatörlük altında bulunması açısından olağanüstü bir olgudur.

Resmen tanınmış partiler ve illegal Geniş Cephe (FA) (1) tarafından desteklenen legal sendikaların bir çağrısı uyarınca halk yığınları, kentin ana caddelerinden asıl mitingin olacağı bulvara aktılar. Kürsüde, örgütleyicilerin, resmen tanınmış olan sendikaların yanında, yasaklanmış Ulusal Emekçiler Birliği'nin (2) liderleri de yer alıyordu.

1 Mayıs gösterilerinin başını çeken işçi sınıfı hükümetin ekonomik ve sosyal politikalarını kınadı, yeniden legalite ve ülkeyi bunalımdan çıkarmaya doğrudan katılma istemini yükseltti.

Tüm bunlar ülkede olup biten önemli değişikliklerden sonra olanaklı olabilmıştır. 1983 Şubat'ında yapılan bir MK Plenumunda, Uruguay Komünist Partisi (UKP) resmen tanınmış partilerin yönetim organları için (3) 28 Kasım 1982 günü yapılan seçimleri muhalefetin kazanmasından sonra ülkede biçimlenen yeni durumu dikkate aldı. Karşılıklı güçler ilişkisini ve diktatörlükten derin bir hoşnutsuzluk duyan yığınların ruh halini yakından inceleyen Merkez Komitesi şunu açıkladı: «Yeni bir politik durum olgunlaşmaktadır ve, savaşım sürdürüldüğü durumda, bu, diktatörlüğün alaşağı edilmesine götürebilir». Yeni durumun ardındaki bir dizi etmen de MK'nin şu sonucu çıkarmasını sağladı: «1983-1984'de gelecek için dirimsel sonuçlar içeren tarihsel bir savaşımın karşı karşıyayız. Anayurdun yeniden kurulması için demokrasinin kazanılması ve tüm demokratik ve yurtsever güçler arasında anlayış sağlanmasıyla daha da ilerlenmesi». (4)

(1) Frente Amplio, Komünist Partisi de içinde, sol politik güçlerin 1971'de kurulan birliği. (Not Red.)

(2) Convencion Nacional de Trabajadores, Uruguay'da 1964 yılında kurulan ve 1973 devirmesinden sonra yasaklanan en büyük sendikal birlik. (Not Red.)

(3) Uzun ve politik faaliyet yasağı döneminden sonra Uruguay hükümeti geleneksel burjuva partilerine yönetim organlarını seçmelerine izin verdi. Bu partiler biçimsel bir üyeliğe sahip bulunmadıkları için seçme hakkına sahip tüm Uruguaylılar sonucu belirleyebilirlerdi. Yetkililer, bu kararı muhalefetin baskısı üzerine almak zorunda kalmışlardı, ama kendi destekledikleri kişilerinin kazanacağını sanıyorlardı. (Not Red.)

(4) «Declaracion del Comité Central del Partido Comunista de Uruguay: Por la caída de la dictadura y la recuperacion inmediata de la democratica», PCU, Boletir exterior, Nº 3, 1983, s. 10, 13.

Kasım seçimlerinin sonuçları, resmen tanınmış olan partiler çerçevesini aşmaktadır. İlkönce, yığınların görüşü açıkça ve kesinlikle dile getirildi: 1980 referandumunda (diktatörlüğün hazırladığı bir anayasa taslağı üzerineydi) (5) yüzde 58 hayır oyu çıkmıştı, fakat 1982 Kasım'ında muhalefet güçleri, seçmenlerin yüzde 82'sinin desteğini aldılar. İkinci olarak, 85 bin seçmen FA'nun çağrısına uyarak oy pusulalarını hiçbir işaret koymayarak Ulusal Parti'yi (UP) ve Colorado Partisi'ni seçmediler. (6) Boş oy pusulalarının çoğu, toplam oyların yüzde 12,5'ini oluşturan Montevideo'da çıktı. Yani birçok Uruguaylı yasa dışı edilmiş ve liderleri ve üyeleri kovuşturulan ve tutuklanan bir örgütün çağrısına uymuşlardı. Üçüncü olarak, UP ve Colorado Partisi adaylarının rejime bağlı bulunanları ağır bir yenilgiye uğradılar. Bu, Silahlı Kuvvetlerin «vesayeti» altında işleyecek bir «kısıtlı demokrasi»nin getirilmesiyle eski rejimin sürdürülebileceğinin olanaklı olduğu yolundaki resmi propagandanın iflası oldu. Bu bağlamda, cumhuriyetin eski bir başkanı olan ve diktatörlüğün eski ABD elçiliğini yapan ve rejimin sürdürücüsü rolünün baş adayı Pacheco Areco'nun yenilgisi özel bir önem taşıyor.

1982 Kasımı yalnızca bir seçim eylemi de değildi. Yığınların dışı vurmak için bir çatlak arayan, birikmiş, sayısız gösteriyle sokaklara yansıyan enerjisi, 28 Kasım akşamı muhalefetin etkusunu kutlayan büyük bir patlamaya dönüştü. Sokaklar, etkin olarak halkın eline geçti ve diktatörlüğün terörizm aracılığıyla olağanlaştırmaya çalıştığı sessizliğe son verdi. Bu gösteriler, yığınların demokratik eğilimlerinin canlı ifadeleridir. Fakat bu, bundan da öte, ivedi olarak muhalefet güçlerinin önüne birlik ve diktatörlüğü yıkmak için ortak eylem görevlerini koymaktadır. Çünkü Montevideo'nun merkezinde şarkı söyleyen ve belgiler haykıran yüzbinlerce insan yalnızca tek bir politik grubun etkusunu kutlamıyordu. Colorado'nun, UP'nin ve FA'nun yandaşları sokaklarda aynı ve ortak bir belgi etrafında, «özgürlük, şimdi!» belgisi altında biraraya gelmişlerdi.

Seçimler ve onu izleyen gösteriler diktatörlüğün planlarını altüst etti. Yetkililer, seçimlerin bölücü işlev yapacağını ve muhalefet partileri arasında ilkesiz tartışmalara yol açacağını umuyorlardı. Böylelikle birlik içinde bir anti-diktatörlük hareketi fikrini yaygınlaştırmaya yardım eden ve anakarada tüm ilerici güçlerin Uruguay'daki diktatörlüğe karşı savaşanlarla biraraya getirilmesi fikrinin yaygınlaştırılmasına yardımcı olan Demokratik Geçiş Grubu'nun (7) faaliyetlerine karşı çıkabileceklerini umu-

(5) Bak: Estudios, № 76—77, Aralık 1980, s. 1—3.

(6) Uruguay'daki geleneksel burjuva partileri, şimdi muhalefetteler, (Not Red.)

(7) Grupo de Convergencia Democratica çeşitli muhalefet örgütlerinin temsilcileri tarafından kuruldu. Ayrıntılar için bak: E. Viera «Politik İklim Değişiyor» «Barış ve Sosyalizm Sorunları» № 1, 1982. (Not Red.)

yorlardı. Yiğınlar, sokaklarda ve seçim sandıklarında diktatörlüğün senaryolarına razı olmadıklarını gösterdiler.

Devirme günü başlayan ve diktatörlüğün uyguladığı «model» sonucu sosyal-ekonomik koşullar kötüleştikçe daha da geniş katmanları kapsayan ardıcıl ve yiğit direnişin uzun yıllar sonrası aldığı sonuç, bu oldu.

Şimdiki rejim, Uruguay oligarşisinin büyük toprak sahipleri, tüccarların ve bankerlerin tepe katmanlarıyla bağı uluslararası finans kapitalin bir aracıdır: Diktatörlüğün on yılı, buna önceki oligarşik yönetim dönemini ekleyince, uzunca bir dönem, ulusal gelirin ve ülkenin zenginliklerinin artan ölçüde elinde yoğunlaştırmış olan finans kapitalin en asalak çıkarlarına hizmet eden politikalar dönemi.

Bu politika, emekçilerin gerçek gelirlerini 1970'lerin yarısı düzeyine indirmişti. Bu, üretimin gerilemesine, dizginsiz spekülasyon ve talana ve resmi verilere göre bile çalışabilir nüfusun yüzde 15'ini kapsayan büyük işsizliğe yol açan politikadır. Ülkenin sınırları kontrolsüz sermaye ve mal dolaşımı için tümüyle açılmış, mali kaynakları ise, müşterilerinden enflasyonla orantılandığında yılda yüzde 50'dan fazla faiz kopartan yabancı kontrollü bankaların elinde toplanmıştır. Sonuç olarak, ekonomi 1930'lardan bu yana en ağır bunalımın altındadır. Hayvancılık işletmeleri tam bir yıllık cirolarını borçlarına karşılık ipotek etme durumuna gelmişlerdir, ne ki borçlarının faizlerini bile ödeyememektedirler. Gittikçe daha çok sayıda sanayi ve ticaret işletmesi iflas etmekte ya da tasfiyeye uğramaktadır. İç pazarın daralması (nüfusun gerçek gelirinin gerilemesi nedeniyle) ve ülkenin rekabet gücü yüksek dışalım mallarıyla dolması, potansiyel dışsatımı da büyük ölçüde engelleyen emperyalist merkezlerin korumacılığı nedeniyle daha da arttı.

Diktatörlüğün ekonomik «model»inin iflasi, büyük işletmecilerin cirolarının azalmamasına karşın, kesindir. Uluslararası Para Fonu'nun (İMF) ülkeye kredi veren bir grup uluslararası bankanın ülkenin içişlerine açık karışması söz konusudur. Uruguay'ın dış borçları inanılmaz bir hızla yüklenmektedir: Resmi basın 1982 Eylül'ünde bunu 6 milyar dolar (3 milyondan fazla olmayan bir nüfus sözkonusudur) olarak saptamıştı. Geçen Mart ayında borçları ödemede güçlük çeken hükümet, kısa vadeli borçların ödenmesinde üç aylık bir dondurma yapmak zorunda kalmıştı. Aynı zamanda yalnızca 1982'de 1 milyar dolardan fazla bir özel sermayenin yurt dışına çıktığını kabul etmek zorunda kaldı. Ülke, tümüyle iflase sürmektedir.

Diktatörlük işçi hareketine hunharca saldırdı, CNT'yi yasakladı, sendikaları kapattı ve onların mallarına el kovdu, binlerce sendikacıyı tutukladı ve işkencelerden geçirdi. Kimileri, «hiçbir iz bırakmadan kayboldular». Ne ki diktatörlük, işçi hareketini kırmayı ya da onu resmen onaylanmış

sendikacılıkla bağdaştırmayı başaramadı. Sosyal protesto nüfusun her katmanına sızramıştır ve burada, faşizmin morallerini yıkmayı başaramadığı ve kendi gerici fikirlerini aşileyemediği genç Uruguaylılar direniş hareketinde önemli bir rol oynamaktadırlar. Öğrenciler, sanatçı aydınların çoğunluğu gibi, her zaman aktif oldular ve baskıyla da sindirilemediler.

Şimdi iş adamlarının örgütleri ekonomik politikanın değiştirilmesinden daha da fazlasını, tarım üreticilerinin örgütleri «partilerin seçilmiş organlarıyla doğrudan ilişki» kurmayı amaçlıyorlar ve «ülke, halk tarafından seçilmiş bir hükümetle yönetilmeye başlanıncaya kadar» (*) borçlarını ödemeyi donduracaklarını ilan ediyorlar.

Fakat diktatörlük bu tür istemlere daha fazla tehditle, finans kapitalin kârlarını daha da artıracak önlemlerle ve İMF'ye bağılılığı daha artırmakla yanıt veriyor. Bu yılın Şubat ayında hükümet, tümüyle kapitülasyonist nitelikte olan ve son 20–30 yılın en onursuz «niyet mektubu»nu (9) imzaladı.

Rejim ile halk arasında bir uçurum meydana gelmiştir. UKP MK şöyle diyor: «Diktatörlüğün alaşağı edilmesi için nesnel ve öznel önkoşullar olgunlaşmıştır. Fakat bu, yalnızca yığın savaşıyla olabilir. Diktatörlüğün politik durum ne olursa olsun sahneyi kendiliğinden, faşizmin zehirli oklarını geride bırakmadan terkedeceği yolundaki düşleri bir kenara bırakmak zamanı gelmiştir». (10)

Yığınların bugünkü ruh haline bakıldığında, rejimin yenilgiye uğratılabileceği görülüyor. Utku uzak değildir ve diktatörlük politik sahneyi terkedecektir. Fakat şu anda o hâlâ manevra yapıyor ve faşist kurumları ve olguları sürdürülebilmek ve kurumlaştırabilmek için gerekli koşulları yaratmaya çabalyor. Rejimin liderleri, 1984'de genel seçimlerin yapılmasını ve erkin 1985 Şubatında yeni hükümete devredilmesini öngören bir «takvim» yaptılar. Fakat bu, FA'nun ve onun üyesi örgütlerinin seçimlere katılmasını dışlıyor.

Yetkililer, sendikacılar, tüm sol güçler ve özellikle de komünistler üzerindeki baskılarını sürdürüyorlar. Ne ki, muhalefetin öteki güçlerini de tehdit ediyorlar. Diktatörlük, korkunç sansürünü sürdürüyor, dergileri kapatıyor, kültür alanındaki baskıcı çizgisini sertleştiriyor ve ağırlıklı olarak eğitim sistemini işgal ediyor. Hapishane hücreleri politik tutuklularla doludur. Onları, fizik ve moral bakımdan yıkabilmek için, nazi işkence merkezlerindeki benzer bir atmosferde tutuyorlar. Zaman zaman yığın-sal tutuklamalar yapıyor, insanlar «kayboluyor», partilerin politik faali-

(8) «El Pais», 8 Şubat 1983.

(9) İMF kredileri için gerekli yükümlülükleri belirleyen belge. (Not Red.)

(10) «Declaracion del Comité Central ...», UKP, Boletín exterior, № 3, 1983, s. 12.

yetleri yasak altında tutuluyor, yöneticileri ve üyeleri sürgünde yaşamaya zorlanıyor.

Yetkililer bu türden devlet yönetim işlerini yalnızca sürdürmeyi değil, aynı zamanda kurumlaştırmaya çabalıyorlar, öyle ki insanları bunlara alıştırmaya ve diktatörlükten başka tek alternatifin insan hakları sendikal ve politik özgürlükler bakımından «sınırlı bir demokrasi» olduğu fikrini kabul etmelerini sağlamaya çalışıyorlar. Onlar, halkın, erk organları için seçimlerin, hapisanelerin dolu olduğu ve birçok yurttaşın ve solcunun kamu yaşantısından men edildikleri koşullarda yapılabileceği fikrini benimsemesini istiyorlar.

Rejim, politik partileri, 1980 referandumunda reddedilmiş olan anayasa, «geleneksel» Silahlı Kuvvetler Komutanlığı tarafından oluşturulan Milli Güvenlik Konseyi denilen organ aracılığıyla askerlerin sürekli varlığını kurumlaştırıldığı bir anayasayı kabule zorluyorlar. Bu pratik amaçlarla seçilmiş herhangi bir hükümetten bağımsız olacak ve tersine onun üzerinde, bakanların atanmasında karar verme hakkını elinde bulunduracaktır. Bu, kısaca, «kontrollü demokrasi»dir, Silahlı Kuvvetlere bağımlı bir politik sistemdir, Askerlerin atayacağı Silahlı Kuvvetler yöneticileri hükümetleri alaşağı etmek ve böylelikle sürekli istikrarsızlık yaratma olanağına sahip olacaklardır.

Ülkenin seçimlere ve hükümet değişikliğine gitmesinin ön koşulu olarak dayatılmak istenen böylesi zehirli bir yasal düzendir. Böyle olunca da halkın önündeki tek çıkar yol, uzlaşmacı düşlere kapılmaksızın, savaşımı yoğunlaştırmaktır.

Diktatörlüğün kurulmasından on yıl sonra, bugün, diktatörlüğün yalıtılmışlığı, her zamankinden daha çoktur. İç durum açısından bu referandumda ve geleneksel burjuva partilerinin yönetimlerinin seçimlerinde doğrudan açığa çıkmıştır. 1983 başlarında bu partilerin yeni seçilmiş organları politik yasakların kaldırılması istemini desteklediler ve rejimin anayasal olmayan kararnamelelerini protesto ettiler, UKP, tüm antidiktatörlük güçlerini birleştirebilmek için çabalarını tüm örgütlerle (FA'yı ve CNT'yi kastediyor) birleştirmeye hazır olduğunu açıkladı.

Rejimin başı General Alvarez'in bir «süreç partisi» (başka deyişle kendine bağlıların örgütü) kurma projesi, elbette halk arasında olumsuz tepkilere yol açan bir aldatmacadan başka bir şey değildir. Ve bu, on yıl boyunca erki tekelinde tutan, ülkenin tüm kaynaklarını elinde bulunduran ve tümüyle finans kapital tarafından desteklenen rejimin yalıtılmışlığının en yeni bir ifadesidir.

Uluslararası planda diktatörlük, geniş bir politik güçler yelpazesinin direnciyle karşılayıyor. Bu, dünya çapında ve özellikle de anakaramızda hissediliyor. Latin Amerika Politik Partileri Sürekli Konferansı'nda COP-

PAL (11), birleşmiş demokratik örgütler Uruguay'daki muhalefet hareketiyle güçlü dayanışmasını dile getirmiştir.

Reagan yönetimi Uruguay diktatörlüğünü desteklemeye çalışıyor. Ona yaptığı askersel yardımı artırıyor. Ayrıca onu, insan hakları alanında «iyi niyetle davranma» belgesi verdi. Ne ki, Reagan'ın çatışma, militarizm ve savaşçın isteri politikası, bir yandan diktatörlük hükümetleri için elverişli ve faşist grupları yüreklendiren bir ortam yaratırken, bir yanda da, bağımlı ülkelerle olan çelişkilerin keskinleşmesi eğilimini getiriyor. Latin Amerika'nın Güney Konisinde, karşı-devrimci güçlerin ilerlediği ve faşist devrimlerin sahnelendiği dönem geçmiş, yerini kurtuluş hareketinin yükselmesi ve emperyalist yağmaya karşı özellikle Amerika Birleşik Devletleri'nin yağmacılığına karşı direniş dönemine bırakmıştır. Sosyalist Küba örneğinin Salvador halkının yiğit savaşımının ve Sandinist devrimin etkisi altında Orta Amerika harekete geçmiştir. TIAR (12) sistemi ve Amerikan Devletleri Örgütü (OAS) bunalım içindedir. Demokratik partiler ve hükümetlerin sıralarında Reagan'ın müdahaleci girişimlerine karşı muhalefet artmaktadır.

Gerek iç gerekse dış koşulların gösterdiği gibi, «Uruguay'da rejimde bir gerileme vardır, muhalefet güçlerinin süren baskılarına karşın çok çeşitli biçimlerde ilerlediği yeni bir politik durum doğmuştur». (13)

Zaman, halkın genel politikleşmesinin, demokrasi savaşımı için uyanması zamanıdır. Yiğınlar çok çeşitli biçimlerde, legal eylem alanına çıkıyorlar, muhalif yayınlarda seslerini yükseltiyorlar, ilerici kültür ve sanat alanının yeniden canlanmasını destekliyorlar.

Uruguay'da artık şu gerçek geniş ölçüde görülüyor: Diktatörlük yıkılmadan, demokrasi kazanılmadan hiçbir politik ekonomik ve sosyal sorun çözülemez. Ülkemizde 1983 yılı tutuklu politikacılar ve sendikacıların salıverildiği, yasadığı bırakılan tüm politik partilerin kamu yaşamına geri döndüğü özgür sendikal çalışmanın yeniden başladığı bir yıl olmalıdır.

Yapıcı bir ulusal kurtuluş programının gerekli olduğu görüşü de yaygınlaşıyor. Böyle bir program halkın ekonomik istemlerini (öncelikle gerçek gelir düzeyinin yeniden oluşturulmasını ve derin işsizlik sorununun çözülmesini) dikkate almalı ve tarım ve sanayi üretiminin yeniden canlanmasını, kredi ve finans kurumlarının millileştirilmesini ve sermayenin dışarı kaçmasına son verilmesini ve ülkenin dış borçların yükünden kurtulmasını sağlamalıdır. Aynı zamanda ciddi biçimde yara almış olan eğitim siste-

(11) Ulusal-reformist ve sosyal demokrat yönelimli partilerce 1979'da kurulan bir organ. (Not Red.)

(12) Amerikalılar arası karşılıklı yardımlaşma anlaşması. Askersel ve stratejik yükümlülükler içeren bu anlaşmayı ABD 1947'de Latin Amerika'ya dayatmıştı. (Not Red.)

(13) «Declaracion del comité central . . .» UKP Dış bülten, s. 3, 1983, s. 11.

minin yeniden kurulması, işten atılanların geri alınması ve tüm Uruguaylılara eşit sivil haklar tanınması konularında geniş bir görüş birliği vardır.

Ama, gerçek bir ulusal kurtuluş programının gerçekleştirilmesi açıktır ki, emperyalizmin, uluslararası finans kapitalin, yerli oligarşinin ve bankaların diktatörlük rejiminin en büyük ayrıcalığı tanıdığı bu kesimlerin çıkarlarıyla çatışacaktır.

Gerçek değişikliklerin anahtarı şu iki unsurun, demokrasinin yeniden kurulmasını isteyen herkesin savaşımı ile diktatörlüğün «aşırı liberal» ekonomik politikasından ⁽¹⁴⁾ zarar gören tüm sosyal kesimlerin istemlerinin birleşmesidir. Diktatörlüğün iyi niyetiyle hiçbir şey elde edilemez. Çözümleyici faktör emekçi halkın, tüm halkın artan hareketlenmesi olacaktır.

On yıl diktatörlük Komünist Partisi için büyük sınavalar dönemi oldu, birçok yoldaşımız işkencelere uğradı, öldürüldü. Komünistler 1973 genel grevinin sendikaların düzenlediği direnişlerin, eğitimin ve ulusal kültürün korunmasının rejimin sergilenmesinin ve dayanışma hareketinin en ön sırasındaydı. Komünistler birlik için çalışmayı sürdürecektir ve cesaretle, militanca, özveriyle en önemli yurtsever görevi yerine getirmek için, diktatörlüğün yıkılması için çalışacaklardır.

⁽¹⁴⁾ Ekonomide gerici yeni-liberalizm yönteminden – «serbest» piyasa ekonomisini savunan doktrin – azami ölçüde yararlanılması istemi sözkonusudur. (Not Red.)

Sosyalizmin gelişmesi ve tarım

«Barış ve Sosyalizm Sorunları» dergisi redaksiyonu, MSIP MK ile birlikte Budapeşte'de, Ekonomik Yardımlaşma Konseyi'ne üye Avrupa ülkelerinden bilim adamlarının katıldığı bir toplantı düzenledi. Bu toplantıda, sosyalist tarımın çağdaş gelişmesi sorunları tartışıldı. Tartışmaya şunlar katıldı: Prof. Vasil Mişev, BKP MK'ne bağlı Toplum Bilimleri ve Sosyal Yönetim Akademisi'nin ekonomiyi yönetme bölümünün müdürü; Akademisyen Erno Csizmadia, K. Marks adını taşıyan Ekonomik Bilimler Üniversitesi rektörü (MHC); Akademisyen Aladar Sipos, Macaristan Bilimler Akademisi'ne bağlı Ekonomi Enstitüsü'nün müdürü, Prof. Hermann Wiresig, ASBP MK'ne bağlı Toplum Bilimleri Akademisi'nin Sosyalizmin Ekonarczyk, PBIP MK'nin tarım şubesi başkan yardımcısı, Ekonomi Bilimleri nomi Politigi Enstitüsü müdürü; Ekonomi Bilimleri doktoru Wieslaw Milydoktoru; Petru Constantin, RKP MK'ne bağlı S. Georgin Akademisi doçenti; Akademisyen Aleksandır Nikonov, V. İ. Lenin adını taşıyan Tarım Bilimleri Akademisi'nin birinci başkan yardımcısı; Ekonomi Bilimleri doktoru adayı Lev Nikoforov, SSCB Bilimler Akademisi'ne bağlı Ekonomi Enstitüsü'nde şube yönetmeni; Ekonomi Bilimleri doktoru Ctibor Ledl, Tarım Enstitüsü Rektörü (CSSC).

Toplantıya aynı zamanda derginin başredaktörü Yuri Sklârov ve MSIP MK'ne bağlı Toplum Bilimleri Enstitüsü genel müdürü Istvan Huszar katıldı.

Aşağıda bu toplantıdan, tartışmadan bir derleme sunuyoruz.

Yaptığı açış konuşmasında, Y. Sklârov, komünistlerin her zaman tarım sorununa büyük bir dikkatle eğildiklerini belirtti ve şöyle dedi: İlk kez Karl Marks ve F. Engels, kapitalizmin sosyal-ekonomik sisteminde köyün yerini aydınlatan durumu ortaya koydular. Emperyalizm ve proletarya devrimleri aşamasının başlamasıyla, bu sorun, V. İ. Lenin için teorik araştırma konusu oldu. Bilindiği gibi, o, bilimsel buluşlarını, gerek sosyalist devrimin utkan stratejisi, gerekse yeni toplumun kuruculuğu için olağanüstü büyük önemi olan sonuçlarda genelleştirmiştir. Lenin'in işçi-köylü bağlaşıklığı öğretisi, Leninci kooperatif planı, gerçekten 10. yüzyılda dünya devrimci hareketinin teori ve pratiğinin paha biçilmez kazanımıdır.

Açıktır ki, değişik ülkelerde tarım ilişkileri ve tarım üretimi sorunları değişik, somut içerikle tamamlanıyor. Bunların çözümü için yaklaşım, basmakalıp, tek türden, ulusal koşulların özelliklerinden bağımsız veya işçi sınıfının devrimci- yenileştirici eylemlerinin tüm aşamaları için aynı türden olamaz. Bu, teorik araştırmalar yapılmasını, komünistlerin karşılıklı deneyim değiş tokuşunda bulunmasını, ulusal ekonomilerin tarım sektöründe

oluşan durumun ortak teorik çözümlenmesini, onların köylere ilişkin politikasını belirleyen sonuçların gözden geçirilmesini zorunlu kılıyor. Tarımla uğraşan bilim adamlarının Budapeşte karşılaşmasıyla uluslararası komünist hareketinde değerli yeri olan gelenekler sürdürülüyor.

Sosyalizm köye birkaç on yıl içinde, başka toplumsal düzen koşullarında yüz yıl gereken bir ilerleme yolu sağladı. Yakın geçmişte önceleri geri kalmış, tarım ülkesi olan, şimdi sosyalist ülkeler topluluğuna giren bir dizi ülkede tarımın verimliliğinin artırılmasının çözümü olanaksız bir sorun olduğu görüşü ileri sürülüyordu. Köyün sosyalist yenilenmesi, Leninci kooperatif planının yaşamda gerçekleştirilmesi, onun sosyal-ekonomik gelişmesi için güçlü bir itici güç oldu. Köylü yaşamının geriliği ve durgunluğu gerilerde kaldı, köylü kötü ürün alma ve aç kalma korkusundan kurtuldu, sosyalist toplumun eşit haklı üyesi oldu. EYK ülkelerinde tarımın çağdaş maddi-teknik temeli oluşturuluyor, endüstride kullanılan üretim yöntemleri tarımda da giderek daha geniş biçimde kullanılıyor. Kentle köy arasındaki sosyal ekonomik fark giderek siliniyor.

Ancak şimdi kararlı bir biçimde daha da ileri gitme, tarım sektörünün gelişmesi için yeni kaynakları mobilize etme, tarımın ekonomik mekanizmasını yeni koşullara uygun olarak yeniden düzenleme zorunluluğu ortaya çıkmıştır. Bu, kardeş partilerin belgelerinde haklı olarak derinliğine ve genişliğine ele alınmıştır. Sosyalizm kuruculuğunun günümüz aşamasında EYK'ne üye ülkelerin tüm ekonomik politikalarına bağlı olan ana aşevinin başarıyla çözümü, büyük ölçüde tarım üretiminin düzeyine bağlıdır. Üretim geniş boyutlarda entansifleştirme ve bilimsel-teknik buluşların kazanımlarından yararlanma yolunda emekçilerin gereksinimlerini en yüksek düzeyde karşılama. Halkın gıda maddeleri gereksinimini karşılama. Bu, iş gücünün yeniden üretilmesi, fizyoloji veya tıp sorunu değildir, sosyal politikanın temel öğelerinden biridir.

Bilindiği gibi tarım ürünlerinin üretimi ve dağılımı insanlığın global sorunlarından biri oldu. Dünya çapında bu sorun etrafında şiddetli bir politik ve ideolojik savaşım sürüyor. Emperyalist gericiliğin temsilcileri, gıda maddeleri sağlamanın bir silah olduğunu sadece açıkça söylemekle kalmıyorlar, bu «silahı» yürürlüğü koyuyorlar. Kimi durumlarda gıda «yardımı» yapıyorlar, ama bu, onu alan halka, pahalıya mal oluyor. Çoğu kez egemenliğinin bir bölümünü yitirmesine yol açıyor, başka durumlarda ise, tersine gıda maddeleri sağlamayı kısıtlayarak, kendi çıkarları doğrultusunda gıda ürünleri fiyatları üzerinde oynayarak, politik baskı yapıyorlar. Bütün bu eylemleri, sözde halkların açlıktan kurtulması için biricik yol bulunduğu, bununda emperyalizmin ayağına düşmek olduğu yönündeki propaganda yalanı izliyor.

Bu durumda, dünya kamuoyunun, sosyalist devletlerin tarım alanındaki kazanımlarına, onun artan potansiyeli ve perspektiflerine, aynı zamanda

onun önünde duran sorunlarına ilişkin gerçeği daha iyi bilmesinin özel bir önemi vardır.

Biz, sosyalizm için gıda maddeleri sağlamayı, silah değil, barışı güçlendirme, ülkeler ve halklar arasında karşılıklı anlayışı ve işbirliğini geliştirme aracı olduğunu kesin olarak söyleyebiliriz. Sosyalist ülkeler topluluğunun tarım alanındaki kazanımları, dünya beslenme sorunlarının çözümüne olan katkısının temelini oluşturuyor.

Tarım üretimi ve onun ürünlerinin değiş-tokuşu, çoktan sosyalist ülkelerin işbirliği alanı olmuştur. Şimdi bunun için yeni olanaklar açılıyor. Bunların tam ve etkin uygulanması, kardeş partilerce ortaya konulan ortak, enternasyonal görevdir.

ON YILIN BİLANÇOSU

Karşılaşmaya katılanlar yaptıkları konuşmalarda, 70'li yıllarda elde edilen başarıları verilerle kanıtladılar, EYK'ne üye ülkeler ekonomisinin tarım sektörü önünde duran çözülmemiş sorunları ve ödevleri belirttiler.

V. Mişev şöyle dedi: Bulgaristan tarımı ileriye doğru adımlar attı. 1981'de tarıma, 1970 yılına oranla % 66 daha fazla yatırım yapıldı. Bu, üretimin teknik donatımının iyileştirilmesini sağladı. Örneğin, 100 hektar sürülen toprak hesabıyla traktörlerin gücü 54'ten 96 beygir gücüne çıktı. Hektar başına kimyasal gübre 159 kilodan 256 kiloya yükseldi. Bu da, tarım ürünleri verimliliğinin artmasını sağladı. Şimdi ülkede hektar başına ortalama 4 bin kilo tahıl elde ediliyor. Birçok ilde ise, kötü hava koşullarına karşın, birkaç yıldan beri 5 bin veya daha fazla tahıl elde ediliyor. Tarım alanında toplam üretim 1980 yılında 1970 yılına oranla % 21 arttı. Genellikle son iki yılda dinamik bir gelişme oldu: Gayri safi ulusal hasıla yaklaşık % 11 oranında arttı, tahıl üretimi ise % 29 arttı.

Tüm Bulgar vatandaşları daha iyi beslenmeye başladı. Bir kişinin günlük rasyonu 3.600 kilo kaloriye ulaştı. Bir kişinin geçen yıl tükettiği et, 1970'deki gibi 43,7 değil, 68,6 kiloya ulaşmış olsa da, süt, yumurta tüketimi önemli ölçüde artmış olsa da, bütün bunlar hâlâ fizyolojik normların biraz altındadır. BKP'nin 12. Kongresinin (1981) tarım ürünleri üretimini nicel ve nitel bakımdan artırma ödeviyle ilgili kararı, Bulgar halkının «az beslendiğini» değil, emekçilerin beslenme yapısını iyiye doğru değiştirme çabalarını içeriyor.

E. Csizmadia, konuşmasında şunları belirtti: Macaristan savaş yıllarında, 50'li ve 60'lı yıllarda kişi başına düşen toplam tarım üretimi ve genel olarak tarımın gelişme temposu bakımından Avrupa devletleri arasında 14-18'ci yerlerdeyken, 1978 yılında birinci yeri Hollanda ve Dani-

marka ile paylaştı, 1980 yılında ise, kişi başına tahıl üretimi bakımından Avrupa kıtasında Danimarka'dan sonra ikinci sırayı aldı. Genel olarak işlenilir bir hektar topraktan alınan tarım ürünleri üretimine göre, 1971–1978 yıllarında Macaristan Halk Cumhuriyeti, dünyadaki ortalama üretim düzeyini beşmisli aşmıştır. Yem sorunu çözüldü, ülke gıda maddeleri dış-satımını artırmaya başladı.

Bu kazanımlar temelinde, sadece halkın beslenmesi önemli ölçüde iyileşmekle kalmadı, Macaristan köylerinin yaşamında büyük sosyal-ekonomik ilerlemeler gerçekleşti.

Daha 1960'da, kararlılıkla, daha önceki dönemin yanlışlıklarının üstesinden gelen MSİP köylü ile kentlinin yaşam düzeyi arasındaki farkın yavaş yavaş ortadan kaldırılması politikasına geçti. Yaklaşık %15–%17'yi bulan gelirlerdeki farklılık 60'lı yılların sonunda ortadan kaldırıldı. Genel olarak kooperatif işletmeciliğin gelirleri hızlı bir biçimde artmağa başladı.

70'li yıllarda, köyde sosyal yardımlar sistemi kökten değişti. Şimdi 100 binin üstünde kooperatif üyesi emeklilik maaşı, yaşlılık yardımı, aile zammı alıyor. Köylüler, tüm sağlık yardımlarından yararlanıyor. Halk eğitiminin durumu iyileşti. Örneğin devlet işletmelerinde ve kooperatiflerde çalışan her yedi kişiden birinin orta ve yüksek öğrenimi vardır, üçte biri ise, uzman işçidir. Giden kuşağın yerine, düşünme, istemleri ve yaşam koşulları bakımından kent nüfusuna benzeyen daha kültürlü ve mesleki açıdan iyi hazırlanmış insanlar alıyor.

İ. Huszar da şunları söyledi: Bu olumlu değişiklikler, köylüyü kooperatifleştirmenin bir sonucudur. Büyük sosyalist tarım işletmeleri köye çağdaş tekniği getirdi, teknik aydınlar gibi yeni bir sosyal katmanla köy toplumu zenginleştirdi. Kooperatifler köylerin gelişmesi için her türlü maddesel yardımı yapıyor. Bunun için de, Macaristan'da şöyle deniyor: «Kooperatif nasılsa, köy de öyledir».

H. Wirsig, konuşmasında şunları belirtti: Tarımın giderek geliştirilmesi ve entansifleştirilmesi yönünde ASBP'nin 8. Kongresinin (1971) saptadığı politikayı yaşamda gerçekleştiren Demokratik Alman Cumhuriyeti emekçileri önemli başarılar elde ettiler. 10 yıl sonra, 10. Kongre'de, ASBP MK Genel Sekreteri E. Honecker haklı olarak DAC'nin sosyalist tarımının politik, ekonomik ve sosyal bakımdan daha da güçlendiğini ve toplumun güçlü etmeni olarak kendini yeniden gösterdiğini belirtti. (!) Tarım sektörünün başarıları, genel olarak halk ekonomisinin güçlenmesine katkıda bulundu, ona, gıda maddeleri fiyatlarının sabit kalması için önkoşullar oluşturdu. Eğer dünya pazarında 70'li yıllarda tarım ürünleri fiyatlarının hızla yükseldiği gözönünde bulundurulursa, bu önemli bir kazanımdır.

(!) Protokoll des X. Parteitages der Sozialistischen Einheitspartei Deutschlands, Bd. 1, Berlin 1971, s. 57.

Tarımın üretim potansiyeli önemli ölçüde arttı: Tarım alanında çalışan bir işçinin payına şimdi üretim fonlarından 74 bin mark düşüyor. Bu, bahçivancılıkta ve hayvancılıkta endüstri yöntemlerine geçişin giderek genişlediğini gösteriyor. Tarım ürünleri üretimi, daha önceki 10 yıla oranla % 22 arttı. 1966–1970 yılları arasında hektar başına ortalama tahıl üretimi 2.940 kilo iken, 1976–1980 yılları arasında 3.540 kiloya yükseldi. Bu dönem içinde et üretimi (tarım arazisi hektarı hesabıyla) 214 kilodan 303 kiloya, süt üretimi 1.086 kilodan 1.155 kiloya çıktı.

Yüksek kaliteli ürünlerin tüketimi artmaya devam etti. DAC'ndeki 1981 yılında kişi başına et tüketimi 90,5 kiloyu, süt 99 litre, sebze 95, meyve 58 kiloyu buldu. Ancak her ülkede özgül koşullar vardır, her halkın gerekli ve yeterli gıda ürünleri tüketimi düzeyi konusunda kendisinin sabit görüşü vardır. Bu görüşler, sadece belirli ölçüde, bilim adamlarınca saptanan normların, kişi başına tüketilen gıda maddeleri miktarların ve beslenme yöntemlerinin etkisiyle oluşuyor. Tüketilen gıda maddeleri miktarının kalorisinde ifadesini bulan beslenme normları, ekonominin planlanması ve değişik etmenlerin etkisiyle oluşan gereksinimleri karşılamak için yeterince gerçekçi bir temel oluşturuyorlar. Ülkemizdeki planlama organları gıda maddeleri arzının talebi karşılayacak biçimde olmasını sağlamaya çalışıyorlar ve bunu toplumda pratik istikrarın güçlenmesinin önemli bir etmeni olarak görüyorlar.

Kollektif üretimin gelişmesindeki başarılar, kooperatifçi köylüler sınıfının gelişmesini derinden etkiliyor. Bunu tarımda çalışanların yüksek uzmanlık düzeyi kanıtıyor: Bunların yaklaşık % 90'ının mesleki hazırlığı, % 8'inin orta ve yüksek öğrenimi vardır. DAC köylüleri, emek alanında birçok girişimde bulunuyorlar, büyük yaratıcılık gösteriyorlar, sosyalist toplumun oluşmasına bilinçli olarak katılıyorlar.

V. *Mlynarczyk*, son yıllarda Polonya tarımında çok elverişsiz bir durumun oluştuğunu, 1979 yılında başlayan tarım üretiminde düşüşün, beslenme durumunun şiddetli bir biçimde kötüleşmesine ve temel gıda maddelerinin karneye bağlanmasına yol açtığını belirtti ve devamla şunları söyledi: Bu başarısızlığın başlıca nedenleri şunlardır: Birincisi, tarım sektörüne hizmet eden endüstri kollarının (tarım makineleri, kimyasal gübre üretimi vb.) çok yavaş gelişti, bunun sonucu olarak tarımın maddi-teknik temeli zayıfladı; ikincisi, yem ithali olağanüstü arttı.

Varlığını sürdüren toprak kullanımı yapısı, onun dağınıklığı tarımda verimliliğin artırılmasını ve ülkenin gereken gıda maddelerini kendisinin sağlamasını ciddi bir biçimde zorlaştırıyor. Polonya toprağının dörtte üçü, 1980'de sahip oldukları toprak parçası sadece 5,4 hektar olan aile ocaklarının elinde bulunuyor. Köylülerin % 70'i (bunların sayısı 30 milyona yakındır) ortalama ölçüsü 0,5 hektardan fazla olmayan iki veya daha fazla toprak parçasını işliyor.

Küçük toprak kullanımı, yüksek verimlilik niteliği olan bitki ve hayvan çeşitlerinin geliştirilmesini zorlaştırıyor. Sayıları 2 milyon 800 bini bulan tek başına çalışan köylüyü yeni tahıl cinslerinin üstünlüğüne inandırmak yetmiyor, bunun için gereken koşulların oluşturulması gerekiyor. Bu, toprağın şiddetli bozulması sürecine yol açan patates üretiminin gelişmiş olduğu Polonya'da olağanüstü karmaşıktır. Bunu sağlamak için, aynı zamanda yüksek verimli hayvan cinslerinin bakımı için, küçük köylü işletmelerinin nesnel olanakları yoktur.

Ekonominin gerçek durumunu çıkış noktası yapan PBİP, şimdi tarımın tüm sektörlerini olanaklı olduğu kadar entansifleştirmeye ağırlık veriyor. Verilere göre, cari harçmalar ile mal üretimi verimliliği arasındaki oran endüstri işletmelerinde daha elverişlidir. Bu, en başta şununla izah edilebilir: Küçük, ekonomik bakımdan zayıf olan işletmelerin birçok gideri (örneğin, bitkileri koruma araçlarının, hayvanlar için yem ve ilaçların satın alınmasında) el emeğiyle karşılanıyor. Köylü zararlı otları ayıklıyor, hayvanlara iyi bakım, hastalanma rizikosunu, hayvan telefatını azaltıyor. Bütün bunlar etkinliğin hesaplanmasında gözönünde bulundurulmuyor.

Polonya tarımının ilerlemesinin en önemli koşulu, ana üretim aracı olan toprak üzerinde yoğunlaşmakta yatmaktadır. Toprağın bugünkü kullanımı durumunda, kollektifleştirme sektörü kapsamına giren toprakların (2) işlenmesi, onun verimliliğine olumsuz etki yapıyor. Bunun için PBİP, toprakların birleştirilmesi sürecinin bir bölümünün özel sektör çerçevesinde gerçekleşmesini daha uygun sayıyor. V. Mlynarczyk'in kanısına göre, 50 hektara kadar toprağı işliyen (ancak bunların çoğunun 15'ten 20 hektara kadar toprağı vardır) belirli tarım ürünü üretiminde uzmanlaşmış köylü aileleri çiftliklerinin ortaya çıkışı, kapitalist gelişme eğilimleri doğurmayacaktır. Çünkü, toprak kullanımında üst sınır ailenin çalışma olanağına göre saptanmıştır ve iş gücünün sömürülmesini dışlamaktadır. Belirli ölçüde güçlenmiş olan çiftlikler ise, daha sonra köyün kooperatifleştirilmesi yolunda ara basamağın bir atlama tahtası rolünü oynayacaktır.

Romanya tarımının 70'li yılların ikinci yarısında geçtiği yol üzerinde du-ran *P. Constantin*, bu dönem içinde Romanya tarımında belirli bir iler-

(2) Kollektifleştirilen toprak arazisi 1970'li yıllarda 1 milyon hektarı aştı. En başta bu, yaşlı insanların devletten emeklilik maaşı alma hakkını kazanmak için sahip oldukları toprağı devlete vermeleriyle gerçekleşti. Ancak, bu toprak parçaları birbirinden ayrı yerlerde, dağınık olduğu için bunların devlet ve kooperatif işletmelerinin gücüyle işlenmesi, şu veya bu büyüklükte bitişik olanlar haline getirilmeden, ekonomik açıdan yararlı değildir. Bunun için de şimdi, 60 bin hektar toprak, bitişik toprağı işliyen köylüye kiraya veriliyor. Bu da şu anlama geliyor: Tarım arazisinin % 30,7'inin kooperatifleştirildiği göstergesi, durumu tam yansıtmıyor. Gerçek kooperatifleştirme, hukuksal kooperatifleştirmenin gerisinde kalıyor. (Not Red.)

leme kaydedildiğini gösteren şu verileri sergiledi: 1970–1980 yılları arasında tarım ürünleri üretimi ortalama % 4,8 oranında arttı. Ortalama tahıl üretimi önemli ölçüde yükseldi, önceki beş yıllık döneme kıyasla 4,5 milyon ton artarak, 19,4 milyon tona ulaştı. Hayvan sayısı arttı. Ancak RKP'nin belgelerinde belirtildiği gibi, Romanya tarımı hâlâ daha olanaklarının gerisinde kalıyor. 1976–1980 yıllarını kapsayan beş yıllık tarım planı tüm göstergeler bakımından yerine getirilmesi ve bu, kentte oturanlara gıda ürünleri, en başta et ve süt sağlanmasında belirli zorluklara yol açtı. Burada elverişsiz hava koşullarının yanısıra, planlamada ve tarımın yönetimindeki kimi yanlışlıklar da rol oynadı. Bir dizi işletmede, plan ve teknoloji disiplini çok zayıf, maddi-teknik temel, yeterince tam kullanılmıyordu. Merkezi ve yerel tarım organlarının çalışmalarında bürokratik eğilimleri de gözleniyordu. Kimi kooperatiflerin ve devlet işletmelerinin yöneticileri ve uzmanları bilimin kazanımlarının kullanılması konusunda çok az çaba harcıyorlardı.

RKP'ne göre, Romanya'da tarım üretiminin genişletilmesinin ekstansif etmenleri artık hemen hemen tükenmiştir ve tarımın entansifleştirilmesi sorunları ilk sırayı almaya başlamıştır. Bunun için de Parti'nin 12. Kongresi (1979) ulusal ekonominin bu kolunun geliştirilmesine özel bir dikkat ayırdı ve şu ödevi saptadı: Yeni tarım devrimi gerçekleştirilmelidir. Onun özünü RKP Genel Sekreteri N. Çauşesku şöyle tanımladı: Üretimi iki kat artırdıktan sonra, bu tarımda yeni bir devrim demektir, biz, daha güvenli tempolarla ileriye gidebileceğimiz bir düzeye ulaşacağız.»

Böylesi bir devrimin gerçekleştirilmesi, çabaların şu üç ana yönde yoğunlaştırılmasını öngörüyor: Üretim güçlerinin daha hızlı geliştirilmesi, tarımın örgütlenmesi ve yönetiminin yetkinleştirilmesi, aynı zamanda köylünün emeğinde, düşüncelerinde köklü bir değişimin gerçekleştirilmesi. Bu beş yıllıkta tarım alanına yapılan yatırımlar % 44 artırılıyor.

Toplantıya katılan Sovyet bilim adamları, Sovyetler Birliği'nde 70'li yıllarda tarımın geliştirilmesi için ne denli büyük işlerin yapıldığını anlattılar ve şunu belirttiler: SBKP Merkez Komitesi'nin Mart (1965) Plenumundan sonra, ekonominin tarım sektörüne yatırımları önemli ölçüde artırma ve onun maddi-teknik temelini güçlendirme politikasına geçildi. Tarıma hizmet eden yeni endüstri kolları oluşturuldu: Hayvancılık ve yem üretimi için makine yapımı, karma yem üretimi ve mikrobiyolojik endüstri. Kolhozlara ve sovhozlara tarım makineleri sağlanması artırıldı: Köyde emeğin elektrikle donatımı ve kimyasal gübre sağlanması yaklaşık üç kat, sulanan topraklar, bataklıklar kurutularak işlenir hale getirilen topraklar alanı 1,7 kat arttı. Tarımda çalışanların emek verimliliği de iki kat yükseldi. Başka bir deyişle, geçen on yıl içinde tarımın maddi-teknik temeli önemli ölçüde yenilendi, emek yavaş yavaş endüstriyel nitelik almağa başladı.

Tarımın geliştirilmesine ilişkin hedefe yönelik politika, 10. beş yıllık plan döneminde (1976–1980) yıllık ortalama ulusal üretimi yedinci beş yıllık plana oranla % 50 yükseltme, bu arada tahıl üretimini % 57, sebze üretimini % 56, meyve üretimini % 134, et üretimini % 59 oranında artırma olanağı sağladı. Bunun sonucu olarak insan başına tüketim de arttı: Et ve etli ürünler % 41, süt ve sütlü ürünler % 25, yumurta tüketim de arttı: Et misli, sebze % 35. FAO'nun verilerine göre, günlük tüketilen maddeler ortalama olarak 3.443 kaloriyi buluyor. Bu da, beslenmenin fizyolojik normlarına yaklaştığımızı gösteriyor.

N. Nikonov şöyle dedi: Ama bu, bizi memnun etmiyor. Son 15 yıl içinde tarım üretiminin büyüme hızı, (yıllık ortalama % 2,5) emekçilerin parasal gelirlerinin yıllık ortalamasından (% 4,5) geride kalıyordu. Bu arada tarım ürünleri fiyatları değişmemiş ve oldukça düşük düzeyde kalmıştır. Bundan dolayı, ilk başta hayvan ürünlerine yönelen ve bu arada yalnız nicel değil, nitel değişikliğe de uğrayan artan gereksinimler tümüyle karşılanamamıştır.

Sovyet ekonomisinin tarım sektörünün yeterince hızlı gelişmesinin bir dizi nedeni vardır: Hem büyük Sovyet ekonomisini kurma çalışmalarının düşük düzende başlamış olması, hem savaşların getirdiği ağır yıkımlar, hem de tarım çalışmalarının yürütüldüğü nesnel ağır doğa koşulları gibi sürekli eylem gösteren faktörler. Belli aralıklarla tekrarlanan kuraklıklar ve öteki doğa afetleri tahıl ve diğer ürünlerin üretiminde büyük değişmelere neden oluyor. Örneğin, 70'li yıllarda ortalama yıllık tahıl üretimi 193 milyon tondur, en çok 237 ve en az da 140 milyon ton.

SBKP Merkez Komitesi'nin 1982 Mayıs Plenumu, Partinin 26. Kongre kararları doğrultusunda iki beş yıllık kapsayan Gıda Programını kabul etti. Onun ana amacı, şudur: «Halka her türlü geniş tüketim mallarını olanaklı en kısa süreler içinde sağlamak, Sovyet insanların sofrasını daha kaliteli mallarla zenginleştirmek.»⁽¹⁾

L. Nikoforov ise şunları vurguladı: Ülkemizde 70'li yıllar, köyde sosyal-ekonomik ilişkilerin gelişmesinde belirgin bir aşamadır. Bunlar gelişmiş sosyalizm koşullarında ilkesel değişikliklere uğruyorlar. Köylülerin şu veya bu çalışma koşulları ve yaşamı yalnızca basit bir iyileşmeye değil, aynı zamanda genel olarak onun yaşam biçimi giderek daha büyük değişikliğe uğruyor, kentle yakınlaşıyor. Marksizm-Leninizm kent ile köy arasındaki sosyal-ekonomik farklılıkları ortadan kaldırma ilkesinin gerçekleşmesi için somut önkoşullar oluşuyor.

Sosyalist toplumda iş bölümü yavaş yavaş yeni bir nitelik kazanıyor. SSCB'nin köylerinde ve küçük kentlerinde tarım ürünlerini toplama, depo-

(1) SSCB'nin 1990 yılına kadarki dönemi kapsayan Gıda Programı ve onun gerçekleşmesi önlemleri, Moskova, 1982, s. 30.

lama ve yeniden işleme işletmeleri giderek yoğunluk kazanıyor. Buralarda aynı zamanda tarım-sanayi kompleksleri sistemine girmeyen yan üretim ve zanaat kolları, yerli kaynakların daha tam kullanılmasını, işçilere tüm yıl içinde çalışma olanakları sağlayan büyük firma ve işletmelerin şubeleri kuruluyor. Ulaşım, sosyal altyapı gelişiyor. Kentlerin köyle üretim ve sosyal-ekonomik ilişkileri daha sıkı oluyor, ve soyut bir ayırım gören kent ve köy toplumsal alt sisteminin yerine «kent-köy» bütünsel sistemi alıyor.

Tarımın gelişmesinde Çekoslovakya önemli başarılar elde etmiştir. C. Ledl şöyle dedi: Onun son on yıl içindeki gelişmesi, geçen 20 yıla oranla (önceki yıllık ortalama % 1,7, son on yıl içindeki yıllık ortalama gelişme % 2,3) çok daha yüksekti. Uluslararası kıyaslamaların da gösterdiği gibi, Çekoslovakya kişi başına düşen temel tarım ürünleri üretiminde FAC, Belçika ve İngiltere'yi geride bırakmıştır. Ülke emekçilerinin günlük yiyecek payı, fizyolojik açıdan nicel ve nitel olarak optimal oranlara yaklaşıyor. Örneğin, kişi başına düşen ortalama yıllık et tüketimi 1970'te 72 kilogramdan, 1982'de 85,6 kilografa yükselmiştir. (4) Çekoslovakya proteyini hayvan ürünlerini en çok tüketen devletler arasında yer alıyor. Rasyonel beslenme yapısına yaklaşmak için ise meyve ve sebze tüketimini bir hayli artırmak gerekiyor.

Köyde sosyal-ekonomik ilişkilerin gelişmesini niteleyen konuşmacı şunu belirtti: Çekoslovakya'da tarım üretiminin makineleştirilmesi, tarım ve sanayi emeği arasındaki farkları giderek azaltıyor. Köylülerin kullandığı binalar, makine ve aygıtlar hızlı bir artış gösteriyor, sanayi işçilerinin aynı göstergelerine yaklaşıyor. Bugün köyde emek ve en başta makinelerin ve makineler aygıtının bakımıyla bağlıdır, kol emeğinin payı mutlak olarak bazı mevsimlik operasyonlarda yüksek düzeyini korumasına karşın, sürekli azalıyor. Çekoslovakya'da tarımda çalışan her üç kişiden birilisede ve o düzeydeki okullarda özel öğrenim görmüştür (devlet sektöründe çalışanlar için bu gösterge % 40'tır). Uzmanlaşma yapısının iyileştirilmesi emeğin ortalama yıllık ödeme düzeyinin yükseltilmesini getiriyor; son yıllarda o, tüm ekonomide eşitlenmiştir. Denebilir ki, Çekoslovakya'da yaşam düzeyi ve yaşam koşulları bakımından kent ile köy arasındaki farklar artık ortadan kaldırılmıştır. Köylülerin kendileri de değişiyor, yaşam biçimi bakımından işçilere yaklaşıyorlar.

YENİ DÜZEYDE ENTANSİFLEŞME

EYK üyesi tüm Avrupa ülkelerinde, tarım üretimini yeni topraklar işleme açarak arttırma olanakları tükenmiş olduğuna göre, üretimin çok

(4) 1982'de et fiyatlarının artırılmasından sonra tüketim biraz düşmüştür. (Not Red.)

yönlü entansifleştirilmesi, geçen on yılın da gündeminde yer alıyordu. 80'li yıllarda bu, değişen dış ekonomik koşulların etkisi altında çok daha büyük bir gereksinim oldu.

E. Csizmadia, bu konuda şöyle dedi: Tarım ürünleri ve hammadde ihracatçısı kapitalist ülkeler, sosyalist ülkelerin ihraç ettiği yiyecek malları fiyatlarını kasıtlı olarak düşürüyor, tersine kendi ürettikleri malların (hayvan yemi, bazı üretim araçları) fiyatlarını da aşırı derecede artırıyolar. Ve sosyalist ülkeler tarımda, onun tam üretim özerkliğini sağlayacak olan sanayi yapısına henüz sahip olmadıkları için, çoğu durumlarda, hatta yalnızca ulaşılan düzeyi acakta tutmak için makine, kimyasal maddeler veya proteinli hayvan yemleri ithaline başvurmak zorunda kalıyorlar. Bu malların pahalılaşması eğiliminin ağır basması tarım ve hayvancılığın hızlı biçimde gelişmesini zoraştırıyor.

H. Wirsig ve E. Csizmadia, temel enerji taşıyıcıları fiyatlarındaki artışların sonuçları sorununu ortaya attılar. W. Wirsig şunu belirtti: Örneğin, DAC'nde tarım üretiminin gelişmesi, 70'li yılların ilk yarısında, bizde yerince petrol olacağı görüşüne dayanıyordu. Yemlerin teknelerle kurulması, yem konsentratlarının hazırlanması için dizel yakıtı kullanan büyük potansiyeller harekete geçirilmiştir. Tarım kooperatifleri üretimde ardıcıl bir uzmanlaşma ve yoğunlaşma, tarımın hayvancılıktan ayrılması yoluna girdiler. Bu, iç ekonomide taşıma işlerini önemli ölçüde artırdı; işçilerin ve hayvan yemlerinin ucuz yakıt kullanarak büyük mesafelere taşınması harcamaların düzeyini pek etkilemiyordu, bundan dolayı da üretimin bölgesel dağılımına pek önem verilmiyordu.

Petrol fiyatlarındaki büyük artışlar, ekonomiyi geliştirme koşullarında değişim yapmaya zorladı. EYK'nin aldığı önlemler, bu değişime daha kolay geçmeye devam etmiştir, ama gene de DAC tarımı akar yakıt kullanımını (bu arada işyerleri dağılımını akılcıca saptayarak) hızlı ve köklü bir biçimde azaltma, olanaklı olan her yerde yerli linyit madenlerinin kullanımına geçme zorunluluğu ile karşı karşıya gelmişti. Böylesi derin değişiklikler tarımda verimliliğin yükseltilmesini engelleyen çok sayıda ek yatırımlarla bağlıydı.

H. Wirsig devamla şöyle dedi: Geçmişte, temel sorun halka gıda maddeleri sağlamaktır; üretimin verimliliğini artırmak, ikincil sorundur görüşü savunuluyordu. Hatta şöyle bir alternatif te ileri sürülüyordu: Ya her ne pahasına olursa olsun büyüme, ya ekonomik girdilerin artırılması. Ama sosyalist ekonomi için en yüksek düzeyde, etkin bir üretim yapma görevi yeni değildir. 80'li yılların koşulları, entansif üretim, fon ve hammadde tasarrufu yoluna hızla geçilmesini daha zorunlu duruma getirmiştir. Üretimi yeni düzeyde entansifleştirmek, artışın ana etmen rolünü ek yatırımların oynadığı eski eğilimleri kırıp aşmak gerekiyor. E. Honecker köylü kongresinde (1982) yaptığı konuşmada, üretimde, yapılan harcamaların

artışını geride bırakan gelişme hızı sağlanmasının, ülkede tarımın gelişmesinin kilit sorunu olduğunu belirtti. (2)

Bu yeni yaklaşım, hiç bir biçimde, entansifleştirmenin genel teorik nitelmelerini yeniden gözden geçirme anlamına gelmiyor. ASBP'nin, tarımda etkinliğin en yüksek düzeyde artmasını belirleyici çizgi yapan tarım politikası, eskiden olduğu gibi, şimdi de üretimin giderek yoğunlaşması ve makineleşmesini içermektedir.

H. Wirsig'e göre, genel olarak yeniden üretimin oluşan koşullarını karamsar biçimde değerlendirmek için herhangi bir neden yoktur. Olumsuz etmenlerin yanısıra, tarımda verimliliğin yalnız yapılan harcamaları karşılamaya değil, hatta bunları aşmaya olanaklı verecek başka etmenler de (bilimsel-teknik ilerleme, yönetimi yetkinleştirme vb.) eylem gösteriyor.

Tartışmalara katılanların birçoğu, bir yandan fonların «pasif» kesimi (binalar), ile öte yandan teknik bakımdan hızlı bir biçimde gelişen ve bundan dolayı da tarım kollarında daha çok üretimi doğrudan etkileyen makineler ve donatılar arasındaki orantı değiştiği ölçüde tarımda teknik ilerlemenin öneminin arttığına dikkati çektiler. E. Csizmadia şu bilgiyi verdi: Örneğin, Macaristan'da, sosyalist tarımın yeniden kurulmasının ta başlangıcında kooperatif binaları kurma, yeni yollar yapma, elektrik hatları çekme ve su kanalları açma, yeni bağ ve bahçelerin temellerini atma, yani ana sermayesi oldukça daha yavaş ödenen alanlara yönelme sorunu başta gelen bir görev oldu. Sonuç olarak Macaristan bugün, çağdaş tarım üretimi için gerekli tüm olanaklara sahiptir, dünyanın bu alanda en gelişmiş ülkeleri düzeyindedir. Ve son zamanlarda, bu alandaki harcamalar artan ölçüde makinelere ve donatılara ayrılıyor.

70'li yıllarda, DAC'nde kurulan büyük hayvan çiftlikleri komplekslerini zorlama bir kuruculuk ve sosyalizmde planlama yanlışlığı olarak nitelermeye çalışan burjuva propagandasıyla polemik yaparak H. Wirsig, şunları vurguladı: Bu önlemler ne ekonomik açıdan temelsizdir ve ne voluntaristtir. Daha büyük binalar kurulmasına geçişi tarımda geniş ölçüde bir kooperatifleşmeye geçiş gerektirmiştir. Biz en temel amaçlardan – üretimde endüstriyel yöntemleri uygulamadan vazgeçmiş değiliz. Yalnızca bu sürecin yeniden üretimin oluşan yeni koşulları açısından ulaşılabilecek gelişme hızı üstüne görüşler değişmiştir. Şimdi dikkat merkezi yer değiştiriyor, tekniğin etkin bir biçimde kullanılmasına yöneliyor.

Söz alanlar, tarım makinelerinin gereken düzeyde kaliteli olmadığı ve eksik donatımlı olduğu sorununu ileri sürdüler. Ülkelerimiz yeni makine ve bunların kilit öğeleri olan biçer-döğerler olan sistemler uygulamaya başladılar. Ancak, bugün bunların üretimi için yapılan harcamalar, yedek

(2) Bak: «Neues Deutschland», 15–16 Mayıs 1982.

parçaların, taşıt araçlarının vb. yetersizliği yüzünden haklı gösterilemiyor. Sonuç olarak, biçer-döğerlerin zaman bakımından sağladığı o çok değerli kazanım hiçe indiriliyor.

E. Csizmadia şunu belirtti: Tarım makineleri üretiminin yapısal yeniden kuruluşu, değişik makine türleri açığına ortadan kaldırma yoludur. Bundan başka, makine sistemlerinin takım olarak tamamlanması bazı kooperatiflerin ve devlet işletmelerinin «özel» işi olmasına son verilmesi çok önemlidir. Gelişmiş sanayi ülkelerinde, böylesi sistemlerin oluşturulması işleriyle üretici fabrikalar uğraşiyor. Sorunu bizde de çözmek gerek; bu önemli işlevi ya sanayi, yada ticaret üzerine almalıdır.

EYK üyesi ülkelerin tarımın sanayi temelini ortak geliştirmeleri büyük ekonomik sonuçlar verecektir. EYK pazarlarında bazı tarım makineleri açığı, bu makinelerin tümüyle sosyalist topluluk içinde üretilebilir olmasına karşın, bizi FAC veya ABD'nden bu tür makineleri satın almaya zorluyor. Oysa Macaristan, bunları, Konseydeki ortaklarının kapitalist pazarlardan satın olmak zorunda kaldıkları yemlik tahılı sağlayarak ödeyebilirdi.

Aynı zamanda, *A. Nikonov*, *P. Constantin* ve diğerleri de, tarım makineleri kuruculuğu alanındaki uluslararası işbirliğinin önemini vurguladılar. M. Mişev ise, sosyalist topluluk devletlerinde makine üretimi için büyük potansiyeller olduğuna dikkat çekti ve çabaların birleştirilmesi için hiç bir nesnel engelin bulunmadığını belirtti. Ancak bu ciddi sorunda daha fazla *esneklik ve ardıcılık* göstermek gerek.

BÜTÜNSEL YAKLAŞIM

Tartışmaya katılanlar tarım üretiminin entansifleştirilmesi yol ve yöntemlerini görüşürken bu karmaşık görevin başarısının, sorunların çözümünde bütünsel yaklaşıma çok bağlı olduğunu belirttiler.

Toplumsal iş bölümünün derinleşmesi, kendi içinde kurmaşık ve çok çeşitli ilişkilerin, işletme ve kollektiflerin çıkarlarının sürekli uyumlaştırılmasını gerektiren, önceleri birbirinden ayrılmış halkaların ardarda sıralanan eylem biçimlerinden bütünsel ulusal tarım-sanayi komplekslerini oluşturuyor.

A. Sijos şöyle dedi: Kapitalizme oranla sosyalist düzen, tarım ile sanayinin bütünleşmesi için nesnel olarak çok daha elverişli koşullar yaratıyor. Ancak onun üstünlükleri hemen kavranılamamıştır; bu doğrultuda amaca yönelik eylemlere geçmek için tarımda belli bir gelişme aşamasına ulaşmak gerekmiştir. Tarımın sanayileşmesinin ilk aşamalarında dikkatler verimliliği artıran bir o, bir bu etmenlere (makinelleşmeye, kimyasal tarım ilaçlarına, tohumluk veya hayvan türlerini iyileştirmeye) çevrilmiştir.

Üretimin ayrışma yerini entegrasyona bırakması gerektiği şimdi daha açık görülüyor. Yeni, sistemli yaklaşım, üretimin tüm ortak etmenlerini hesaba katmakla, onun teknik, biyolojik, kimyasal ve kendi özel öğelerini bilimsel temelde uyumlaştırmakla görevlidir.

SSCB'nin Gıda Programı, böylesi bütünsel yaklaşımın pratik bir örneğini oluşturuyor. A. Nikonov şunu belirtti: Bu programda, teknik ve teknolojik gelişmesi, bilimsel temele dayalı ekonomik, tüzel ve diğer ilişkileriyle nispeten eşitlenmiş bütünsel bir üretim sistemi olarak tarım-sanayi komplekslerini oluşturma görevi tüm ağırlığıyla yer alıyor. Tarıma üretim araçları sağlayan, onun ürünlerini işleyen kollar ve aynı zamanda üretimsel ve sosyal altyapılar, kendilerine yönelik istemlerin gerisinde kaldıkları için, 80'li yıllarda bu kollara ciddi bir biçimde çeki-düzen verilmesi kararlaştırılmıştır. Tarımda ve ekonominin diğer kollarında gelişmeyi engelleyen «dar yerlerin» aşılmasına yardımcı olacak yol yapımının geniş projeleri hazırlanmıştır. Bundan başka Gıda Programında, köyde konut, kültür ve hizmet merkezlerinin kurulmasının hızlı bir yükseliş göstermesi öngörülmüştür. Böylece sosyal sorunlar, teknolojik ve ekonomik sorunlarla birlikte çözülmüştür.

Toplantıya katılanlar, hayvansal ve bitkisel ürünler üretiminin dengeleştirilmesi sorunlarının politik yanlarını canlı bir biçimde tartıştılar. Bitkisel ürünler üretimi hemen hemen tüm Avrupa sosyalist ülkelerinde kendi gücüyle hayvan çiftliklerinin yem sorununu ve bunun sonucu olarak halkın ot ve sütü maddelere giderek artan gereksinimlerinin tam olarak karşılanmasını garantilemek için istenilen düzeyde hızlı bir gelişme gösterememiştir. H. Wirsig, şunu vurguladı: Daha 70'li yılların başlarında dünya tahıl fiyatları nispeten düşük ve et fiyatları ise yüksek tutulurken, EYK'nin birçok ülkesi konsantre yem ithaline başvurdu. Ekonomik bakımdan bu akıllıca bir işti; Tarım ithali kendi kendine uluslararası iş bölümünün mantıksal bir sonucudur, ve daha buna başlarken, onu suçlu ilan etmek doğru olmaz. Örneğin, yüksek gelişmiş tarım sektörüne sahip olan FAC'de yiyecek ve bunun için de yem satın alıyor. Ekonomik gelişmenin hızlandırılmasına yardım eden ithalat yararlıdır, haklıdır. Burada sorun, yalnızca onun ekonomiye zarar vermeden hangi sınırlara kadar genişletilebilmesidir.

Konsantre yemlerin aşırı derecede ithali Polonya'ya nelere mal olduğu sorusuna yukarıda artık değinildi. V. Mlynarczyk, araştırmalarının şunu gösterdiğini belirtti: 70'li yılların ilk yarısında, tarım üretimindeki artış emek verimliliğinin yükselmesine göre değil de, tümüyle ithalata göre sağlanmıştır. Polonya'da tarım kooperatifleri ve köylü dernekleri (6) ithal edilen bu malları, çok küçük bir katma değer elde ederek yeniden işliyor, bunların türlerini iyileştiriyorlardı. Dışarda, tarıma mal ve hizmetler sağlamak için harcanan her zlotiye karşılık 1,3 zlotilik mal üretiliyordu, yani

somut olarak yalnızca 0,3 zlotilik bir ek yapılıyordu (70'li yılların ikinci yarısında ise 0,1 zloti). 1976–1980 döneminde kamulaştırılan sektör doğrudan her bir zlotilik ithalata karşılık 0,1 zloti zarar ediyordu. Harcamalar, ulusal üretimin yükselişi için koşulların oluşturulmasına yapılacağı yerde, amaca uygun olmayan yem satın alınmasına yapılıyordu. Bunların ithalini 3 kat arttıran Polonya, yiyecek maddeleri otarşisini yitirmiş, buna karşılık kendi yiyecek maddeleri pazarının gereksinimlerini karşılamak için en küçük bir kazanım elde edememiştir. 1978'den sonra ise kişi başına düşen mal üretiminde tümünden hızlı bir düşüş başlamıştır. Polonya tarımı iki yıl içinde 1975 düzeyine doğru geri atılmıştır.

EYK'nin diğer ülkelerinde, tarım malları ithalatına, çok keskin olmayan belirli kimi ekonomik sorunlar yaratmasına karşın, bilinçli olarak hayvancılık ile onun yem temeli arasında dengesizliğe yol verilmiş olsa da çok dikkatli yaklaşılıyordu. H. Wirsig, bu konuda şunları söyledi: DAC'nde ithalat, ülkede kullanılan tahılın beşte birini oluşturuyordu. Ancak enerji kaynakları ve tarım ürünleri fiyatlarının 70'li yılların ikinci yarısında ithalat kesin bir biçimde azaltıldı, bu da hayvancılığın durumunu etkiledi. Kaba yemlere geçilmesi, süt üretiminin düşmesine neden oldu. Bundan ötürü ülkemizde önümüzdeki yıllarda inek başına* süt ortalamasının 4 bin litreye çıkarılması için çalışılacak.

Ülke halkına şimdiki biçimde iyi örgütlü geniş tüketim malları sağlamayı sürdürmek için bazı kararlar gerekti. Kaba yemlerin geniş olarak kullanılmasına ve konsantre yemlerin tasarrufuna olanak verecek olan büyük baş hayvanların sayısının artırılması, domuz sayısının da azaltılması sorunu ele alındı. Ama bu, tahıl üretiminin gelişmesinin hızlandırılması için, temel bir sorunu gündemden indirmiyor. ASBP Merkez Komitesi'nin 3. Plenumunda (Kasım 1981) «bugün tahıl sorununun önem bakımından petrol sorunuyla kıyaslanabileceği (*) vurgulanmıştır.

Bu sorun EYK üyesi diğer ülkelerde de benzer bir biçimde ele alınıyor. V. Mişev şöyle dedi: Bulgaristan, bu beş yıllık plan döneminde kişi başına düşen tahıl üretimini 0,9'dan 1,2'tona çıkarmayı öngörüyor. Bu görevi yerine getirmek demek, dünyadaki kişi başına en çok tahıl üreten ülkelere iyice yaklaşmak demektir (Bulgaristan bilim adamının verilerine göre, bu, Avustralya ve Kanada'da 1,8 ton, ABD'de 1,48, Danimarka'da 1,47, Macaristan'da 1,26 ton). Böyle bir sorunu çözmek zordur, ama gereklidir. Çünkü, BKP MK Genel Sekreteri T. Jivkov yoldaşın belirttiği gibi, tahıl, yalnızca ekonomi değildir, aynı zamanda politika ve stratejidir. (**)

(*) Köylü dernekler – Polonya köylerinde öz yönetim organlarıdır, 70'li yıllarda üretimde de (sınırlı ölçülerde) eylem gösteriyorlardı. (Not Red.)

(**) ASBP Merkez Komitesi'nin 3. Plenumu 19/20 Kasım 1981. Aus dem Bericht des Politbüros an die 3. Tagung des ZK der SED. Bericht-erstatte; Genosse Erich Honecker. Berlin, 1981, s. 45.

(***) T. Jivkov, Toplu yapıtlar, c. 22, Sofya, 1976, s. 521.

Dengeli tarım üretiminin sağlanması sorununa Çekoslovakya'da da birincil önem veriliyor. C. Ledil şöyle dedi: Eğer 1980 yılına kadar tahıl üretimi 30 yıl süreyle hayvancılıktan daha yavaş bir gelişme göstermişse, şimdi 7. beşyılığın plan hedeflerinde tam tersi orantı oluşturuluyor. Tahıl sorununun köklü çözümünde kilit önem veriliyor.

ÖRGÜTLENMENİN YENİ BİÇİMLERİ

Üretim entansifleştirilmesinde, ekonomik sistemde yönetimin iyileştirilmesinin geniş olanaklarına büyük umutlar bağlanıyor. Bilim adamlarının, en başta onun öğelerinden biri olan örgütlenme biçimleri dikkatini çekiyor.

Üretimin ve emeğin toplulaştırılmasının gerçek ilerleyişi – sosyalist düzenin iç olgunlaşmasının göstergesi – EYK ülkelerinde giderek daha geniş yaygınlık gösteren tarım-sanayi kompleksleri işletmeleri arasındaki sağlam işbirliğinin değişik biçimlerinde ifadesini buluyor. Bu yardımlaşma Maceristan'da geniş ölçüler almıştır. Burada tüm devlet tarım işletmelerinin herbiri ve tarım komplekslerinin % 65'i 3 veya daha fazla kuruluşun bileşimine katılıyor ve kooperatiflerin yalnızca % 5'i bu sürecin dışında kalıyor.

Ülkede her şeyden önce üretim sistemleri ⁽⁹⁾ sağlam bir biçimde yerleştiler. Yatay entegrasyonun böyle bir biçimi 60'lı–70'li yıllarda ortaya çıkmış, ve bunun yardımıyla da üretimde kesin bir artış elde edilmiştir. Ancak, üretim sistemleri «kılavuzluk» rolünü biraz yitirmeye başladılar. Çünkü, önceleri ileri tekniği ve teknolojiyi kendi gücüyle benimseyemeyen işletmeler artık merkezi işletmelerin düzeyine yükselmişlerdir. A. Sipos'un kanısına göre, eski biçimlerin korunması, ancak ortakların çıkarlarına hizmet ettiği yerde amaca uygundur.

Macaristan'daki kombinalar, bu arada, hatta, ABD'nin en büyük firmalarının bile kendileri için rakip gördükleri ünlü Babolna tavuk üretim çift-

⁽⁹⁾ Üretim sistemleri tek tip işletmelerde herhangi bir bitkiyi veya hayvan türünü iyileştirmek için gönüllülük temelinde kuruluyorlar. Sistemin merkezinde ayrı bir işletme veya özel olarak bu amaçlar için kurulan, sisteme katılan işletmeler arasında hukuksal bağımsızlığı olan ve en ileri teknolojiyi planlayıp geliştiren ve sisteme katılanlara onu uygulamaları için yardım eden sanayi işletmeleri arası bir işletme bulunuyor. Bu, sisteme katılan işletmelere teknik araçlar ve yedek parçalar sağlıyor, makinelerin teknik hizmet ve tamir işlerini örgütüyor, ayrıca bunlara tohumluk, kimyasal gübreler ve tarım ilaçlar, cins hayvan türleri vb. sağlıyor. Bu merkezi işletme, yaptığı işlerin karşılığını tarım sisteminin tüzüğünde veya anlaşmada (merkez işletmenin yardımıyla elde edilen üretim artışının belli bir yüzdesini) saptanan ölçülere göre alıyor.

liği de içinde bu ilkeye göre örgütlenmişlerdir. Kombinalar, ana tarım üretimi dışında sanayi üretimiyle de uğraşıyorlar.

A. Sipos şunu belirtti: Biz kooperatiflerin ve devlet çiftliklerinin tarım dışı eylemlerinin yönetsel yasaklarından vazgeçtik. Sonu, şimdi tüm tarım ürünlerinin $\frac{0}{10}$ 15'i kadarı yerinde işleniyor, bu da taşıma harcamaları ve kayıpları azaltıyor, üretimin kalitesini iyileştiriyor. Konuşmacının görüşüne göre, tarım kooperatiflerine deneme düzeni içinde küçük gıda işletmelerinin verilmesi amaca uygundur.

Macar bilim adamı, birçok ilkesel örgütlenme sorunu ortaya attı. Onun görüşüne göre, bu sorunların çözümü EYK ülkelerinde tarımın entanzifleştirilmesi yolunda ileri bir adım olabilir. O, şöyle dedi: Sosyalist toplum, üretimin «dikey» olarak arızasız ve hızlı işlevine ilgi duyuyor. Bu ise birinci olarak, tarım-sanayi kompleksinin ayrı kesimlerinin ne ölçüde başarılı «kenetlenmesine», ikinci olarak, dikeylerin «derinliğine» ve üçüncü olarak da, ortakların işbirliği yaptıkları ilkelere bağlıdır. Büyük kayıplar, doğal olarak kooperatifler zincirinin «sahipsiz halklarında» başgösteriyor. «Her dem taze» bir sorun da şu: Kimyasal gübreleri kullanımına kadar kim depolayacak? Yada tahıl, patates, elmaları kim muhafaza edecek? Üretim, çoğu kez buzdolabı ve hangar kuruculuğunu geride bırakıyor, ulaşım kendi sorunlarının üstesinden gelemiyor. Bu durumdan ortak güçlü tarım işletmeleri, büyük kompleksler ve araç gereç sağlama örgütleri kurmakla çıkılabilir.

Buna ek olarak, A. Sipos ve V. Mişev, alım satımla uğraşan tröstlerin ve öteki araçların tarım-sanayi komplekslerinin dikey örgütlenmesinde gereksiz halkalar oldukları kanısındadır. Bunlar, büyük bir yarar sağlamadan, hatta sık sık tekelci konumlarını kötüye kullanarak gelirin yeniden dağılımına katılıyorlar. Bu, yiyecek maddeleri pazarında sıkıntı arttıkça daha belirgin bir duruma geliyor. Yiyecek maddeleri «satıcılar pazarı» durumuna geldikçe, ticari yöntemlerin sağlama önemi artma eğilimi gösteriyor. Tarım ürünlerinin sağlanması ve işlenmesi aşırı ölçüde merkezileşince, mallar çoğu zaman çelişkili çıkarları olan çeşitli yollardan geçerek tüketiciye ulaşıyor, bu yüzden talebe ilişkin bilgi üreticiye ve çok geç veya çarpıtılmış bir biçimde geliyor. Bu bilim adamlarının belirttiğine göre, ekonomik olarak bağımsız büyük işletmeler, dışardan bir yönetim olmaksızın kendi ürünlerinin pazarlanmasını gayet iyi örgütleyebilirler. Hatta, kuruluşların ve kombinaların, gereksinimleri olan üretim araçlarını doğrudan işletmelerden-imalatçılarından almalarına izin verilmesi yararlı olur. Burada onların aralarındaki bağların esas biçimi, önemini zaten kanıtlamış olan, üretim ve teslim kontratları sisteminden oluşmalıdır.

Geçen dönemde Çekoslovakya'da tarımda işletmeler arasında işbirliğinin yeni örgütsel biçimleri ortaya çıktı. C. Ledl şöyle dedi: Bu sektörde üretici güçlerin gelişmesi öyle bir düzeye ulaştı ki, nispeten küçük devlet

ve kooperatif çiftlikleri mevcut potansiyelin tam olarak kullanılmasını sağlayamıyorlar. Bu nedenle 1972'de ÇKP MK Prezidyumu, işletmelerin büyümesini sağlayan ve uzun dönemde grusal mülkiyetle devlet mülkiyetinin kaynaşmalarını getirmesi öngörülen çiftliklerarası işbirliği kavramını geliştirdi.

Tarım ile sanayi arasında kararlı, sağlam bağlar, yatay ve dikey bütünleşme oluşuyor. Bu arada bazı işletmeler tamamen bağımsız kalıyor ve daha küçük birimler büyük kuruluşlara katılıyorlar. Çekoslovakya'da bu süreçler kooperatif konseylerince ve bölgelerce örgütleniyor ve aralarında eşgüdüm sağlanıyor. ÇKP'nin bu kavramı Lenin'in, işbirliğinin basitden karmaşık biçimlere doğru geliştirilmesi ilkesi üzerine temellendirilmiştir. Böylece işbirliğinin üç ana biçimi yükselen bir seri oluşturuyor. Bunların ilki traktörlerin ve harman makinelerinin vb. bağımsız işletmeler tarafından üzerinde anlaşılan bir plana uygun olarak ortaklaşa kullanımudur. İkincisi, bazı üretim araçlarının satın alınması ve sonradan yeniden üretilmesi amacıyla ortak bir mali fon oluşturulmasıdır. Üçüncüsü, işbirliğine katılanlarca ve devletçe finanse edilen ortak işletmelerin kurulmasıdır. Tüm bu adımlardan amaç, en iyi verimin elde edileceği yoğunlaşmanın ve uzmanlaşmanın sağlanması ve çeşitli türden tarım ürünlerinin üretiminde kaynakların daha iyi kullanılmasıdır.

Kollektif çiftliklerarası ve işletmelerarası işbirliği Sovyetler Birliği'nde de gelişmektedir. Önceliğin yatay mı yoksa dikey bütünleşmeye mi verileceği, *A. Nikonov'un belirttiğine göre, sektörün özelliklerine bağlıdır. Şarapçılık, sebzeçilik ve bahçeçiliğin ilgili sanayi ile yakından bağlı olması gereklidir ve tarım-sanayi komplekslerinin ilk olarak Moldavya'da kurulmasının nedeni budur. Tahıl üretiminde ve koyun yetiştirilmesinde dikey bütünleşmeye gerek yoktur ve bu nedenle Sovyetler Birliği'nde yaygın değildir.*

Bölgesel-sektörsel ilkedden bölgesel sektörlerarası ilkeye geçiş, Sovyetler Birliği'nde tarım-sanayi kompleksinin yönetiminin temelini oluşturan örgütsel sistemin geliştirilmesinde ana çizgi olmuştur. Eski sistem bir zamanlar amaca uygundur, çünkü kaynakların daha süratle hareketini sağlıyordu. Ama yaşam bunun olumsuz yanlarını da ortaya çıkardı. Bu sistem yerel inisiyatifin körelmesine, kurumun çıkarlarının genelde devletin çıkarları üstünde tutulmasına ve bazı sektörlerin gerektiği gibi düzgün ve orantılı gelişmesine yol açtı. Sovyetler Birliği'nde yeni ilkeler uygun yönetimde deneyim kazanılmıştır; çünkü geniş çaplı, esas olarak yönetim bölgesi çapında denemeler senelerdir süregeliyor.

V. Mişkev'in belirttiğine göre, Bulgaristan'da tarımda örgütsel yapının, sosyalist kuruculuğun günümüzdeki aşamasının koşullarına uyarlanması işine 1971 yılında tarımsal-sanayi komplekslerinin kurulmasıyla başlandı. Bu kompleksler, görevi üretimi yoğunlaştırmak, uzmanlaştırmak, bütün-

leştirmek ve bilimsel-teknik yenilikleri süratle kullanmak olan geniş çaplı örgütlerdir. ⁽¹⁰⁾ 1979'da tarım alanında yönetsel yapıda da değişiklikler yapıldı. Tarım ve Yiyecek Maddeleri Sanayii Bakanlığının yerini, tarım-sanayi komplekslerini, yiyecek maddeleri sanayiini, tarım makineleri onarım işletmelerini, araştırma merkezlerini ve akademik kuruluşlar eğitim personelini içeren, yeni tip bir örgüt olan Ulusal Tarım-Sanayi Birliği (UTSB) aldı. UTSB'ne üyelik gönüllüdür ve ekip yöneticilerinden Merkez Konseyine ve başkanına kadar tüm organları seçimle belirlenir. Böylece, Mişev, Bulgaristan tarımının idaresinde demokratik merkezîyetçilik ilkesini geliştiren, dünyada başka hiçbir yerde uygulanmayan bir yöntem sisteminin oluştuğunu söyledi.

Geniş çaplı sosyalist tarımın örgütlenmesinin yeni biçimlerinin başka bir açıdan karşılaştırılması, sosyalist ekonominin çeşitli alanları arasında çok yönlü, kararlı, sağlam bağların kurulduğu doğal süreci, üretimin daha üst düzeye doğru toplumsallaşması sürecini gösterir.

MÜLKİYET BİÇİMLERİ: GÜNÜMZDE VE GELECEKTE

Toplantıda, tarımda mülkiyet ilişkilerinin gelişmesi konusu geniş olarak tartışıldı. Tartışma, V. Mişev'in devlet ve kooperatif mülkiyetleri arasındaki farkların fetiş haline getirildiği şeklindeki görüşünü belirtmesiyle başladı. O, devamla şöyle dedi: Gelişme, sektörlerde katı örgütsel ayrımların ve onların ekonomik işleyişlerinde özgüllüklerin korunmasının ilerlemeyi ağırlaştıran bir etken durumuna geldiği aşamaya ulaştı.

Bulgaristan'da kırsal kesimde kooperatifleşmenin tamamlanmasıyla kollektif mülkiyet egemen duruma geldi. Ancak, üretimin yoğunlaşmasıyla ve uzmanlaşmayla bu mülkiyet biçimi hızla devlet mülkiyetine yaklaşmaya başladı. Örneğin, birkaç bin hektarlık bir alanın küçük bir bölgesinde bağcılık yapıldığını düşünelim. Bağcılık için burada ekim yapan çiftliklerin niteliğine bakılmaksızın söz konusu alanın en iyi toprakları gerekir. Tarım-sanayi komplekslerinde üretimin yoğunlaşması aslında eski mülkiyet biçimlerinin bir fazlalık olmasını getirdi ve biz bunları bıraktık. Köylüler değişikliğe getirdiği yarar açısından baktılar: Kendi deneyimlerinden, tarım-sanayi komplekslerinin işleri eski kooperatif ve devlet çiftliklerinden daha iyi yürüttüğünü öğrenmiş olarak, genel toplantılarda yeni tip büyük ekonomik birimden yana oy verdiler.

⁽¹⁰⁾ 1981'de bu tür 70 kompleksde bahçelerin 1.000 hektardan geniş, 22 kompleksde de 2.000 hektardan geniş toprakları vardı. Büyük baş hayvanların yaklaşık yarısı, 500 ve daha fazla hayvan için ve tüm kümes hayvanlarının, yıllık 3-16 milyon üretim yapabilen 14 kombinde üretimi için planlanmış olan komplekslerde toplanmıştır.

BKP'nin tarımda mülkiyet sorunu üzerine tutumu partinin 1971'de yapılan 10. Kongre kararlarında ve Programında açıklanmıştır. Buna göre gelişme, sosyalist mülkiyetin iki biçimini birbirlerine yaklaştırıyor; iki biçim birbiriyle örülüyor ve sonuçta yeni tek bir biçim olarak ortaya çıkacaktır. Bu ne eski kooperatif mülkiyeti, ne de eski devlet mülkiyetidir, oluşumun hâlâ başlangıç aşamasında olmasına karşın bütünsel halk mülkiyetidir. Yeni bir içerik kazandıkça, bu mülkiyet biçimi gelişmiş sosyalizmin bütünsel halk mülkiyetinin özelliklerine sahip olacaktır.

L. Nikoforov devlet ve kooperatif mülkiyetleri arasında aşırı ölçüde kesin ayırım üzerinde ısrar etmenin anlamsız olduğu görüşünü destekledi ve devamlı şöyle dedi: Gerçekten de EYK üyesi ülkelerde devlet ve kooperatif çiftlikleri, temel fonlar, binalar, tarım makineleri, donatım ve emek üretkenliği vb. açısından birbirlerine önemli ölçüde yaklaşmışlardır. Ama bu hiçbir zaman mülkiyetin özgül biçimlerini, örneğin işgücü hareketinin ayarlanmasında kendini gösteren biçimleri ortada kaldırmaz. Devlet işletmelerinde gereksinim fazlası oldukça personel sayısı azaltılır. Bunun tersine bir kolektif çiftlikte çalışanın işine son verilmez, çünkü o ücretli işçi değil, mülkiyet sahipleri kolektifinin bir üyesidir. Aynı zamanda maddi kaynaklarda da farklılık vardır. Kooperatifler yeniden üretimi kendi fonlarıyla veya borçla sürdürürken, devlet çiftliklerinin gelişmesi için devlet büyük yatırımlar yapar.

Bunların yanında kooperatif-kollektif mülkiyet daha çok yerel kaynaklara ve olanaklara veya potansiyellere yönelmiştir ve bunu görmezlikten gelmek yanlış olur. Sovyetler Birliği'nde hem kolektif ve hem de devlet çiftliklerini içine alan birçok çiftliklerarası örgüt bulunmaktadır. Tarım-sanayi komplekslerinin bölge kademelerinin kurulmasıyla böylesi işletmelerin katkısı daha da artma eğilimi gösteriyor. Ama bu iki mülkiyet biçiminden birinin yok olacağı anlamına gelmez. Bunların herbiri kendi yolunda yararlıdır ve bu nedenle korunacak ve kullanılacaklardır. L. Nikoforov, devletin rolünün, emekçi halkın üretimin yönetimine en geniş biçimde katılması halinde bile ortadan kalkmayacağını belirterek, gelişmenin içinde bulunduğumuz aşamasında tüm halkın mülkiyetinin devletten ayrı olarak gerçekleşebileceğinden kuşkulu olduğunu belirtti.

C. Ledl mülkiyetin karakterinin, yalnızca kooperatif ve devlet çiftlikleri ve bazı durumlarda da devlet bankaları tarafından kurulan ve mali kaynağı sağlanan yeni ekonomik birimlerle ilgili olarak ortaya çıkmaya eğilimi gösteren bir sorun olduğunu belirtti. Söz konusu işletmenin hangi ekonomik rejimle çalıştığı, karma işletmelerin doğasını anlamada en önemli unsurdur. Konuşmacı, Çekoslovakya'da bunun devlet rejimi olması nedeniyle, devlet ve kooperatifler ortak çiftliklerinin sonunda devlet işletmeleri yönünde gelişeceklerini söyledi.

A. Sipos görüşünü şöyle belirtti: Mülkiyet konusunda yeni olguları çö-

zümlemlerken bütünlüşme sürecinin ekonomik ve sosyal sonuçlarına özel dik- kat ayrılması gerekiyor. 1970'lerde, Macaristan'da örneğın, güçsüz, ayakta duramayan kooperatiflerin devlet çiftlikleriyle birleşmeleri olayları ya- şandı. Bu önlemler için ideolojik destek sağlama girişimi bile oldu. Sos- yalist üretimi yoğunlaştırarak sosyalist mülkiyeti geliştirdiğimiz söylendi. Ama, sonuç ekonomik etkinlikte düşüş olurken, nasıl bir gelişmeden söz edilebilirdi? Üretim küçük çapta kalırken, işletmeler yalnızca kağıt üze- rinde büyük işletmelere dönüştüler. Biz, üretimi, ekonomik birimleri bir- leştirmeden, mülkiyetin mevcut biçimleri çerçevesi içinde geliştirmeye çalışıyoruz.

Tartışma sırasında kimi konuşmacılar bir mülkiyet biçiminin ötekine oranla avantajlarını ortaya koydular. *I. Huszar* şöyle dedi: MSİP'nin tarım politikası kooperatif ve devlet mülkiyetlerinin dengesinin kabulü üzerine temellendirilmiştir. Biz, sosyalist mülkiyeti «üstün» ve «aşağı» olmak üzere iki kategoriye ayırmanın yanlış olduğu sonucuna vardık. Parti ekonomik uygulamalarını yeniden ele aldı ve kooperatifler konusundaki tutumunu kökten değiştirdi: Onlara, pahalı makine sistemlerine sahip olabileme hakkı da içinde olmak üzere, devlet işletmelerinin sahip oldukları tüm haklar verildi. Bu, bütünlüşme yolundaki gereksiz engelleri ortadan kaldırdı.

H. Wirsig, ASBP'nin görüşünü şöyle dile getirdi: DAC'nde gelişmiş sosyalist toplumun kuruluşunda kooperatifler, tarım ürünlerinde ana kay- nak olmakta devam edecektir, çünkü kooperatif mülkiyet, ulusal ekono- minin bu sektöründe ilerlemeyi engellemek bir yana, aslında bu alanda verimliliğın artırılmasına katkıda bulunmak üzere başarılı bir şekilde kul- lanılıyor. Devlet kurumları, tarımda hem bölgesel hem de ülke çapındaki ekonomik sorunları köylülerle yakın işbirliğiyle çözüyorlar.

V. Mişev Bulgaristan'da tüm halkın mülkiyetini, önceki iki mülkiyet biçiminin avantajlı yanlarını sürdürdüğünü, olumsuz yanlarını ise bıraktığını belirtti. Tüm halkın işletmelerinin yönetimi, kooperatiflerde bulun- muş ve denenmiş önemli özellikler kazandı (kendi kendine yeterlik ve ekonomik denge ilkesi, yönetimin seçimle belirlenmesi vb.). *L. Nikoforov* ve *E. Cizmădia* buna itiraz ettiler ve ekonomik denge ve kendi kendine yeterlilik ilkelerinin devlet ve kooperatif çiftliklerinde aynı ölçüde uygu- landığını belirttiler. Sorun, sosyalist mülkiyetin potansiyellerinin ne öl- çüde tam olarak kullanıldığındadır. Macar bilim adamı evin yanındaki küçük özel tarlanın bile kötü bir şekilde işletilebileceğini ekledi. Maca- ristan'da, örneğın, devlet mülkiyeti her yönden geliştiriliyor ama şimdilik kooperatif mülkiyetten daha iyi bir şekilde yararlanılıyor.

L. Nikoforov, şu veya bu mülkiyet biçiminin avantajlarının basit bir so- run olmadığını, bunları karşılaştırmanın zor olduğunu belirtti ve devamlı şöyle dedi: Mülkiyet, şu kırmızı, şu yeşil, bu olgun, öteki değil şeklinde

nitelenebilecek domates değildir. Buna karşın önde gelen rol tüm halkın mülkiyetindedir, çünkü bu, ulusal ekonominin bütünsel ve dengeli gelişmesini sağlar ve kaynakların yeniden dağıtımını, yatırımların yoğunlaştırılmasını, geniş çaplı, amaca yönelik programlarla sektörlerarası yapısal gelişmelerin sağlanmasını olanaklı kılar. Devlet çiftliklerinin ham topraklarda nasıl yayılıp geliştiğini anımsamak yeterlidir.

Kooperatif üyeleri ve devlet çiftlikleri işçileri tarafından işletilen küçük tarla ve bahçeler sorunu ayrıntılı olarak tartışıldı. Bir zamanlar sosyalist ülkelerde bunlara karşı bir önyargı vardı. Çünkü yiyecek maddeleri sorununun tamamen sosyalist sektörün çabalarıyla çözülebileceğine inanılıyordu ve bu nedenle onların kaldırılmalarına karar verilmişti. Daha sonra bu tutum değiştirildi.

H. Wirsig ve C. Ledl DAC'nde ve Çekoslovakya'da küçük tarla ve bahçeleri, ek gelir sağlayan bu birimleri işlemeyi teşvik amacıyla alınan önlemlerden bahsettiler. Onlar bunların gelişmesinin sosyalist üretimin gelişmesiyle çelişmediğini, onun doğal bir tamamlayıcısı, kaynakların daha iyi kullanılmasının bir aracı olduğuna inandıklarını belirttiler. Örneğin DAC'nde sanayi işçileri, büro işçileri, kalifiye işçiler ve öteki vatandaşlar, sebze-meyve bahçesi olarak veya küçük hayvan üretimi için kullanabilecekleri küçük bir toprak parçasına (yerleşim yerlerinin kenarlarında, mekanize ekim için elverişli olmayan 300–1.000 metrekaarelik toprak parçaları) sahip olabilirler. Böylesi faaliyetlerde bulunan vatandaşlar 1–2 milyon üyesi olan bir birliğe katılıyorlar. Kollektif bahçelerde ve küçük yan işletmelerde DAC'nde tüketilen meyenin yaklaşık yüzde 50'si, sebzenin yüzde 33'ü, yumurtanın yüzde 44'ü ve tavşan eti ile balığın yüzde 98'i üretiliyor.

L. Nikoforov Sovyetler Birliği vatandaşlarının ek işletmelerinin sosyalist işletmecilik biçimi olduğunu belirtti ve şöyle devam etti: Bunların sosyal-ekonomik yapısını üç ana öge belirliyor. Birincisi, toprak tüm halkın mülkiyetidir. İkincisi, bunlar toplumsal işletmelerin işçileri tarafından kullanılıyor ve üçüncüsü, ek işletme ve çiftlikleri işletebilmenin koşulları geniş ölçüde kollektif ve devlet çiftliklerini toprağı işlemek için kendi makinelerini kullanmalarını, yem, kimyasal gübre, yavru ve palazlar temin etmeleriyle oluşuyor. Bu bağlar bir kez koparsa küçük aile işletmeleri ya güçsüzleşir veya varlıkları sona erer.

Avrupa'daki EYK üyesi ülkelerde üç tip yardımcı, ek aile işletmesi-çiftlik bulunduğunu söyleyebiliriz. Bunlardan birincisi, daha çok Sovyetler Birliği'nde görülen tiptir ve pazar için ürünler üretmez. Bu tür çiftliklerde yetiştirilen herşey (veya hemen hemen herşey) aile tarafından tüketilir. İkinci tip büyük çaplı sosyalist üretimle (kooperatif ve kollektif çiftlik veya devlet üretimi) bütünleşmiş olan ve imzaladığı kontratla çalışan küçük-meta üretimidir. Büyük baş hayvanların, kümes hayvanlarının vb.

yetiştirilmesi bu şekilde örgütleniyor. Bu durumda kişisel çiftliğin toplumsal çiftlikle bütünleşmesi bunların doğrudan birleşmesi değil, toplumun kişisel çiftliğin çalışması için normal koşullar sağlamasıdır. Bu ise toplumun gelişmesini ayarlama olanağı veriyor, onun gelişmesine yardımcı oluyor. Çünkü aslında bu evde, evin yanında çalışmadır, kişisel işletmecilikten toplumsal işletmeciliğe geçiş biçimidir. Üçüncü tip, pazar için bahar sebzeleri ve çiçek yetiştiren, sayıları fazla olmayan kent civarında uzmanlaşmış çiftliklerdir. Bunlar klasik küçük meta üretimi yapan işletmelerdir.

İlk iki tip yardımcı, ek aile işletmesi çiftlikler konusunda tutum tam olarak belirlenmiştir: Yeni toplumun gelişmesi görülebildiği kadar gelecekte bunların korunmasını gerektiriyor. Bu tip çiftliklerin tarımdaki paları ülkeden ülkeye değişirken, her iki tip de devlet ve kooperatiflerden destek alıyorlar.

Uzman küçük mal çiftliklerine ilişkin politika bir ölçüde daha karmaşık bir konudur. *L. Nikoforov* ve *A. Nikonov*'un görüşlerine göre bunlara karşı tutumda daha dikkatli olunmalıdır, ama ciddi bir endişeye de gerek yoktur. Çünkü devletin, doğru olmayan ölçüde yüksek, spekülatif gelirleri önleyecek yeterince ekonomik ve yönetsel araçları vardır. *V. Mişev*, küçük mal çiftliklerinde ücretli emeğin kullanılmasının yasak oluşunun, topraklarının küçüklüğünün, kapitalizmin-yeşermesi için hiçbir temel sağlanamayacağına güvencesi olduğunu belirtti.

I. Huszar sosyalist toplumun, küçük mal ekonomisinin kalıntılarına ve kısmen korunması belli bir dönem hoşgörü göstermesi gerektiğini söyledi. Üretimde sosyalist ilişkilerin toplumda, yalnızca egemen olmayıp, tek üretim ilişkisi olabilmesinin nesnel koşulları henüz yoktur, çünkü üretim güçlerinin gelişmesi bunun için gerekli düzeye ulaşmış değildir. Macar bilim adamı devamla yardımcı çiftliliğin büyük çaplı kollektif çiftlikle bütünleşmesinin ilginç bir çözüm olduğunu, bunun küçük mal üretimi üzerine etki yapmanın ve onu sosyalist toplumun amaçlarına bağımlı kılan bir yöntemi olduğunu belirtti.

I. Huszar toplantının sonuçlarını özetlerken sosyalist toplumun ekonomisinde ve toplumsal yaşamında tarımın, geniş çaplı modern tarımsal üretimle ve bilimsel ve teknik devrimin getirdiklerinin kullanılmasıyla artan rolünü vurguladıktan sonra şöyle dedi:

Tarım yalnızca kendisi büyük bir hızla gelişmekle kalmadı, aynı zamanda ekonominin öteki sektörlerinde gelişme ivmesinin büyümesinin kaynağı ve onun dengesinin sürdürülmesinde, emekçi halkın yaşam standardının yükseltilmesinde önemli bir etmen oldu. Tarımı ardıcıl olarak geliştirirken, sosyalist topluluk ülkeleri bu alanda karşılıklı işbirliğinin, ileri deneyim alışverişinden tarımsal makineleşmede ve öteki alanlarda

sosyalist ekonomik bütünleşmenin derinleşmesine kadar çeşitli biçimlerinin daha da geliştirilmesine büyük önem veriyorlar. Çabaların birleştirilmesi amaca daha kısa yoldan varılmasını, maliyetin azalmasını ve zamanda kazanılmasını sağlıyor.

Kardeş komünist ve işçi partilerinin tarım politikalar gözle görülür ekonomik ve toplumsal sonuçlar verdi. Tarımın her yönde entansif gelişmesinin sağlanması, onun sosyalist kuruculuğun günümüzdeki aşamasında üzerine düşen görevlerinin yerine getirilmesine katkısını artırmanın güvenilir bir yolu ve yeni toplumun ilerlemesinin bir önkoşuludur.

TÜSTAV

Halkın yurtsever birliğini güçlendirmek

Salih Muhammed Zeray

*Afganistan Demokratik Halk Partisi (ADHP) MK Politik Büro
üyesi ve MK Sekreteri*

Nur Ahmed Nur

ADHP MK Politik Büro üyesi, MK Sekreteri

Afgan halkının ve onun gerçek dostlarının bu yıl beşinci yıldönümünü kutladıkları Saur (Nisan) devrimi, ülkede ulusal yeniden doğuşun ve toplumsal ilerlemenin yollarını açtı. Devrim, bir avuç sömürücü ile emekçi yığınları arasında gittikçe artan uzlaşmaz çelişkilerin parçaladığı Afgan toplumunun gelişmesi için nesnel bir zorunluluk ve bunun yasal bir sonucuydu. Emekçi halk Orta çağ karanlığından kurtulmayı ve feodalizmin ve prefeodal ilişkilerin zincirini kırmağa çalışıyordu. Milyonlarca köylü-toprak ve su isteminde bulunuyordu, halk bilgiye susamıştı ve kendi geleceğini kendisi saptamak hakkını istiyordu.

Devrim basit ve açık hedefler koydu: Halkı mutlu kılmak ve ülkenin gelişip serpilmesini sağlamak. Ama kuşkusuz, herşeyi bir seferde başarmak olanaksızdı, çünkü derinlemesine kök salmış gerilikten çokyanlı ilerlemeye giden yol uzun ve çetindir.

Ama öte yandan, Afganistan Demokratik Halk Partisi (ADHP), ülkenin sorunlarının hızlı ve eşzamanlı çözümler gerektirdiği, bunun için de ülkenin devrimci dönüşümlere uğratılmasına hiç ara verilmemesi, bunda hiçbir duraklama olmaması gerektiği kanısındadır. Programatik ve uzun erimli hedefler güncel, ivedi sorunların üstünü örtmemelidir. Bu sorunların şimdi, derhal çözülmesi gerekmektedir. Halka yeni sistemin üstünlüklerini pratikte hissetme olanağı verilmelidir. Yığınların güven ve desteğini kazanmanın yolu, onların maddi ve kültürel düzeylerini yükseltmek, ve toplumun her alanda kökten yeniden yapılandırılmasını ilerletmektir.

alabilmeleri için elverişli krediler açtı.

Afgan emekçileri devrimci erkin kendi sorunlarına ne denli özen gösterdiğini gerçekten hissediyor. Toprak ve su reformu sırasında, yaklaşık 300.000 köylü ailesi bedava toprak sahibi oldular, hükümet 3,4 milyon aşkın köylünün toplam 722 milyon afganlık vergi yükünü kaldırdı. Kimpancarı gibi teknik ürünlerin fiyatı ise yükseltildi. Devlet, çok sayıda çiftçiye, yüksek kaliteli tohum, gübre, tarım makinaları, ve başka araçlar yasal gübrelerin ve tarım ilaçlarının fiyatları düşürüldü, pamuk ve şeker

Devrim işçilerin işinde ve günlük yaşamında köklü değişikliklere yol açtı. İlk defa olarak işçilerin işgünü saatleri belirlendi ve ücretli izin getirildi. Çalışan kadınlara ücretli analık izni ve hasta çocuklara bakım izni tanındı. Emekçilerin en düşük genlik düzeyi kategorisinde bulunanların ücretleri % 50'den fazla artırıldı. Devlet sektöründeki işletmelerde sanayi ve büro işçilerine verilen bedava yemek ödenekleri 1,5 kat artırıldı. Konut yapımı yaygınlaştırıldı. Sağlık hizmetleri geliştirildi ve en düşük gelirli için bu hizmetler bedava duruma getirildi. Gittikçe daha çok sayıda işçi, aileleriyle birlikte dinlenme evlerinde dinlenebiliyor, sıhhatini sağlamlaştırıyor. Dinlenme evlerinin ilki Celalabad'da, devrilen kralın bir akrabasının evinde açıldı. Çok sayıda emekçi tedavi ve tatil için yurtdışına, öncelikle Sovyetler Birliği'ne yollandı.

Halkın eğitim ve kültür düzeyinin yükseltilmesi için daha da çok şeyler yapıldı. Eski despotluk rejiminde, Afganlılar'ın % 95'i okuma yazma bilmiyordu (kadınlar arasında bu oran % 98'in üstündeydi). Şimdi ise, kentte oturanların tümünün 1987'ye kadar, kırlarda oturanların tümünün ise 1990'a kadar okuma yazma öğrenmelerini amaçlayan bir program uygulanıyor. Açılan 30 bini aşkın okuma yazma kursuna 600 bini aşkın kadın ve erkek gidiyor. 1 milyona yakın kişi ise bu kursları bitirdiler diplomalarını aldılar. Kurslarda sadece okuma yazma değil, aynı zamanda ilk politik bilgiler, ilerici devrimci teorinin temelleri üstüne bilgiler de veriliyor. Şimdi bütün Afganlılar, ulusal ve kabile kökenlerine, yaşlarına ve cinsiyetlerine bakılmadan, eğitim hakkına sahiptirler. Herkese açık bir ilk öğretim yasası kabul edildi. Şimdi çeşitli milliyetlerden yüzbinlerce çocuk ilk defa olarak kendi ana dillerinde eğitim görebiliyorlar.

Emperyalizm ve onun hempaları Afganistan Demokratik Cumhuriyeti'ne karşı en kaba ve en acımasız bir şekilde, ilan edilmemiş bir savaş başlatmamış olsalardı, kuşkusuz devrimci erkin başarıları çok daha fazla, çok daha etkileyici olurdu. ABD yönetimi egemen ve bağlantısız devletimize karşı yürütülen tek yanlı saldırının mimarıdır. ABD yönetimi haydut çetelerini bir araya getirmek, onları silahlandırmak ve Afganistan'da çetelik yaptırmak için elinden geleni ardına koymuyor. ABD bu amaçla, örtülü operasyonlar denenin dışında, yaklaşık 290 milyon dolarlık harcama yaptı. Emperyalizmin desteği ,Afganistan dışındaki sığınma olanakları ve eğitim kampları olmasaydı, haydutlar şimdiye kadar çoktan ortadan kaldırılmışlardı.

Ama, toplumun dışladığı karşı devrimciler Afgan topraklarında ölüm ve yıkım seferini yürütmeye devam ediyorlar. Haydutlar 1800'ü aşkın okulu, 150 hastane ve sağlık merkezini, düzinelerce cami ve mescidi tahrip ettiler. Öğretmenleri ve halk erkinin militanlarını öldürüyorlar, bozguncu eylemler düzenliyorlar, elektrik hatlarını havaya uçurarak sanayi elektriksiz, sivil halkı ışsız ve ısınmasız bırakıyorlar. Devrimi açık

savaşla yenemeyeceğini gören düşman, sanayi ve tarım üretimini, sabotaj ve bozgunculuk araçlarının sürekli bir şekilde ikmalini sağlamak için çaba gösteriyor. Amaçları açıktır: Ekonomik güçlüklerin halk arasında hoşnutsuzluk yaratması ve halkın devrimci erke karşı çıkmasının sağlanması.

Ama karşı devrimin planları başarısızlığa uğruyor. Ülkenin ekonomik durumu sürekli sağlamlaşıyor. Geçtiğimiz iki yıl boyunca, bütün göstergelerde yükseliş oldu. Bu dönemde, GSMH % 5 oranında arttı. Sosyal gereksinimler için yapılan harcamalar yaklaşık iki katına çıktı. Tarıma açık alan genişledi, buğday, sebze, et, narenciye ve yağlı tohumlar üretimi arttı. Geçtiğimiz yıl (1) gerek devlet sektöründeki, gerekse karma sektördeki sanayi işletmelerinde üretim arttı. Kömür ve gaz çıkarımında, delme ve sondaj operasyonlarının hacminde, elektrik enerjisi üretiminde, pamuklu ve yünü kumaş üretiminde ve öteki malların üretiminde artış oldu. Devlet sübvansiyonları ile, bazı geniş tüketim mallarının fiyatlarının sabit kalması sağlandı. Bir kıyaslama: Afganistan'da besin malları fiyatları, İran'dakinin üçte biri ve Pakistan'dakinin yarısı kadardır.

Partimiz erk partisi olmakla, ülkenin ve halkın geleceği konusundaki tarihsel sorumluluğu da üslendi. ADHP'nin öncülüğünde, ülkede, işçi ve köylülerin bağlaşıklığına dayanan, diğer emekçi kesimlerinin ve bütün gerçek yurtseverlerin desteğine sahip devrimci bir erk kuruldu. Nisan Devriminin ana politik kazanımı olan bu erk, aynı zamanda devrimci sürecin daha da derinleştirilmesindeki ana politik araçtır. 1982 Martındaki Parti Ulusal Konferansında onaylanan Eylem Programını ve kararları kararlı bir şekilde gerçekleştiren ADHP, devrimci dönüşümlerin gerçekleştirilmesinde gittikçe daha geniş halk yığınlarını, çeşitli sınıfları ve toplumsal katmanları seferber etmek, böylece onların devrimin hedeflerinin anlaşılmasını ve kabul edilmesini gerektiren politik deneyimi kazanmalarını olanaklı kılmak için çalışıyor.

Saur (Nisan) devrimi, eskiden ezilen ve sömürülen bir sınıf olan işçilerin devlet sektöründeki üretim araçlarının kollektif sahibi durumuna getirdi. İşçi sınıfının toplumun yaşamındaki rolünü ve önemini sürekli artırmak ADHP'nin toplumsal politikasındaki kilit bir sorundur. Bu politika, devlet sektöründeki işletmelerde çalışan işçileri en örgütlü ve ulusal demokratik devrim koşullarında sürekli dinamik bir şekilde büyüyen bir sınıf durumuna getirmeyi amaçlıyor.

Bu, işçilerin sınıf bilincinin gelişmesi, emek ve politik aktifliğinin artması sendikaların etkinliklerinde sergileniyor. İlk olarak Saur Devriminden sonra kurulan sendikaların bugün 160.000'i aşkın üyesi var. Sendikalar, sanayi ve büro işçilerinin hakları için ve iş yasasına, ve gerek dev-

(1) Afgan takvimine göre yeni yıl 21 Mart'ta başlamaktadır. (Not Red.)

let gerekse özel sektördeki toplu sözleşmelere uyulup uyulmadığının denetimine katılmak için kuruldu. Sendikalar, çalışma koşullarını yetkinleştirmek ve sosyal ve günlük hizmetleri yaygınlaştırmak için çaba gösteriyorlar. Gerekli olduğu zaman emekçilere sendika fonundan parasal ve diğer türden maddi yardımlar yapıyorlar.

Düşmanın bozguna eylemleri yüzünden üretim birimlerinin ve buralarda çalışanların güvenliğinin sağlanması, çözümlenmesi güç bir sorun olarak kalmakta devam ediyor. Sendikalar «işyerlerinin güvenliği işçi kolektiflerinin davasıdır» belgisini yükselttiler. Bu belge geniş yığınların desteğini kazandı ve artık büyük fabrika ve imalathaneleri sanayi ve büro işçilerinin kendileri koruyor. Bunların pek çoğu, devrimi savunmak için kurulan gönüllü birliklerin saflarına katılıyor.

Devlet işletmelerindeki işçiler tarafından başlatılan emek yarışması tamamen yeni bir olaydır. Devlet işletmelerinde çalışan işçiler, ham madde ve elektrik enerjisi tasarrufunda, plan hedeflerini zamanından önce doldurup aşmakta birbirleriyle yarışmaya başladılar. Yarışmaları kazananlar parayla ve onur belgeleriyle ödüllendiriyorlar. Emekçilerin kolektivizm ve devrimin ülkelerine bağlılık ruhunda eğitilmesinde emek yarışmasına büyük değer biçen ADHP MK, Afganistan Demokratik Cumhuriyeti Bakanlar Konseyi ve Afganistan Demokratik Gençlik Örgütü (ADGO) MK, 1982 Ekiminde, emek yarışmasını ulusal çapta yaygınlaştırma önlemlerini başlatan ortak bir karar aldılar. Saur Devriminin beşinci yıldönümünü kutlamak için açılan bir işbaşı yarışması kampanyası yurtseverlik heyecanının ve yüksek emek atılımının bir kanıtı oldu.

Eski bir Afgan gelenegi olan haşara (bir tür imece) sendikaların aktif katılımıyla düzenlenen gönüllü çalışma günlerinde sürdürüldü ve geliştirildi. Bu günlerde, karşılığı istenmeyen bir emekle, nüfusu çok olan yerleşme birimlerinde çevre düzeltiliyor, yollar, okullar ve diğer kamu binaları onarılıyor. Gönüllülerin yardımıyla Gazni hava alanı, Herat'taki sulama kanalları ve Deh Sabz'daki bentler yapıldı. Devlet Bankasındaki 9.462 numaralı hesap Afganistan'daki bütün fabrika ve imalathanelerde, çiftlik ve dairelerde iyi tanınır. Gönüllü çalışma günlerinde kazanılan paralar, çocuk yuvaları kurulması ya da sayıları çok olan haydutların saldırıları sonucunda yetim kalan çocuklara yardım için buraya yatırılır.

İşbaşı yarışması ve gönüllü çalışmanın etkileri ekonomik ve parasal alanda hatırısayılır derecede görüldü, ama bunların tek amacı bu değildi. İşbaşı yarışması ve gönüllü çalışma, toplumun gelişmesinin yol gösterici, öncü birliği olan ve ulusal-yurtsever bir tutum edinmede öteki toplumsal katmanlar için örnek oluşturması gereken işçi sınıfının politik deneyiminin zenginleştirilmesi ve kendine güveninin artırılması konusundaki paha biçilmez birer araçtır.

ADHP, yeni sistemin utkusunu amaçlayan bütün devrimci ve demokratik güçlerin etkiliklerini güçlendirmeye yönelik çabaların birincil önemde olduğu kanısındadır. Afganistan'da bu güçlerin en yığınsal olanı köyllktr. Bu nedenle partimiz, geri bir tarım ülkesinde ulusal demokratik devrimin gerçekten maddi temeli olan toprak ve su reformunun ardıcıl bir şekilde yürütülmesine özel bir önem vermektedir. ADHP MK ve Afganistan Demokratik Cumhuriyeti hükümeti bu reformun yıllarca sürecek bir dönem boyunca uygulanması için bir program hazırladılar. 8 ilde toprak tağıtımı 1982 Mayıs'ından bu yana sürdü ve dağıtılan toprağı kullanma ve sudan yararlanma hakkını belgelemek için yeni tip bir belge çıkarıldı. Nadasa bırakılmış büyük toprakların ekilmesi, sulama ve toprak ilah çalışmalarının gerçekleştirilmesi ve pratikte ileri agroteknik yöntemlerin, çalışmanın düzenlenmesinde modern tekniklerin kullanılması için planlar yapıldı. Böylesi tekniklerin halka gösterilmesi ve ileri teknikleri kullanmakta köylülere yardım edilmesi için mekanize devlet çiftlikleri ve makina ve traktör istasyonları kuruldu.

Afganistan'daki kırsal bölgelerde toplumsal yapının dönüşüme uğratılması ve yeni tarım ilişkilerinin kurulması çabalarında tarımda kooperatifçilik kilit ögedir. 1982 Mart ayı sonunda Afganistan Demokratik Cumhuriyeti Devrim Konseyi kooperatifler yasasını onayladı. Bu yasa ile, üretim, donatım, pazarlama gibi çeşitli türden kooperatiflerin teşvik edilip desteklenmesi ve kooperatiflere makina, iyi kaliteli tohum, kimyasal gübre sağlanması ve tarım ürünlerinin pazarlanması için gerekli yardımın banka kredileri yoluyla artırılması öngörülüyor. Kooperatif hareketinin ilkelerinin açıklanmasına büyük önem veriliyor. Köylülerde yapılan toplantılarda ve konuşmalarda, kooperatifin ne olduğu, ne gibi sorunları ele alabileceği ve üyelerine ne gibi avantajlar sağlayacağı anlatılıyor. Bu alışma sonuçlarının verdi. şimdi kooperatiflerin 200.000'i aşkin yesi var. Kooperatiflerin kuruluşunda gönüllü üyelik ilkesine titizlikle uyuluyor ve en ufak bir zorlamaya izin verilmiyor. Toprak reformunun ilk aşamasında ne yazık ki, zor uygulamaları görülmüştü.

Bunun yanısıra, harti ve devrimci erk, çeşitli kooperatifleşme biçimlerini zanaatçılar, esnaf ve el işçileri arasında da destekliyor. Bütün bu güçler yeni ve bolluk içinde bir Afganistan'ın kurulmasına katkıda bulunabilirler. Bu kesimlerin topluma yararlı çabaları da, ulusal demokratik dönüşümler gerçekleştirmek için verilen ortak savaşım seline katılıyor. Bu savaşımın içeriği onların dirimsel ıkarlılarıyla tamamen bağdaşıyor.

Devrimci erk, benzeri bir uzun erimli ve dürüstçe işbirliği olanağını, gerek karma sektör çerçevesinde gerekse bireysel temelde, ulusal burjuvaziye de sundu. Afganistan'da ulusal sermaye özellikle küçük ve orta çapta işletmelerden oluşuyor. Bunların sahiplerinin emperyalist tekellerle bağları yok ve dolayısıyla ülkenin geriliğinin üstesinden gelinmesi ve

ekonomisinin geliştirilmesi nesnel olarak onların da çıkarıdadır. Parti ve hükümet özel girişimcilerden sadece ve koşulsuz olarak, onların çalışmalarını düzenleyen yasalara uymalarını değil, aynı zamanda devletin ve toplumun gereksinimleri konusunda bilinçli bir tutum takınmalarını, somut ulusal ekonomik projelere sermaye yatırımına karşılıklı yarar temelinde katılarak, bu gereksinimlerin karşılanmasına yardımcı olmalarını bekliyor.

Günümüz Afgan toplumunun yapısı ve toplumsal güçleri bugünkü yer-alımı konusunda yaptığı nesnel bilimsel analizinde, ADHP geniş ulusal-yurtsever güçlerin birliğini biçimlendirme ve sağlamlaştırma politikası izledi. Bu politikayı başarıya ulaştırmanın biçim, yol ve araçları, parti ulusal konferansının kararlarında ADHP Eylem Programında, Afganistan Demokratik Cumhuriyeti'nin temel İlkelerinde ⁽²⁾ ve diğer parti ve hükümet belgilerinde iyi temellendirilmiş ve somut bir şekilde ortaya konmuştur. Böylesi bir birlik zorunluluğu, ulusal demokratik devrimin özünden doğuyor. Bu birlik, ülkede ortaya çıkmakta olan ve ADHP'nin yol gösterici rolünü benimseyen, devlet erki organlarının yanısıra Ulusal Vatan Cephesi'ni (UVC) ve ona bağlı tüm örgütleri içeren yeni politik sistemde somutlanıyor .

Cephenin kurulması halkımızın yaşamında gerçekte tarihsel önemde bir olay oldu. Cephe, yeni ve adaletli bir toplum kurmak ve emperyalist sataşmalara karşı Afganistan'ın bağımsızlığını savunmak amacıyla, toplumsal, sınıfsal ve ulusal kökenlerine bakmaksızın ülkedeki bütün ilerici yurtsever güçleri birleştiren ve daha sıkı bir şekilde birbirine bağlayan sosyal-politik bir yığın örgütüdür. Ulusal Vatan Cephesi'nin temelini ve çekirdeğini işçi-köylü bağlaşıklığı oluşturuyor, Afganistan Demokratik Halk Partisi cephenin yol gösterici ve yönlendirici gücü oluyor. Cepheyi oluşturan örgütler – sendikalar ,kooperatifler, gençlik ve kadın örgütleri, yazar ve sanatçı dernekleri, özel sermayenin çıkarlarını temsil eden Ekonomik Danışma Konseyi, Ulemalar Yüksek Konseyi ve diğerleri – çok parçalı ve esnek bir sistem oluşturuyor. Bu sistem aracılığıyla parti yığınlarla sıkı bağlarını sürdürüyor, onların sorunları ve ruh halleri hakkında bilgi sahibi oluyor, onlara politikasını açıklıyor ve dırimsel sorunların üzerine gitmek için halkı seferber ediyor. Cephe, halk erkinin sosyal-politik temeli ve ülkede kalıcı bir iç barışın ve devrimci düzenin kurulmasının, tartışmalı sorunlara barışçı yollardan çözüm getirilmesinin ve emperyalizmin ve gericiliğin silahlı müdahalesinin geri püskürtülmesinin bir aracıdır.

Şimdi cephenin saflarında, cephenin kurucusu olan 16 halk kuruluşunda örgütlü bulunan yarım milyonu aşkın kişi ve ayrıca 100 bini aşkın

(²) 1980 Nisanından yeni anayasanın onaylanmasına kadar geçerliydi.
(Not Red.)

bireysel üye yer alıyor. Cephenin, sayıları 408'i bulan yerel örgütleri 29 ilden 24'ünde çalışıyorlar. Cephenin yerel örgütleri toprak ve su reformunun iletildiğine, eğitimin yeniden yapılandırılmasına, okuma yazma kursları açmasına, gönüllü çalışma günleri düzenlenmesine ve diğer kamuya yönelik kampanyalara çeşitli halk katmanlarının kazanılmasına yardımcı oluyorlar.

Cephe, Afgan halkının yabancı istilacılara ve baskıcılara karşı verdiği kurtuluş savaşımının geleneklerinin sürdürücüsüdür. Ülkemizdeki çeşitli halklar ve aşiretler, aralarındaki kültür, dil, ve diğer farklılıklara karşın ülkemizi korumak için tehlikenin karşısına hep birlikte dikildiler. Bu birlik geçmişte, kendi bencil çıkarlarını öne çıkarmak amacıyla uluslar, aşiretler ve bölgeler arasındaki çelişkileri kışkırtmak için ellerinden gelen herşeyi yapan gerici hükümetlere karşı kendiliğinden oluşmuştu, şimdi ise, ADHP'nin ve devrimci erkin tutarlı ve kararlı politikası ile geliştirilip güçlendiriliyor.

Geleneksel aşiret toplantıları konusundaki tutum bu politikanın canlı bir göstergesidir. *Jirgah* adı verilen bu toplantıların Afgan tarihinde derin kökleri vardır. Karmaşık ve önemli sorunlara çözüm bulmak ya da düşmanın saldırısını geri püskürtmek için güçleri birleştirmek gerektiğinde böylesi bir toplantı için çağrıda bulunuldu. Devrimci erk de bu eski geleneği destekleyip sürdürüyor, bu toplantıların devrimin çıkarlarını savunmak ve ilerici dönüşümleri derinleştirmek için bütün halkları ve aşiretleri seferber etmenin etkin bir biçimi olarak görüyor. Parti ve hükümet kuruluşlarının temsilcilerinin katılımıyla yapılan jirgahlar, yönetim ile aşiretler arasında görüş alış-verişini ve görüşmeleri sağlamanın bir yolu oluyorlar. Bu toplantılara katılanlar, ADHP'nin ve devrimci hükümetin politikasını desteklerini dile getiriyorlar, sosyal-ekonomik önlemlerin uygulanmasına katılma, haydut çetelerine karşı savaşma ve haydutların topraklarımıza sızmalarına karşı sınırlarımızı savunma konusunda kararlar alıyorlar.

ADHP'nin ulusal sorundaki politikasının tümüne, birlik ve yurtsever uyum ruhu damgasını basıyor. Bu politika kısa erimli değerlendirmelere göre değil, Saur (Nisan) Devriminin özünü kendisi tarafından saptandı. Ülkemizdeki bütün halk ve aşiretlerin devlet ve toplum işlerine eşit hak ve olanaklarla katılmalarının ve maddi ve tinsel alanda asıllarına uygun bir şekilde ilerlemelerinin sağlanması hedef olarak benimsendi. Afgan toplumunun karmaşık ulusal ve aşiret yapısının doğurduğu sorunların çözümünün önündeki en ciddi engellerden birisi, ülkenin çeşitli bölgelerinde farklı sosyal-ekonomik gelişme düzeyleri bulunması olduğundan, geri kalmış bölgelerin geliştirilmesine özel bir önem veriliyor.

Parti ve devrimci erk, bütün halklar ve aşiretler arasındaki dostluk ve kardeşlik ilişkilerini güçlendirmek, onlar arasındaki bağları sıkılaştırmak,

onların tarihsel ve kültürel mirasında en iyi ve en değerli öğelerin korunup geliştirilmesini sağlamak için çalışıyor. Nitekim Saur Devriminin ulusal karakterini, özellikle devrimin Afganistan'da yaşayan halkların ve aşiretlerin özelliklerini ve her birisinin geleneklerini ve derin dinsel duygularını gözönünde tutması olgusu dile getiriyor.

ADHP'nin halkın büyük çoğunluğunun dini olan İslam dini karşısındaki tutumu açık ve duru bir şekilde dile getirilmiştir. Devrimimizin görevleri Müslüman halkın dilek ve istekleriyle ve gerçek bir sosyal adalet istekleriyle bağdaşmaktadır. Parti ve devrimci erk din özgürlüğünü etkin bir şekilde güvence altına almakta, Müslümanların ve yurtsever din adamlarının yasal haklarını korumaktadır. Afganistan'da dinsel kurumlara saygı gösterilmekte, kutsal yerler korunmakta ve Müslüman bayramlarının ve geleneksel günlerinin kutlanmasına yardımcı olunmaktadır. Şimdiye kadar varolan bütün dinsel okullar – medreseler – bugün de açıktır ve hükümet dar gelirli hoca gitmesine yardımda bulunmaktadır. *Hükümet yeni camiler ve medreseler yapısını ve karşı-devrimci çeteler tarafından tahrip edilenlerin de onarımını finanse etmektedir.*

Afganlı Müslümanların bir kesiminin cahilliğini ve geriliğini kullanarak onları devrime ve partinin politikasına karşı çıkarmak için iç ve dış gerici ellerinden geleni ardlarına koymadılar. Ama bu giderek artan bir direnişle karşılaştı. *İslam İşleri Yönetiminin ve Ulemalar ve Din Adamları Yüksek Konseyinin yayınladığı bir duyuruda şöyle deniyor: «Biz Ulemalar ve Afganistan Demokratik Cumhuriyeti'nin dinsel kişileri, devrim hükümetinin aldığı bütün önlemlerin ve başlattığı bütün uygulamaların kutsal İslam dininin temel ilkelerine uygun olduğunu pratikte gördük. Dolayısıyla sizi, paralı askerlerin kandırıcı yalanlarına ve onların iki yüzlü ve cani elebaşlarına inanmamaya çağırıyoruz.»* Partimiz ve devrimci erk dine bağlı olanların inançlarına saygı gösteriyor, ama ülke düşmanlarının Afganistan'a seçtiği yolu bıraktırmak amacıyla Müslümanlığı kullanarak yollu karşı-devrimci girişimleri hiçbir şekilde uzlaşmıyor.

Partinin yığınlar içindeki ideolojik, politik, ajitasyon ve propaganda çalışması bütünüyle halkın çoğunluğunu devrime kazanmaya ve ulusal yurtsever birliği güçlendirmeye yöneliktir. Bu çalışmanın daha da yetkinleştirilip canlandırılması sorunu ADHP Merkez Komitesi'nin 1982 Temmuzunda yapılan 9. Genişletilmiş Plenumunda incelendi. Toplantıda, ülkeyi yönetmek ve daha iyiye doğru gerçek değişiklikleri, halkın şimdiye dek o kadar beklemiş olduğu değişiklikleri başarıya ulaştırmak için partinin emekçilerle daha yakından ilgilenmesi ve yığınlarla olan bağlarını daha yaygınlaştırıp güçlendirmesi gerektiğinin altı çizildi. Parti gücünü halkın güveninden, sempatisinden ve aktif desteğinden alıyor. Halkın da partinin etkinliklerinin amaçlarını, içeriğini ve ana çizgilerini derinlemesine anlaması gerekiyor. Bu, ADHP'nin politikasının ne anlama

geldiğinin programatik hedeflerinin ve önerilerinin, devrimci erkin başarılarının ve iç ve dış gericiliğın planlarının halk düşmanı özünün açıklanmasında aktif ve ardıcıl bir çaba gösterilmesini gerektiriyor. Düşmanın ideolojik bozgunculuğuna karşı daha aktif ve daha ciddi bir şekilde savaşım yürütmek, onun kötü niyetlerini hüneril bir biçimde ve hızla sergilemek, gerçeğın sesinin duyulmadığı yerde yalanların duyulacağını kafalara sokmak gerekiyor.

Biz görevin kelimesinin gerçek anlamında herkese ulaşmak ve Afganistan'daki bütün emekçilerin bilinçli ve aktif bir yaşama girmesini sağlamak olduğu kanısındayız. Bu da, ideolojik ve politik çalışma biçimlerini yekınleştirme sorununu daha yakıcı bir duruma getiriyor. Bu çalışma, nüfusun çeşitli katman ve gruplarının içinde yaşadıkları koşullar, onların görüşleri, gelenek ve görenekleri ve eğitim ve kültür düzeyleri gözönünde tutularak, ayrımlı bir yaklaşım gösterilerek gerçekleştirilmelidir.

Burada yığınsa iletişim araçlarına, basına, radyo ve televizyona büyük sorumluluk düşüyor. Ama ülkemizde yığınsal okuma yazma bilmezlik hâlâ sürüyor, televizyon ve radyo yayınları ülkemizin pek çok bölgesine ulaşamıyor. Bu durumda, ana araç, parti propagandistinın ve ajitatörünün canlı, heyecanlı ve anlaşılır sözleri olmağa devam ediyor. Bu, savaşçının elindeki makinalı kadar önemli ve zorunlu bir silahtır. Savaş, milyonlarca kişinin yüreğı ve beyni için veriliyor. Yoldaşlarımız düşmanın propagandasına, partinin gittikçe daha etkinleşen ve ideolojik tartışmalarada kendini gittikçe daha fazla duyuran kanıtlarıyla yanıt verecek yetenektedirler.

ADHP ve ADGÖ militanlarından oluşan ajitasyon-propaganda ekipleri en uzak ve en kuş uçmaz kervan geçmez bölgelere kadar yollanıyorlar, bir ilden ötekine, bir ilçeden diğerine gidiyorlar. Bu ekipleri oluşturanlara «devrim askerleri» deniyor. Devrim askerleri köylere gidiyorlar, köy meydanlarında, pazar yerlerinde konuşmalar yapıyorlar, toplantılar ve konserler düzenliyorlar. Devrimin savunulmasında pek çok birliğin oluşturulmasını, bu birliklerde savaşanların da ajitasyon-propaganda görevini üstlenmelerini ve böylece bunların partiyi geniş halk yığınlarına bağlayan bir bağ görevini görmelerini devrim askerlerinin çalışmalarına borçluyuz.

Şimdi yığınlar arasında yürütülecek ideolojik ve politik çalışmadaki ana çizgi, parti ulusal konferansının sonuçlarını, ADHP'nin Eylem Programını ve parti MK'nin 1982 Aralıkında yapılan 10, ve 1983 Martında yapılan 11. Plenumlarında alınan kararları açıklamak ve halka benimsetmektir. Bunlar sadece parti örgütlerinde değil, aynı zamanda işçi kollektiflerinde, tarım kooperatiflerinde, ordu birliklerinde, din adamlarının toplantılarında, aşiret toplantılarında ve dinsel topluluklarda da

tartışılmıştır. Bütün ülkede, ulusal konferans kararlarını destekleme belgisi altında, çok büyük sayıda insanın katıldığı toplantılar, mitingler, ve gösteriler düzenlendi. Yalnız Kabil'de düzenlenen böyle bir gösteriye yaklaşık 200.000 kişi katıldı.

Emekçilerle parti ve devlet yöneticileri arasında düzenlenen karşılaşmalar, parti ve devrimci erkin yığınlarla bağlarını güçlendirmesinin önemli bir biçimidir. Böylesi karşılaşmalar hem emekçilerin gereksinimlerinin ve arzularının daha yakından anlaşılmasına yardımcı oluyor, hem de parti ve hükümetin halkın yaşamının yetkinleştirilmesi ve gençliğinin yükseltilmesi için neler yapılmakta olduğu konusunda bir tür çalışma raporu vermesi olanağını sağlıyor. Yeni sistemin gerçekten demokratik karakterinin bir ifadesi olan böylesi toplantılar, yakıcı sorunlara istenilen çözümlerin bulunmasına, hataların zaman geçirilmeden ortadan kaldırılmasına ve sosyal-ekonomik gelişme hızının artırılmasına yardımcı oluyor.

Parti yığınları ulusal ve yurtsever birlik ve ülke sevgisi ruhunda eğitirken, halkın arasında, tüm dünyadaki barış, demokrasi ve ilerleme güçleriyle, emperyalizme, sömürgeciliğe, hegemonyacılığa ırkçılığa ve uluslararası gericiğe karşı savaşım veren herkesle uluslararası dayanışma duygularının güçlendirilmesine dikkatini de azaltmıyor.

Bunun yanı sıra, ADHP ve halk erki, şu temel gerçeği tüm dünya ilerici güçlerine iletmenin yurtsever ve enternasyonalist görevleri olduğu kanısındadırlar: Afganistan'ın egemenliği ve özgürlüğü, halkın mutluluğu ve gençliği sadece, başta Sovyetler Birliği olmak üzere sosyalist ülkelerle kardeşçe dostluğun ve verimli işbirliğinin daha da pekiştirilip geliştirilmesiyle güven altında tutulabilir. ADHP, Sovyetler Birliği ile devletimiz arasındaki ilişkilerin düzeyine büyük değer biçiyor ve Afgan-Sovyet işbirliğinin etkinliğinin daha da yükseltilmesi için çalışmak gerektiğine inanıyor. Afgan yurtseverleri, Sovyetler Birliği'nin yaygın ve çokyanlı yardımını eylemdeki enternasyonalizmin parlak bir örneği olarak her zaman anımsayacaklardır. Partimiz ve devrimci hükümet bütün dünya halklarının Afgan ve Sovyet halkları arasındaki dayanışma ve işbirliği konusunda gerçeği bilmesini ve aralarındaki dostluk konusunda doğru bir anlayış sahibi olmalarını istiyor. Afgan-Sovyet dostluğunun 60 yılı aşkın bir tarihi vardır ve utkan Saur (Nisan) Devriminden, beri bu dostluk gelişerek gercek bir kardeşliğe dönüşmüştür.

Başını ABD emperyalistlerinin çektiği dünya emperyalizminin ve bölgesel ve iç gericiğin saldırgan planlarının yarattığı çok büyük güçlüklerle karşı, Afganistan'ın devrimci yenilenmesi başarıyla sürüyor. ADHP'nin yol göstericiliğinde, ulusal ekonomi ve kültürü geliştirmek, devrimci hukuk düzenini, yasaları ve düzeni güçlendirmek ve bütün devrimci ve ulusal-yurtsever güçler arasında temelden yeni güven ve işbirliği ilişkileri kurmak için alınan önlemler ardıcıl bir şekilde uygulanıyor.

Bu güçlerin birliği partiye ve halk erkine devrimin kazanımlarının savunulması için güvenilir bir destek sağlıyor. Afgan halkının dünya emperyalizminin cumhuriyetimize karşı başlattığı ilan edilmemiş savaştaki sonul utkusunun, ülkemizde yeni ve adaletli bir toplum kurma ve böylece dünya barışını ve toplumsal ilerlemeyi güçlendirme savaşımındaki utkusunun güvencesi de budur.

TÜSTAV

Centkom'u tehlikeli yapan nedir:

1 Ocak 1983'de, Washington strateji uzmanları Merkezi Kumandanlığın (Centcom) kurulduğunu ilan ettiklerinden buyana, bu kuruluşun adı, Güneybatı Asya'da büyük bir bölgede veya ona bitişik Mısır, Sudan, Etiyopya, Somali ve Kenya'nın bulunduğu stratejik Afrika bölgelerinde büyük ölçüde artan emperyalist saldırı tehlikesine ayrılmaz bir biçimde bağlandı. (!) Gerçekte, Ortadoğu'da ve başka yerlerde ABD askersel karışma sisteminin yeniden yapılandırılmasının amacı saldırgan savaşlara ve silahlı karışmalara hazırlanmaktır. Başkan Carter tarafından kurulan karaünlü «Çevik Kuvvet»in eylem potansiyelini artırma çabaları tam hızla yol alıyor. Centkom'un kuruluşu barışsever halklar için olağanüstü tehlikeli bir yolda atılmış yeni bir adımdır.

Centkom'u oluşturma görüşü eskilere dayanır. Son yıllarda Asya-Afrika bölgesinde saldırgan ABD varlığının altyapısını biçimlendirmek üzere yoğun çalışmalar yapıldı. Kimi durumlarda, Washington yeni devletlere dikkatli yaklaşarak, onların stratejik çıkarlarına daha çok önem vermelerini istedi; kimilerine ise askersel üsler kurma ve kullanmak hakkını, kendi istemi doğrultusunda doğrudan dayattı. ABD'nin tehlikeli askersel planlarına karşı direnişi felce uğratmak ve onun geniş kapsamlı jeopolitik planlarına uygun rejimleri başa geçirmek için her yola başvuruldu. Washington, Somali'nin Etiyopya'ya karşı silahlı eylemlerini destekledi ve Pakistan topraklarından devrimci Afganistan'a karşı ilan edilmiş saldırı savaşını başlattı. O yaklaşık üç yıldır süren ve her iki ulusa da ölçsüz acıya mal olan İran-İrak savaşını kendi amaçları doğrultusunda sömürüyor. İsrail'in, emperyalizmin Arap ulusal kurtuluş hareketinin kalbine nişan alan bu jandarmasının saldırganlığı, ABD'nin önce Sina'da, sonra da Lübnan'da askersel varlığını kurmasını sağladı.

Şimdi de Centkom var. Onun Irak, İran, Afganistan, Ürdün, Kenya, Etiyopya halklarına ve pekçok diğer halklara ait evin üzerinde bir tür «yabancı bir çatı» olması umuluyor. Bu halklar şimdi kendilerini Centkom'un eylem alanı içinde buldular. ABD askeri gücünün bundan ne kazanacağını ABD Savunma Bakanı Caspar Weinberger hayasızca açıkladı. «Biz uzun bir süredir çevik kuvvete gereksinim duyuyorduk», dedi, Londrada Araçça olarak yayınlanan «Al-Majalla» adlı dergiyse. «1 Ocak 1983'de olan şey, (Centkom'un kurulmasını kastediyor. ~ H. M. M.) kumandanların yükümlülük ve sorumluluk kapsamlarının yeniden düzenlenmesi anlamına gelir ... , Dünyanın en önemli bölgelerinden birisi olan

(!) Centkom'un eylem alanı 19 Asya ve Afrika ülkesini kapsıyor.

Orda doğu'ya özel bir dikkat gösterilmiştir. Öte yandan, bu yeniden örgütlenme, söz konusu gücün kumandanına kendisine verilen görevi yerine getirebilmesi için araçlar sağlıyor. Daha önce, bölgedeki silahlı kuvvetlerimizin merkezi bir komutanlığı yoktu, Stuttgart'a (Federal Almanya) ve Honolulu'ya (Hawaii) dağılmıştı. Şimdi Ortadoğu'da yeni bir askeri kumandanlık kurmak için uygun bir temele sahibiz, çünkü büyük olasılıkla tam da burada çevik kuvveti kullanmak zorunda kalabileceğiz. Ne ki, bu kuvveti başka bir yerde kullanmamız da gerekli olabilir. İngilizler, örneğin hayli beklenmedik bir zamanda birliklerini Falkland adalarına yollamak gereğiyle karşı karşıya kaldılar . . .»⁽²⁾ Weinberger, Centkom'u yerleştirmek için düşünülen yerin, Mısır'ın Ras Banas üssü olduğunu, isim vererek açıkça ekledi.

Buradan çıkan sonuç, Centkom'un ABD stratejik çıkarları açısından gökten düşen bir nimet olduğudur. Öyle ya, «eskiden merkezi bir komutanlık yokken» şimdi Afrika-Arap dünyasının tam kalbine – diyelim Kahire yakınına – yerleşecektir. ABD kumandanlığı oradan çevik kuvvetin eylemlerini doğrudan kontrol edebilecektir. Pentagon'un başı, açıkça operasyonların bir süre önce İngiltere'nin Arjantin'e saldırısında kullanılan gibi olacağını belirtiyor. Washington, İngilizlerin yaptığı yanlıştan kaçınmayı umuyor ve bu nedenle yeryüzünün herhangi bir parçasında savaş için önceden hazırlıklı olmak istiyor. Anlaşılan Weinberger, kendi insanlık düşmanı, militarist ihtirasının derin bir nefret yaratacağını, yüz yıllardır sömürgecilerce ezilmiş ve bugün çılgın emperyalist planlara karşı sesini yükselten halkların protestosu ile karşılaşacağını kavrayamıyor.

Centkom'u kurmanın amacı, geçmişte ulusal kurtuluş hareketi karşısındaki yenilgilerin öcünü almaktır. Bölgemizde kendi askersel varlıklarını güçlendirerek, Washington ve bağlaşıkları aynı zamanda, gerici yöneticilere cesaret vermek ve onların Vietnam, Küba, Etiyopya, İran'daki ve diğer devrimlerle güçlü darbeler yiyen deniz aşırı patronlarının gücüne azalan güvenlerini güçlendirmek istiyorlar. ABD, böylesi rejimleri eskisi gibi kullanmaya devam ediyor, bağımlı ülkeleri askersel, mali ve diğer açılardan ABD'ye daha sıkı bağlamaya çalışıyor. Ne var ki, gerici yöneticiler bile bu ilişkilerin tek yönlü oluşundan kaygı duyuyorlar. Gerçekten de, Washington herşeyden çok kendi çıkarlarına ve Ortadoğu'nun muazzam doğal kaynakları üzerinde kontrol kurmaya bakıyor. Bu bölgede 80'li yılların başında ABD tekelleri özel sektörde yüzde 120 oranında, petrol endüstrisinde yüzde 290 oranında kâr elde etmeyi başardılar.

Bir başka amaç, Sovyetler Birliği'nin yakınında olan bölgeleri, «ABD savunmasının» ileri hatları durumuna getirmektir. Açıktr ki, Reagan yö-

(2) «Al Majalla», № 152, 8–14 Ocak 1983 (Arapça).

netimi başa geldiğinden beri, yoğun bir askersel üsler, bloklar ve bağlantılıklar ağı oluşturmak ve NATO'nun eylem alanını Afrika-Asya ana-karalarına doğru genişletmek, böylece dünya güçler oranını emperyalizmden yana değiştirecek koşulları yaratmak için her araca başvuruldu.

Son olarak, ABD'nin emperyalist politikasının saldırganlığını artıran yeni bir adım olan Centkom'un kurulması, yeni devrimler ve kurtuluş hareketleri yolunu tıkama çabasıdır. O, aynı zamanda, emperyalizmin bölgede bağımsızlıklarını güçlendirmek, ekonomik ve sosyal ilerleme sağlamak, politikası izleyen ülkelere doğrudan silahlı karışma potansiyelini arttırmak üzere düzenlenmiştir.

Dolayısıyla Centkom'un işlevleri herşeyden önce şunlardır:

– *Saldırganlık aracı olarak hizmet etmek.* Bundan böyle her tür saldırı eylemi Centkom'un yönetimi altında veya onunla işbirliği içinde planlanmakta, işlenmekte ve uygulanmaktadır. (Libya'ya yönelik son silahlı provokasyonlar bunun bir örneğidir.)

– *Pekçok gelişmekte olan ülkenin devlet egemenliğini sınırlamak ve doğrudan çiğnemek.* Centkom'un, eylem alanına giren devletlere hiçbir biçimde danışmadan kurulması boşuna değildir. Centkom, «eylem alanı» dışında kalan ülkeler için de bir tehdit oluşturuyor, çünkü operasyonların planlanmasında Diego Garcia ana üs olarak ele alınıyor. Bu nedenle Hindistan, Şri Lanka ve bu bölgedeki diğer ülkeler doğrudan tehlike altındadır. Oralara bir ABD politikacısı veya generali birlik yollamak istediğinde, ilgili Asyalı ve Afrikalılardan izin almayacaktır. Askersel aygıt otomatik olarak işleyecektir. Centkom bugün Güneybatı Asya'daki ve Hint Okyanusu'nun kolayca uzanılacak çevresindeki en büyük yabancı silahlı kuvvettir. ⁽³⁾

– *ABD'nin silahlı gücünü kurmasına yardım etmek.* ABD gelecek beş yılda Güneybatı Asya'daki askersel tesislerin yapımı için 30 milyar dolar harcamayı planlıyor.

– Centkom'un dünya politikası açısından oynadığı rol nayı şekilde açıktır; silahlanma yarışını dizginlemek ve yumuşama, haklı bir barış için ortamı yaratmak yolundaki tüm çabaları, özellikle bizimki gibi patlamaya hazır bir bölgede önlemenin bir diğer aracıdır.

⁽³⁾ Centkom eylem alanındaki ABD üslerinde ve diğer askersel tesislerinde yani Berbera'da (Somali), Mombasa ve Nanyuki'de (Kenya, Masira Adası, Seeba ve Maskat'ta (Umman), Bahreyn ve Diego Garcia'da, 140.000 ABD askeri hizmetlisi vardır. Üslerde hava alanları ve askeri amaçlı geniş depolama olanakları bulunmaktadır. Yalnız Diego Garcia üssü 12 tugayın savaş eylemini bir ay süreyle destekleyebilir. Basra Körfezine süslenmiş durumda güçlü bir ABD uçak gemisi grubu bulunmaktadır.

– Centkom Sovyetler Birliği'ni ve diğer sosyalist ülkeleri doğrudan tehdit ediyor, çünkü o, Sovyetler Birliği'ni çevreleyen bölgeleri içine alıyor.

Ortadoğu halklarının ve barışsever Afrika devletlerinin karşı karşıya olduğu yakıcı görev, Centkom'un yarattığı tehlikeye karşı eylemlerini arttırmaktır; yabancı üslerin sökülmesi, ulusal egemenliğe darbe vuran anlaşmalara son verilmesi ve yeni emperyalist askersel blokların kurulmasını önlemek savaşımında birleşmektir. Güneybatı Asya'da, Ortadoğu'da ve Afrika Boynuzunda gerçek bir barış, bu bölgeler ABD'nin askersel varlığından kurtulmadıkça sağlanamaz.

Hamid Majid Musa
Irak Komünist Partisi MK
aday üyesi

Neonazizm ciddi bir meydan okumadır

«Faşist yönelimli grupların Federal Almanya Cumhuriyeti'nde gözle görülür biçimde aktifleştiklerini okumak, insanı tedirgin ediyor. Ama, baskından vardığımız yargılara göre, FAC'de neonazizme karşı artan bir direniş var; Almanya'da faşist darbenin 50. yıldönümüyle bağlantılı olarak, bu en çarpıcı bir biçimde görüldü. Bugün neonazizmin nasıl bir şey olduğunu ve demokratik kamuoyunun ona karşı savaşmak için ne yaptığını kısaca anlatırsanız, memnun olurum.»

K. Kakeyev, savaş gazisi,
Minsk, Sovyetler Birliği

«Barış ve Sosyalizm Sorunları Dergisi»nin – «Yeni Çağ» – ricası üzerine bu mektubu Federal Almanya Antifaşistler Birliği Başkanlık Kurulu üyesi Helmut Stein yanıtladı. Antifaşistler Birliği, nazizm sırasında baskıya, kovuşturmayaya uğrayan kimselerin oluşturduğu bir dernektir.

Avrupa, faşizmden kurtarıldıktan sonra, halklar Buchenwald tutsaklarının içtiği antta belirtildiği gibi, barış, sosyal ilerleme ve özgürlüğün ancak kahverengi veba toptan yok edilirse sağlanabileceği inancında birleştiler.

Nedir ki, FAC'deki neonazi grupların yeniden bitinin kanlanmasının tehdit edici boyutlara ulaştığı belirtilmelidir. Federal ve eyalet içişleri bakanları bile, resmî raporlarında, bu grupların suç eylemlerindeki ve faşist yayınların sayısındaki tehlikeli artışı sık sık itiraf etme durumunda kaldılar. 1978 yılında adalet kurumlarının kayıtlarına geçen bu tür suçların sayısı 992 iken, 1981 yılında bu rakam 1824'e fırladı. Gittikçe artan sayıda silah ve patlayıcı madde depoları ortaya çıkarılıyor. Bunlara kayda geçmesuçlar eklenirse, bu eylemlerin çapı çok daha açık ortaya çıkar.

Yetkililer neofaşist eylemlerin böylesine tırmanma tehlikesini ciddi olarak değerlendirdiler mi? Ve bu, hukukun öngördüğü adımları atmak için bir sinyal ödevi gördü mü? Ne yazık ki, olayların bugünkü durumu inceleneince, bu soruya olumsuz bir yanıt vermek gerekiyor. Kimi verilere bir bakalım:

Eski SS mensuplarının dernekleri, çalışmalarını açıkça sürdürüyorlar. Geçen mayıs ayında eski SS-ler Bad Hersfeld'de bir gövde gösterisi yaptılar ve geçmişi tepetakla ederek, kendilerinin «görevlerini yerine getirmekten başka bir şey yapmamış olan» sıradan askerler olduğu izlenimini vermeye çalıştılar.

Neonazilerin yayınları hiçbir engelle karşılaşmadan dağıtılıyor. Bu ya-

yınlarda, öteki şeylerin yanısıra, Oswiecim'deki (Auschwitz) dehşet verici olaylar konusundaki kanıtların uydurma olduğu öne sürülüyor. Bu yayınlarda neofaşizm ideolojisi savunuluyor, savaş ve militarizm yüceltiliyor. Gerçekte, bu, hiçbir ceza görmeden yapılıyor. Ne yayıncılar, ne de dağıtıcılar, yasanın gerektirdiği bir cezai sorumluluk taşıyorlar. Federal Anayasayı Koruma Dairesi'nin raporunda şöyle deniyor: «Aşırılık yanlısı yayınlara, özellikle Nasyonal Sosyalist kişilerce ya da onlar hakkında yazılan kitaplara hâlâ büyük bir talep var.» Bu satırları yazanlar, öyle görüyor ki, nedenli burunları havada gezdiklerinin hâlâ farkında değiller.

Federal Almanya Cumhuriyeti'nde, her soydan ve boydan yaklaşık 80 neofaşist örgüt var: Bunlar, «anayasal» olduğunu öne süren Nasyonal Demokratik Parti'den, Alman Halk Birliği modeli gruplardan, pekçok bombalama ve terör eylemlerinin sorumlusu Nasyonal Sosyalistler Eylem Cephesi ve Alman Eylem Grupları gibi düpedüz terörist gruplara dek uzanıyor. Ama bu tür örgütlerin sayısının onların potansiyelini tümüyle ortaya koyduğunu sanmıyoruz. Neonazilerin gazetesi «Deutsche National-Zeitung»un sürümünün 100 binin çok üzerinde olduğunu söylemek yetecektir. Bir kamuoyu yoklamasının gösterdiği gibi, kendilerine soru sorulan kişilerden yüzde 13'ünün tarih konusunda neonazi görüşlere sahip olmaları ve aynı ideolojiyi taşımaları ve yüzde 18'inin «Hitler döneminde Almanya'da yaşamın daha iyi olduğuna» inanmaları karşısında şaşacak pek bir şey yok.

Neofaşistler, göçmen işçilere karşı düşmanlık körükleme kampanyalarında yeni bir eylem alanı buldular. Ekonomik bunalımı ve onunla eş giden işsizliği kullanan neonaziler, işyeri darlığının sorumlusu olarak «konuk işçileri» göstermeye kalkarak, onlara karşı düşmanca bir karalamaya giriştiler. Yabancıların biyolojik ve ırksal bakımdan Almanlardan «farklı» olduğu savıyla, gaddarca bir ayrımcılık programı geliştirdiler. Neofaşistler, yabancı işçileri, yabancı yurttaşları toplumla kaynaştırmanın «kendi insanlarımızı katletmek»le eş olduğunu öne sürüyorlar. Bu kampanyada, ırkçılığın o eski faşist ruhu, milliyetçi bir kibir, onun politik akrabası olan ırk ayrımcılığı kolayca görülebilir. Hükümet organları ise, göçmen işçileri aşıtılayan, onlara saldırıların örgütlerine, neonazilerin eylemlerine, kendi aday listeleriyle eyalet seçimlerine katılma hakkı sağlayacak ölçüde hoşgörü gösteriyorlar.

FAC'de tek bir liderlik altında, birleşik ve sıkı sıkıya örülü bir neofaşist hareket olduğu söylenemez. Pekçok ikincil konuda, tek tek grupların tutumlarında farklılıklar vardır ve bu grupların elebaşları arasında iç çatışmalar sürüyor. Bu, yeni bir şey değil: 1933 öncesinde de durum böyledi, 1933–1945 yılları arasında da böyle. Neonazi örgütlerin genel çizgilerinin bir çözümlemesi, bunların faşist türden gruplar olduğunu gösteren kimi ortak belirleyici politik görüşlere ışık tutacaktır. Onları birleştiren nedir?

Bunların hepsi de, 1933–1945 yılları arasında Almanya yurttaşlarına (komünistlere, sosyal demokratlara, Yahudilere, direniş savaşılarına, hristiyanlara, vb.) ve öteki haklara karşı işlenen cinayetleri haklı gösteriyor ve yüceltiyorlar. Nazizme karşı direniş, «Alman ulusuna karşı bir suç» diye aşağılayıcı bir biçimde kararlaştırıyor. Neofaşistler, ideolojik öncüllerinin İkinci Dünya Savaşı'nın sorumlusu olduklarını yadsıyorlar, tiksiniç bir militarist propaganda yürütüyor, SS'lerin «askersel operasyonlar»ını göklere çıkarıyor, intikamcılık vaazları veriyorlar. «Güçlü adamlar»ın diktatörlüğünü istiyor, «Führer'in kişiliği»ne tapıyor, «hukuk ve düzen» politikasını kışkırtıyor, faşist dünya görüşünün tohumlarını ekiyorlar. Kudurgan bir antikomünizm, onların ideolojilerini yaymalarında bellibaşlı bir araç oluyor.

FAC'de ve öteki Batı Avrupa ülkelerinde, neofaşist grupların gerçek bir tehdit olup olmadıkları sürekli tartışılıyor. Kendi politik deneyimize dayanarak, biz bunun ciddi bir tehdit olduğuna inanıyoruz. Böyle bir inancın pekçok nedeni var.

Faşizmi doyuran, onun ekonomik, ideolojik ve insangücü potansiyelini besleyen kaynaklar, Federal Cumhuriyette varlığını sürdürüyor. Bunun açık kanıtı, FAC'de adaletin şaşırı ölçüde yumuşaklığıdır. Örneğin, öteki nazi mahkemeleri gibi sayısız ölüm cezaları kesen nazi imparatorluğu güvenlik şubesinin cinayet eylemleri hiç soruşturma konusu edilmemiştir. Elbette, bugün yüksek görevlerde eski nazilerden pek kimse yoktur. Ama onlar kendi ardıklarını yetiştirmişler ve şunu söylemenin olanaklı duruma geldiği bir sosyal iklim yaratmayı başarmışlardır: «1933–1945 arasında hukuka uygun olan bugün hukuk dışı sayılamaz.» Sağa doğru kayış, bunun sonucu demokratik haklardaki kısıtlamalar, çılgınca silahlanma yarışı ve soğuk savaşa yeniden dönme girişimleri, neonazi gruplarda daha çok ağırlık kazanma umudu uyandırıyor, kimi politik süreçleri daha şimdiden etkiliyor ve bunlar politik iklimi biçimlendiriyor.

Neonaziler, uluslararası bağlantılarını aktif olarak pekiştiriyorlar. Nazi-lerin damgasını taşıyan önemli ölçüde basılı materyal, ABD'den ithal ediliyor. FAC'deki neofaşistler, yurt dışından silah ve patlayıcı madde sağlayabileceklerini açıkça söylüyorlar.

Buna koşut olarak, politik savaşımın diyalektiği, tırmanan neofaşist tehlikeye karşı bir hareketin büyümesine yol açtı. Bu hareket, sosyal demokratların, komünistlerin, partizizlerin, sendikacılar, hristiyanlar, liberaller, tanınmış bilim ve kültür adamları ve barış svaşıları temelinde doğdu ve gelişti. Nazilerin yönetimi sırasında koğuşturmaya uğrayan kişilerin derneği olan antifaşistler Birliği, bu harekette saygı ve saygınlığa sahiptir.

Federal Almanya Cumhuriyeti'nde büyük bir yankı bulan direniş savaşçılarının politik öğütlerinin gerçekleşmesini bu hareket kolaylaştırıyor.

Bizim yardımımızla, antifaşist savaşımın tarihini insanlara tanıtmak için geziler düzenleniyor. Bu girişimler, eğitim işçilerinin, bilim adamları birliğinin desteğiyle, geçmişin gerçek bir görünümünü öğrencilere vermek isteyen öğretmenler tarafından özellikle çok iyi karşılanıyor. Antifaşistlerin bir başka hizmeti, neonazilerin hemen hemen bütün kışkırtmalarının kamuoyunun güçlü protestoları ve eylemleriyle karşılanmasıdır. Gittikçe daha çok sayıda sendikacının antifaşist savaşıma katılmasının, sendikaların belgelerinin gittikçe daha çok antifaşist konuları yansımasının önemli olduğunu sanıyoruz.

Almanya'da faşist darbenin 50. yıldönümü dolayısıyla, antifaşist ve demokratik güçlerin son yıllarda FAC'de görülen en büyük yığınsal eylemleri yapıldı. Bu eylemler bizim örgütümüzce, Alman Komünist Partisi, Almanya Sosyal Demokrat Partisi, sendikalar, kilise çevreleri, gençlik ve öğrenci örgütleri ve barış hareketince desteklendi. Federal Almanya'nın yedi büyük kentinde, «Faşizm-Bir Daha Asla! Savaş-Dir Daha Asla! Yeni Nükleer Füzelere Hayır!» toplantılar, yürüyüşler yapıldı. Geçmişten doğru dersler çıkarma ve bizim topraklarımıza yeni Amerikan nükleer füzelerinin yerleştirilmesini önleme kararlığı gösteren 110 bini aşkın insan bu gösterilere katıldı. Tüm demokratik güçlerin birleşik eylemleri FAC'nin politik yaşamında ortaya çıkan sağa kayışı durdurabilir ve yurttaşların haklarını koruyabilir.

Belirtilmesi gereken, önemli bir başka nokta daha var. Gelişmeler, antifaşist gençliği örgütümüze kabul etme kararının doğru olduğunu gösterdi. Pekçok genç, nazizme karşı savaşanların öğütlerini ciddiyetle benimsedi, Buchenwald tutsaklarının içtiği andı kabul etti. Yeni yetişen kuşaklarla emektar direnişçilerin ortak savaşımı, nazizme geçit verilmeyeceğinin, FAC'de nazizme karşı muhalefetin artacağıının güvencesidir.

Arjantin Komünist Partisi Merkez Komitesi'ne

Değerli yoldaşlar,

Arjantin Komünist Partisi'nin kurulduğu günden bu yana ilk kez legal çalışma olanağını sağladığını büyük bir sevinçle öğrendik. Bu haber, 62 yıldır derin gizlilik koşullarında savaşım yürüten Türkiye Komünist Partisi için büyük bir coşku kaynağı oldu.

Arjantin komünistlerinin büyük bir ardıcılıkla yürüttükleri demokrasi, ulusal bağımsızlık ve toplumsal ilerleme savaşımının bir sonucu olan bu başarınız nedeniyle, Türkiye komünistleri sizleri yürekten kutlar.

Değerli yoldaşlar,

Size, Arjantin Komünist Partisi'nin sıralarını daha da güçlendirme, yığınlar arasındaki etkinliğini daha da artırma yolunda yeni büyük başarılar dileriz.

*Komünist selamlarımızla
Türkiye Komünist Partisi
Merkez Komitesi
Genel Sekreteri
Haydar Kutlu*

7. 6. 1983

Sovyetler Birliği Komünist Partisi Merkez Komitesi Genel Sekreteri Yuri Vladimiroviç Andropov yoldaş'a

Değerli Y. V. Andropov yoldaş,

Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesi, Türkiye komünistleri, ülkemiz işçi sınıfı ve kendi adıma, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği Yüksek Sovyet Prezidyumu Başkanlık'ına seçilmeniz nedeniyle Sizi candan kutlarım.

Size, yeryüzünde barışın ve toplumsal ilerlemenin en güçlü kalesi olan SSCB'nin bu en sorumlu görevinde, SBKP'nin XXVI. Kongresi'nin aldığı sosyalizmi daha da güçlendirme ve barışı koruma yolundaki tarihsel kararları yaşama geçirmede büyük başarılar dileriz.

Türkiye Komünist Partisi, bugüne dek olduğu gibi, bundan sonra da halkımızın karagün dostu olan Sovyetler Birliği ile ülkemiz arasındaki ilişkilerin barış içinde yanyana yaşama, dostluk ve işbirliği ilkeleri temelinde gelişip güçlenmesi yolunda vargücüyle çalışacaktır.

Değerli Y. V. Andropov yoldaş,

Size bu sorumlu, yüce görevinizde başarılar, sağlık ve esenlik dileriz.

*Komünist selamlarımızla
Türkiye Komünist Partisi
MK Genel Sekreteri
Haydar Kutlu*

17 Haziran 1983

Portekiz Komünist Partisi Merkez Komitesi Genel Sekreteri Alvaro Cunhal yoldaş'a

Değerli A. Cunhal yoldaş,

Portekiz parlamentosu tarafından Devlet Konseyi üyeliğine seçildiğinizi sevinçle öğrendik. Bu gelişmeyi Türkiye Komünist Partisi, Portekiz işçi sınıfı ve Portekiz halkı için önemli bir kazanım olarak değerlendiriyor. Size, partinize ve Portekiz işçi sınıfına ortak davamız uğrunda savaşımında yeni ve büyük başarılar dileriz.

*Komünist selamlarımızla
Türkiye Komünist Partisi
MK Genel Sekreteri
Haydar Kutlu*

17 Haziran 1983

«Barış ve Yaşam İçin – Nükleer Savaşa Karşı» Dünya Barış Assamblesi'ne

Değerli dostlar, dünya halklarının seçkin temsilcileri!

Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesi, Türkiye komünistleri, ülkemiz işçi sınıfı adına, 21–26 Haziran 1983 günlerinde Prag'da toplanan «Barış ve Yaşam İçin – Nükleer Savaşa Karşı» dünya barış assamblesini içten duygularla selâmlar.

Derin gizlilik ve askersel diktatörlüğün ağır saldırıları altında savaşım yürüten Türkiye Komünist Partisi, Amerikan yönetiminin nükleer çılgınlık plânlarının gemlenmesi, NATO'nun Batı Avrupa'ya yeni Amerikan roketlerinin yerleştirilmesi kararının durdurulması, tüm insanların en temel hakkı olan yaşama hakkının savunulması yolunda alacağınız kararları yaşama geçirmek için tüm gücünü seferber etmeye hazırdır. Partimiz, barış uğruna savaşımın olanaklı olduğu kadar yükseltilmesi ve aktifleştirilmesi yönündeki her çabayı, eşitlik ve eşit güvenlik ilkesi temel alınarak hazırlanan her türlü barış önerisi ve girişimini, bu bağlamda Varşova Antlaşması Örgütü'nün 5 Ocak 1983 deklarasyonunda yer alan barış önerilerini, İsevç hükümetinin Avrupa'da atomsuz bölge oluşturulması önerisini ve Balkanların atomsuz bölge kılınması önerisini yaşama geçirmek yönünde atılacak her adımı vargüçüyle destekleyeceğini bildirir.

Türkiye Komünist Partisi, Pentagon'un ve NATO'nun serüvenci plânlarında Türkiye'nin bölgede barışı tehdit eden bir gerginlik ocağı, komşu sosyalist ülkelere karşı bir saldırı aracı, Ortadoğu halklarına karşı jandarma yapılması girişimlerini durdurmak için savaşım veriyor. Amerikan yönetimi ve NATO elebaşları, bu planlarını yürürlüğe koymak için Türkiye'deki gerici askersel diktatörlüğe her türlü desteği veriyorlar. Türkiye Komünist Partisi, bu saldırgan politikanın gereği olarak ülkemizde, Türkiye Barış Komitesi yöneticileri de içinde, tüm barış ve demokrasi güçlerine, tüm yurtseverlere yönelik baskılara karşı, dünya barış güçlerini savaşıma çağırıyor. Dünya çapında barış uğruna her kazanım, Türkiye barış ve demokrasi güçleriyle her bir dayanışma eylemi, aynı zamanda bölge ve dünya barışına bir katkı niteliğini taşıyor.

Türkiye Komünist Partisi, dünya barış güçlerinin seçkin temsilcilerinin bu büyük forumuna büyük başarılar diler.

*Türkiye Komünist Partisi
MK Genel Sekreteri
Haydar Kutlu*

21 Haziran 1983

«Yeni Çağ» dan Okurlara

Federal Almanya'daki okurlarımız «Yeni Çağ» dergisini aşağıdaki kitapçıılardan satın alabilirler:

Adam-Kuckhoff-Buchhandlung
5100 Aachen
Löhergraben 4

Buchhandlung Ludwig Feuerbach
8600 Bamberg
Obere Brücke 3

Wissen und Fortschritt Buchhandlung
5070 Bergisch-Gladbach
Bensberger Straße 128

Wissen und Fortschritt Buchhandlung
4800 Bielefeld
Feilen Straße 10

Progress-Buchhandlung
5300 Bonn
Oxford Straße 17

Wissen und Fortschritt Buchhandlung
3300 Braunschweig
Adolfstraße 1

Dein Buch Volksbuchhandlung
2800 Bremen 1
Richtweg 4

Wissen und Fortschritt Buchhandlung
6100 Darmstadt
Leuteschläger 3

Büchershop Angela Davis
4600 Dortmund
Kampstraße 80

Heinrich-Heine-Buchhandlung
400 Düsseldorf
Ackerstraße 3

Libresso-Buchzentrum Sabine Weber
8520 Erlangen
Schiffstraße 5

Karl-Liebknecht-Buchhandlung

4300 Essen 1

Viehofer Platz 14

Tat-Buchhandlung «Johanna Kirchner»

6000 Frankfurt/Main

Schumannstraße 56

Buchzentrum in der Goethestraße

6000 Frankfurt/Main

Goethestraße 56

Buchhandlung Walter Herbster

7800 Freiburg

An der Mehlwaage 2

Wissen und Fortschritt Buchhandlung GmbH,

6300 Gießen

Schiffenberger Weg 1

Wissen und Fortschritt Buchhandlung

3400 Göttingen

Burgstraße 24

Internationale Buchhandlung GmbH.

2000 Hamburg 13

Johnsallee 67

Wissen und Fortschritt Buchhandlung

3000 Hannover

Hamburger Allee 37

Buchhandlung kollektiv GmbH.

6900 Heidelberg

Plöck 64a

Wissen und Fortschritt Buchhandlung GmbH.

3500 Kassel

Werner-Hilpert-Straße 5

Kollektiv-Buchhandlung

2300 Kiel 1

Falkstraße 16

Wissen und Fortschritt Buchhandlung

5000 Köln

Fleischmengergasse 31

Buchhandlung Rosa Luxemburg

4150 Krefeld

St.-Anton-Straße 86

Bücherzentrum Süd-West

6500 Mainz

Bilhildisstraße 15

Wissen und Fortschritt Buchhandlung

6800 Mannheim

U 2, 3

Wissen und Fortschritt Buchhandlung GmbH.

3550 Marburg

Am Grün 56

Buchhandlung Libresso

8000 München 40

Türkenstraße 66

Karl-Liebknecht-Buchhandlung

4400 Münster

Steinfurter Straße 15

Libresso-Buchzentrum Sabine Weber

8500 Nürnberg

Weinmarkt 12 a

Dein Buch Volksbuchhandlung

2900 Oldenburg

Am Damm 26

LibressoBuchzentrum Sabine Weber

8400 Regensburg

Glockengasse 7

Lenchen Demuth-Buchladen

6600 Saarbrücken

Nauwieser Straße 13

Wissen und Fortschritt Buchhandlung

5900 Siegen

Freudenberger Straße 18

Buchhandlung Homung und Steinbach

7000 Stuttgart

Wilhelmsplatz 1

Buchhandlung W. A. Bastigkeit

5500 Trier

Lindenstraße 10

Friedrich-Engels-Buchhandlung

5600 Wuppertal-Elberfeld

Gathe 55-57

«YENI ÇAG» I

OKU

VE

OKUT!

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
<i>Ivan Kapitonov</i>	
İşçi sınıfının partisi, tüm halkın partisi	625
<i>Ernst Wimmer</i>	
Geleceği oluşturan sınıf	641
<i>Ezekias Papaioannou</i>	
Başkanlık seçimlerinden sonra Kıbrıs	651
<i>Pavel Auersperg, Sarada Mitra, James West</i>	
Bölgesel çatışmalar dünya barışına karşı bir tehdittir	658
<i>Ali Havari</i>	
İrah: Devrim tehlikede	668
<i>Ab Abdala</i>	
Yurtseverler serbest bırakılsın	671
<i>Manuel Perez</i>	
Saat çaldı	672
xx: Sosyalizmin gelişmesi ve tarım	679
<i>S. M. Zeray, N. A. Nur</i>	
Halkın yurtsever birliğini güçlendirmek	702
<i>H. M. Musa</i>	
Centkom'u tehlikeli yapan nedir?	713
xx: Neonazizm ciddi bir meydan okumadır	717

ÖZEL SAYFALAR

xx: TKP MK Genel Sekreteri Haydar Kutlu yoldaşın Arjantin Komünist Partisi Merkez Komitesine mesajı	721
xx: TKP MK Genel Sekreteri Haydar Kutlu yoldaşın SBKP MK Genel Sekreteri Y. V. Andropov yoldaşa mesajı	722
xx: TKP MK Genel Sekreteri Haydar Kutlu yoldaşın Portekiz Komünist Partisi Merkez Komitesi Genel Sekreteri Alvaro Cunhal yoldaşa mesajı	723
xx: TKP MK Genel Sekreteri Haydar Kutlu yoldaşın «Barış ve Yaşam İçin-Nükleer Savaş Karşı» Dünya Barış Assamblesi'ne mesajı	724

«Barış ve Sosyalizm Sorunları» dergisi 40 dilde çıkıyor ve dünyanın her tarafında okunuyor.